

Ex Offic. Petri de la Haye.

EPITOME TROPORVM AC SCHE- MATUM ET GRAM- MATICORVM ET Rheticorum,

AD AUTORES TUM PRO-
phanos, tum sacros intelligendos, non minime
utilis quam necessaria,

JOANNE SUSEN BROTO RAVEN-
spurgi Ludimagistro collectore.

INDEX ALPHABETICUS IN
calce adjectus est.

LONDINI,
Ex Typographiâ Societatis Stationariorum,
1635.

AVTHORES QVI HVIC
OPELLÆ OPERAM
PRÆSTITERUNT.

M. T. Cicero.

Fabius Quintilianus.

Georgius Trapezuntius.

Des. Erasmus Roterodamus.

Philippus Melanchthon.

Diomedes, Grammaticus.

Ælius Donatus, Grammaticus.

Antonius Mancinellus Veliternus.

Martianus Capella.

Consultus Chirius Fortunatianus ex Capella

M. Veltkirchius, Rhetor.

IC

JOANNES SUSENBRO. TUS ALMANGANUS, DISCI- PULIS SUIS, S.D.

Boni precepti nū officium est literarum studiosā ſuuentum, ut in interpretan-
du authoribus non modo Etymologis
at ſimpliēm verborū Syntaxin, & id
genius alia proſequatur, verum metiāar-
tificia in Grammaticę, tum Rhetorices,
que ad Autheres & prophanoſ & ſacrosanctū intelligen-
dos haud mediocriter faciunt, ad amittit, & aq. & expla-
nat atq. cōmonit, et ut inde authorū preceptū mentē faci-
lūs intelligere queant. Nam quā bęc artificia (Tropos di-
co & Schēmata, que p̄cipue inter exponendam indican-
da erant) p̄ceptores int̄ negligunt, ac contemnunt, p̄ceptores
casum, quod dicitur, ſugiant; bę perinde faciunt, ac quis
Andibatariū more pugnare, atq. adeò clavis oculus ſcopi
attingere quempiam docere conatur. Ego ſanct̄, quo id p̄re-
caverem, huic modi orationis ornementa vobis ac ceteris
Discipulis olim meis, pro virili ac ingenio captu, et ſi non
omnia ſemper, que occurrebant, pleraq. tamen, que ele-
gantiora videbantur, p̄ter p̄legendum velut dīgito com-
muniſtravi, quod ſenſus illius, quod p̄altegebatur, à vobis
certius ac cura obſcuritatem p̄cipere cur, ſimilq. habe-
retur ſcribendi dicendi, formulas, quia ſi ſi uero uſu in-
tari licet. Ceterū quia p̄ter Mosillani tabulas, nihil
vobis Troporum ac figura: ſi in manib; erat, na. I. m. o. c. i.

Bacchinali-
um Peri-
phasis.
Compar &
dissimilis
Tib.

um à ludo literario per id temporis (quo infraeniuilla hoc
seculo perditissimo furentus per toum oppidum larvata,
velut lisdis ait, o percita, aut inscrorum furia exagitata,
sursum deorsum cursiaret, Bacchus Veneris, parva ho-
nestè licaret, ac reliquis plus quam Ethnici, ne duamim-
piis, ruribus sibi ene vacaret, & mibi per catarrbum, plus
quam velle, ex tempore ad liberis, a, ac publica, & quan-
dem honestabon si: am virorum ac s: nunc convivia, ha-
biles apud nos illis Lachanibus recepta moribus, adi-
te nos lucere: y o in qua: m tempore, ut illis tedium devo-
rem, Tropos ac S. h. m. que spud Poet. & Historicos,
ac Rhetores s: eque: rae, usi sunt, & se elli authoribus
in hanc Epito. encalligere vasa: eil quo vobis & in hac
parte sua: in Grammatica, & Rhetorica, a simp: eberem,
ac viam commonilitarem ad horum citionem aurorum,
unde hac Epitome excepta est. In qua quidem in ordo
(quem h. l. p. Melan. leni in lep. d. facundia vir, primus
accigisse v. letu:) à meo se valuerit. Primo enim loco
Tropos posuimus sum d: il unum tuu. Orationum, deinde
Schemata, que & ipsa in Grammatica & Rhetorica di-
duit, sicut etiam Grammatica iterum in Thesigraphia ac
Syntaxeos dividantur. Rhetorium, ponit Schematum
tres ordines secimus: Dictionem, Orationem, & Amplifi-
cationem. Idq. magis docendi gratia quam superfluosa
observatione: nam & Rhetores & Grammatici Schemata
que dampnibent vel immutatis, vel variatu nominibus,
que illis sunt communia. Sunt & Orationam Schemata
(Fortunatianus nunc ippellat) que etiam Amplificationis
exhortationes dici merentur. Hanc igitur Epitomen eo ac-
cipiat is animo, quo vobis veleris absentibus Discipulis de-
dicavi, hoc est, iubenti, concido, aut bene volo. Hanc obvias,
ut aiunt, manibus accipere, legit, relegit, ac animo in-
scribit, sum in scribendi ac loquendi usum redigite, cum
alioquin (ut saperemus ab vobis inculcat) citra meditationem
ac usum ars omnis omni utilitate vocet.

Qued

३८२८८०८०
७७७.
Dicendo.
rum uido.

Genitivus Genitivs.

Articulus, 8
annosissim
us.

Quod **ff**secutus, Musarum janua procul dubio vobis aper. **V**egerius!
 rientur. **V**alete, a. **D**eum in uelle ipsa ecclesia pro me inter- traductio.
 pellate. **R**aveni pugnare Musculo nostro s. **M**artii. **I**aus
 humanus Christi reconciliatoris natus q. **S**cholastice
 administrationis 35. **M**eat is mea. 6. quoniam hic est Clima-
 tericus, quod Domini pietas bene veritat. **I**te um va-
 lete, ac bonis luteris, vera ac certissima possessio.

ni, omibus nervis incombure. **O**lens
 non perirebit.

TYPUS HUJUS EPITOMES,

Tropos, quorum alii sunt	Dictionum, & sunt novem.
	Orationum, & sunt decem.
Figura diduci- tur in	Gram- matica, & sunt du- plicia,
	Orthogra- phica, & sunt, 15.
Scho- mata, quorum alii sunt,	Syntact. & sunt, 32.
	Dictionum, & sunt, 14.
Rhetori- ca, & sunt triplicia,	Orationum, & sunt, undecim.
	revera, 19.
	Amplificatio- nem, & sunt, 41.

Summa Troporum ac Schematum
in hac Epitome, 132.

Figura est ratio quædam; qua de recto ac simpli-
ci loquendi genere, cum aliqua dicendi virtute, Fab. lib. 9.
deficitur. Hæc ^{cap. 3} *Figura* authoritate, vetustate, consuetu-
dine, & consensu doctorum plerunque, s^{ic} p^{er} etiam ^{unde defi-}
ratione quædam ac metri necessitate defendit. ^{datur.}
Uta tamen in re maximè utilis, ut quocidiani, & semi- ^{Utilitas.}
per eodem modo formati sermonis fastidium lever, &
nos à vulgari tum scribendi, tum dicendi genere de-
fendat.

Quod si quis hisce figuris parc^e, & cùm res poscer,
utetur, velut asperso quodam condimento, oratio ju-
cundior erit: at qui nimium affectaverit, ipsam illam
gratiam varietatis amitteret.

Illud tamen observandum, figuræ certo numero Fab. refra-
omnes comprehendendi non posse. Unde notiores, ac ab ^{Etiam}
authoribus frequentiore in usu usurpatas, propria hic
ac certa ratione, tum exemplis quoque, discernere
discretum est. Porro figura diducitur in Tropum &
Schema, sive figuram propriæ.

Tropus est dictionis sive orationis à propria signifi- *Tropus* Fab.
catione in cognatam ornandi gratia variatio, ^{lib. 8. cap. 5.} in calce.
Tunc, quod dictionis, vel rationis significationem in-
vertat atque commuter. Motu appellant.

Schema, vel figura propriæ, est aliqua novata & scri- *Schema*,
bendi & dicendi forma. Vel est quædam arte novata
tum scribendi tum dicendi ratio. Schema etiam or-
ationis litanias, exhortationes, ac colores appellantur.
Et Cicero colores Rhetoricos pro pigmentis Rheto-
ricis accipit, ac orationis ornamenti.

Tropus porro à Schema in hoc diffidet quod in
illo significatio mutatur: ut, Progenies viperarum, id
est, majorum interfectores ac homicidarū filii: in hoc
vero nallis est significatio mutatio: ut, Tantzen
pulmī coelestibus irz? Id tamen authores velut quo-
que plurima versunt. Et Fabius tum Tropus, tum Fi- ^{Differ}
lib. 9. cap. 1.
^{Tropus &}
^{Schema.}
^{Nocentissi-}
^{morum pa-}
^{reatum, no-}
^{centissimū si-}
^{li. Macid. 3.}

guram, sive Schema, frequenter in eisdem coire sensu
gentiis scribit.

Sunt autem Tropi duplices Dictionum videlicet & equi-
Orationum: Dictionum. Tropos vocant non quod per se
se posita dictio, non in oratione significatum mutet, nos
sed quod in oratione unius solius dictio significatur
mutatur. Suntque Tropi dictionum octo.

TROPI DICTIONUM.

μεταφέρειν,
Transfero.
μετασηγέσαι,
Transf.atio.
Vox al. qua-
terbus ratio-
nibus trans-
fer. ur.
Fab. lib. 6.
gap. 6.

Metaphora est, cum vox a propria ac genuina sig-
nificatione ad alienam, sed cognatam, transfer- bid-
tur. Tropus longe pulcherrimus: ut, Video pro intelli- pro-
go, perspicio pro cognitu habeo, devoro pro vincere ac con-
perficio, suspicio pro admitor. Item, si hominem odiosum mu-
atque insultat loquacitatis ructore aut blaterare dicas. Sed
Postea vox a propria significatione ad aliam transfer- tin-
tur: Vel necessitatis cedula; ut cum vites gemmari dicimus, mu-
mus, sitire agros fructus laborare, luxuriare segetes: du-
Vel Eu phaticos ac majoris significantiarum gratia, ut in-
cenitus ira, inflatus cupiditate, lapillus errore; Vel de-
niq; ornatus causa: ut Lumen orationis, generis clari-
tas, concionis procella, eloquentiarum flumina, fons ac se-
ges gloriarum, & segetes fluctuant, id est, moventur, &c.

2 *Synecdoche*, *Συνεκδοχή*, Intellectio, est quoties aliud
2 ex alio quocunque modo intelligitur. Vel cum ex uno
plura intelliguntur: ut, Romanus praeceptor, pro
3 Romani videntes. Vel ex parte totum: ut mucro pro
gladio rectum pro domo: Retrōq;: ut Ingens a ver-
tice pontus, id est, procella & unda ponti: &, fontemque
ignemque fetebant id est, partem fontanæ aquæ.
4 Vel ex specie genus: ut Horatius, itacundior Adris,
pro quo vis tempestuoso mari. Et Acheloia pocula, pro
quo vis fluvio scripsit Virgilius. Vel cui ex materia res
5 confecta significatur: ut, Ferrum pro gladio, abies &
pinus

e sensu pro navi. Vel ex praecedentibus sequentia; ut, 6

Virgincam solvit zonam, id est devirginavit. Subsidit

icer & quo calcaria, id est, cucurrit. Breviter, quoties aliud 7

id per ex alio intelligitur, ut, Vixerunt, id est, mortui sunt. Et,

autem, nos quoque florimus, id est, felices fuimus. Ita Cic.

catur. 3 *Actioymia Manuula*. Transnominatio, est nomi-

nis pro nomine positio; cuius vis est, pro eo quod dici-

gur, causam, propter quam dicitur, ponere. Hanc Rhe-

tores Hypallagen vocant. Ea fit compluribus modis.

Primum, cum inventorem pro re inventa ponimus; ut, 1

sig. Ceres pro frumento, Bacchus pro vino, Venus pro li-

ster, Vulcanus pro igne, Neptunus pro mari, Mars

stelli. pro bello; &c. Secundo, quoties continens pro eo quod 2

co ac continet usurpamus; ut epotes cados. Cœlo gratissi-

mus amnis, id est, cœlitibus. Nunc pateras libate Jovi.

icas. Seculum felix, &c. Tertio, quando contentum pro con- 3

ser-tinente accipitur; ut, vina coronant. Vicinus ardet. Ea-

dici, mus ad nos. Devoremus hominem. Hunc tibi con-eden-

tes; dum propino. De fene gustare, ubi dominus rei pro re-

ipso ponitur. Quartum, cum ex effectu efficiens intelli- 4

gitur, ut pallida mors, frigus pigrum, n. cœstus timor, au- Virgil. 2.

dax juventa, Pallente, habitant morbi, tristisq; scene- ^{scid.}.

Et, precepis ira hilaris adolescentia, inconsultus an. or,

&c. inverecunda nox, audax vinum, &c. Quintum, cum ducem 5

pro his qui sublunt, ponimus; ut, Cælus Hannibal. Sez- 6

tio, quoties authorem pro opere accipimus; ut, Virgili-

us veniit, Homerus distrahitur, Terentius emittitur. Sep- 7

timus, quando signum pro signato usurpamus; ut, fasces

& secures pro imperio consulari. Sceptrum pro regno,

gladius pro Magistratu. Octavum denique, cum facinus 8

pro eo, qui illud designavit, accipimus; ut, Sacrilegium

est deprehensum, pro Sacrilego. In peculatum ani-

madversum est, pro peculatoro, &c.

4 *Autonomia*, *av. m. gen.*, est quæ alicui quasi cognovens quoddam conveniens tradit: Ab Oratoribus

Pronomi-

Pronominatio dicitur. Hæc, teste Cicerone, cognomina nomine quodam extraneo demonstrat id quod suo nomine appellari non potest. Et Fab: Antonomasia, inquit, est quæ aliud pro nomine ponit, Poetis frequentissima signi-

- 1 Oratoribus non item. Et sit sex rationibus. Primo, cùm ~~on~~ patronymica priorum loco ponuntur; ut, Pelides, irgas, aut Æacides pro Achille, Priamides pro Hectore, aut ~~pur~~ certo Priami filio; Romulides pro designato Romanorum III, & hæc variatio solum poetis permitta est, quibus soli ~~est p~~
- 2 patronymicis in carmine uti permittitur. Secundo, sit aru per possessiva quædam patriæ, idque Oratoribus conceditur; ut, Tyrinthius, pro Hercule, Cytheres, aut, ~~pp~~ Cypris, pro Venere; Saturnius pro Jove, Cynthia pro ~~ra~~
- 3 Diana, Cyllenius pro Mercurio. Tertio, fieri solet per Epitheton, & hæc ut & sequentibus, cā Oratores quām Ele Poetæ ex æquo liberè utuntur. Virg. Æneid. 4. Thalassino quæ fixa reliquit Impius, pro Ænea. Poenus pro Hannibale. Senex pro persona heri, apud Terentium. Ca
- 4 Quartò, solita est fieri, quoties Appellativum studii artis, officiū que aut dignitatis, proprii nominis locum obtinet; ut Philosophus pro Aristotele; Poeta pro Virgilio, Apostolus, pro Paulo, Servator pro Christo, be
- 5 Imperator pro Carolo. Quinto, cùm propria nomina pro appellativis affectum aliquem, sive proprietatem propriis inherentem significantibus usurpamus; ut, Verres profure, Sardanapalus pro molli, Cræsus pro divite ac locuplete, Phalaris pro crudeli, Cato pro severo ac tetrico, Crassus pro æglasto, Venus pro formosa, Diana pro intacta, Itus pro paupere, Aristides pro justo ac incorrupto, Epicurus pro voluptati dedito, &c. Sexto, cùm nomina gentium sive nationum pro attributi ipsarum ponimus; ut, cùm Poenus pro perfido accipitur. Scytha pro aspero ac inhumano, Cretenis pro vano ac mendaci. Sybarita pro luxui dedito sive fastuoso, Pigmæus pro brevi, Gallus pro libidinoso,

nomi^{na}so, Caro, pro vili milite, &c.
 omnia. 5 *Onomatopœia*, *onomatopœia*, Nominis confictio, est
 uis, est, ex uarum vocum affictio ad imitationem soni, quem
 tima significare debent. Novis enim rebus nova nomina
 , cum, confessum est indere: ut clangor que tubarum, apud
 elides, uirgil. Tarantara, pro cantu tubar, Sibilus, mur-
 re, auctor, tinnitus, mugitus, bombarda, Scopula, vel ut
 nanoglii, Scopula, an hæst backe: unde milites scopularii
 soli sunt plerique Hispani, Germani, Itali & Janizeri Tur-
 dò, scutarum imperatoris satellites, sive laterani. Breviter, illi
 con- omnia vocabula, que significandæ alicujus rei grati-
 , auto, pro tempore ac rei necessitate, aperè singimus. Hac
 a pro in re in consilium sunt adhibendi, Cicero, Horatius,
 et per D. Erasmus, & Jacobus Lodovicus Rhemensis lib. de
 quād Elect, ac verborum collocat. 1. cap. 18. Tropus pro-
 nalis, priè non est, nam significatio non mutatur, sed rei
 pro anonymaz novum nomen inditur, hōcque modo à
 ium. Catachrēsi separatur.

6 *Catachrēsis*, καταχρήσις, Abusio, est quæ non ha-
 cumbentibus nomen suum a. commodat, quod in proximo
 pro est: ut Piscina in qua lavamus, nec pisces insunt. Vi-
 isto, ræs hominis breves, longum consilium, minutus ani-
 mina mus, pro parvo. Pixides, cujuscunque sunt materia.
 tem Differt autem à Metaphora, quod hæc proprium ali-
 ur, eno committeret, illa verò ubi nomen omnino deest.
 pro Poëte tamen solent etiam abusivè in his rebus, qui-
 se for- bus nomina sua sunt, vicinis potius uti, quod in solu-
 des oratione rarenter usu venit.

7 *Metalepsis*, μεταλεψίς, Transuuptio, est ubi gra- Idem Æneid.
 datim itur ad id, quod ostenditur. Vel est, cum ali- 5. Septima
 qua vox aliud à proprietate significationis lux, ex his post Trojæ
 quæ præcessorunt, denotat. Tropus Poëticus, ac om- ex diuidum
 nimo rarus. Virg. Eclog. 1. jam virtutem
 zflas.

Post aliquot mea regna videns mirabar aristas.

Hic per aristas spicas, per spicas mesiles, per mesiles
 x̄kates,

estates, per estates annos accipimus. Idem Aeneid, pro eis
Speluncis abdidit atris; nigræ enim intelliguntur, & tenebrosæ
nigris tenebrosæ & per hoc in præceps profundæ. Hallæ
& hæc Metalepsæos natura, ut inter id quod transfigna-
tur, sit medius quidam gradus, n hil ipse significare vino-
sed præbenstransitum. Differt ab aliis Tropis finis es-
timis, quod veluti per gradus quosdam ad id, quod suffici-
nificare volumus progreditur.

8. *Acyrologia*, *awægæja*, sive *awægæ*, est cum vox ha-
quoniam propriæ significationis orationi intercalat-
tur, & erent. Nam quod tu speras, propulsabo faciliter.
Speras pro times. Virg. Aen. id. 4. Hunc ego si pot-
tantum sperare dolorem, id est, timere. Juven. Sat.
Iam quartanam sperantibus a gris, id est, timentibus.
Et Greci in hunc modum *awægæ* usurpant. Herod. lib. 1.

8. *antiphæsis* *awægæ* *awægæ*, id est, *awægæ*.
9. *Antiphæsis*, *awægæ*, est dictio è contrario signi-
ficans. Vel est unus verbi ironia; ut Bellum, quod usi-
nimè bonum. Lucas, quod minime luceat. (Sunt tam
men qui à luce sacrificiorum dictum putant:) & Pashic
ex, quod minime parcant, vel quasi parcat.
Aug. Dathus refragatur. Mancinellus.
Antiphæsis vox est signans contraria dicto.
Est etiam Tropus orationis, de quo infra.

TROPI ORATIONUM.

Allégoria, Inversio, permutatio, est cum aliud
verbis, aliud sensu proponitur, vel cum ex verbis
propositis, longè aliis sensus, interim etiam contrarii
us, colligitur. Continet illa plures translationes &
continuas, ob idque perpetua etiam Metaphora dicta.
Hec ex sententiis proverbialibus ac item proverbii
crebro confiri solet; ut, Pedem conferre, pro eo
quod

quod est, argumentis concertare: Jugulum petere,
neid, pro eo quod est caput causâ aggredi. *The principal est
ntur, of the causes to take hold of.* Tragulam injicere, id est,
dæ, bullaciam intendere. Flamma fumo est proxima, quo
ansfusgnificatur tempestivius cavendum esse periculum.
ificari vino vendibili suspensa hedera nihil est opus, id est,
s finies præclaræ exoticaæ commendationem haud des-
od fuderant. Virg.

Claudite jam rivos pueri, sat prata biberunt.
x haec Porro Al'egoria nec totam occupat orationem,
erat nec apertis perniusta est. Horatius totam ac imperni-
faciliam posuit.

O navis referent in mare te novi
Sat. Fluctus? ô quid agis? fortiter occupas
tibus Portum, &c. In qua navim, pro Repub. Fluctuum
d. lib. tempestates pro bellis civilibus, Portum, pro pace
atque concordia intelligi voluit. Ita Virg. Georg. 2.

Sed nos immensum spatiis consecimus a quo: i
d. usq. Et iam tempus eq: u' n' fumantia solvere colla.

Hoc est, Ego jam immensam absolvim materialm, & quæ
partic tractanda erant, carmine complexus sum: nunc
convenit collophonem addere, ac id carmen finire.

Committit Allegoriz exemplum est hoc Cicer-
nianum: Evidem ceterastempestates & procellas in illis
duntaxat fluctibus concionum semper Miloni putavi
esse subeundas. Hic Allegoriam commisicit, quando
fluctibus concionum dixit. Consimile est illud M'uth.
tertio, Cujus ventilabrum in manu ipsius, & purgabit
aream suam, & colliget triticum in hor. eum suum, pa-
lius autem igni comburet inextinguibili. Hic perniusta
est Allegoria, cum dicitur igni inextinguibili. Est au-
tem sensus, Christum judicaria potestate, quam a pa-
tre accepit, in extremo judicio pios segregaturum ab
impiis, & illos quidem aeterna donare beatitudine, hos
vero aeternis cruciatus adjicere. Illud in Allegoria
in

Fab.lib.3.
cap.6.

Horat. in
Ante.

imprimis observandum est, ut ex quo genere cap-
translationis, hoc desinas. Ne cum initium a tem-
state sumperceris, incendio, aut ruina finias.

Et cum amphora cœpit institui, cur uerçus exire
Hujus octo sunt species: Enigma, Paroenia, Ironia,
Sarcasmus, Astilmus, Mysterius, Antiphrasis,
Charientius. Additur Hyperbole.

1. *Enigma*, 2. *Ironia*, 3. *Paroenia*, & verborum
involucris recta, atque velata sententia. Manci.

Obscurus sententia, cunctis *Enigma* vocatur.

Mater me genuit, eadem mox gignitur ex me.

Ex aqua enim glacies concrescit, & rursus in aqua
resolvitur. Differt ab Allegoria, quod hæc sit evidens
clara & manifesta: illa subobscura ac latens oratio.
Neque id vitio verbi debet, si doctis vel loquaris
scribas; immo ne tum quidem, si vulgo; ut sint, quae
vestigare ac discere cogantur. Apud Prophetas, &
Apocalypsi plura sunt Enigmata; ac item apud Eth-
nicos scripto, et deorum ac Sibyllarum oracula.

2. *Paroenia*, magis, *μαγιστρος*, est celebre dictum, scita quaque
am novitate insigne. Ad quam duo requiruntur. Alterum
quidem, ut dictum sit celebre, vulgoque; jactatum.
Unde & apud Grecos id nominis usurpat, ac, quod passim
per ora hominum obambulet; & apud Latinos Adagium,
quasi dicas circum agium, authore Varrone. Et
Proverbiu, quasi verbum omnium coniunctum, ha-
est, sententia, quæ in omnium ore versatur. Alterum ve-
rò ut scitum sit, hoc est, aliqua cœu nota à cœmuni ser-
mone discernatur, & antiquitate pariter ac eruditione
cōtendetur. In his colligendis D. Erasmus vir de bo-
nis literis meritissimus, non absque sudore summa-
navavit operam. Et Polydorus Virg. Urbinus, præter
aliquot Ethnicorum proverbia, sacra enim colligit.

3. *Ironia*, *Εἰρωνεία*, Illusio est quæ uno aut pluribus
verbis contrarium ostendit, quod dicitur Manci.

Ironia

Ironia quidem mihi dissimulatio fertur,
Ironia quidem multis illusio habetur,
Quum sermo ostendit recto contraria sensu.

Hæc aut rei natura, aut risu, sive pronunciatione, aut persona significatur; nec difficulter ex eratione circumstantiis ejus ratio colligi potest. Virg. Egregiā verò laudem, & spolia ampla resertis, tūque puérque tuus. Idem. Scilicet is superis labor est. Terent. Id populū curat scilicet. Cic. in Ver. A & 7. Quid aī bone custos, defensorq; provinciæ? Castimonia Hippolytum præ se fert, de adultero. Agit Aeneam re ipsa, de eo qui patrem violauit. Amos 4. Venite ad Bethel & impiè agite: Ad Galgalam, & multiplicate prævaricationem. I nunc & rebus nimium confide secundis. I nunc & infortuna spem pone tuam. Virg. Aeneid. 7.

I nunc, ingratis offerte irrisse periclis,

Tyrrhenas, i. sterne acies, tege pace Latinos.

Goat may and doe is more. Ac cæteris hujus farinæ figuræ iussiones, sive permissiones, quæ vim prohibendi habent. Porro scilicet, & verò, particulæ Ironiarum, cum primis aptè videntur.

4. *Sarcasmus*, *Sarcasmus*, est plena odio atq; hostilis irrisio: vel jocus cū amaritudine, *So as the cat plies with the mouse. The play of the cat is the death of the mouse.*

Mancinellus.

Sarcasmos plena est odio dirisio ab hoste.

Nam nō sapientia, amarulentè video.

Virg. Aeneid. 2. Pyrrhus ad Priamum:

Referes ergo hæc, & nuncius ibis

Pelidæ genitorij, illimea tristia facta. Idem. Aen. 12.

En agros, & quam bello Trojana petisti

Hesperiam spemtire jacens.

5. *Asperitas*, *Astylos*, *Astismus*, *Asperitas*, *Urbaniitas*, est longè petitus jocus, adeoque inexpectatus de re aliqua absurdâ; vel est faceta joci urbanitas rusticæ simplicitate

simplicitate carens. Facetum & civile stoma. *Virg.*
 Qui Baviom non odir, amet tua carmina Mevi, id est,
 qui Bavium malum Poëtam amplectitur, exosculat
 etiam Mevium, pejorem Poëtan. Idem. Atque idem
 jungat vulpes, & mulgeat hircos: hoc est, absurdum
 & quæ contra naturam sunt faciat. *Manci.*

Effertur quicquid sine rusticitate facete,
 Ipsi figura quidem Astimos dicitur esse.

6 *Mycteriorius*, μυκτηριος, est simulata quidem, sed
 non latens detinio: quod Persius Naso suspendere vo-
 cat: & in gestu magis quam verbis ostenditur; sicque
 cum in naso luspendo quippiam fastidimus μυκτηριος (au-
 thore Julio Polluce) nasci significat. Quicquid ignoris
 Contractis irridendo naribus dicitur, Mycteriorius est.

7 *Disparius*, διασυριος, est Elevatio vel Irratio, quando
 videlicet ludentes, quæ ab adversariis dicuntur, dissol-
 vimus: qualis est in Mureiana totus ille in Sulpitium
 locus de jure civili.

7 *Antiphrasis*, αντιφραστη, est cum vox aut sententia
 aliqua per contrarium intelligitur, ut bellum quod
 minime bonum sit. *Manci. Illus:*

Antiphrasis vox est signans contraria dicto.

Dicimus hinc Parcas, quia nulli parcere nonunt.
 Differt ab Ironia, teste Diomede, quod haec pronunti-
 ando mutat affectum & significationem, illa vero di-
 versitatem personæ sive rei denotat, ut si quis Napum
 vocet Atlantem; *It is an handsome man, if he stood upon*
a trever, he would looke into the pot: Aut si puellam
 Aethiopæ atriorum, percandidam dicas: *Acutum in-*
genium, pro stolido ac heberi.

8 *Charientismus*, χαρινησμος, cum dura molliori-
 bus verbis mitigamus, vel cum duriora re ipsa gratio-
 sis verbis molliuntur.

Terentius.

Bona verba quæso, cum pistrinū deprecaretur Davus.

Quod

Quod Plato lib. de Rep. 1. ἡγεμονία, i. benè dominata di-
cere dixit. Deducitur autem à verbo depositivo ἀσερ-
νίζειν: id est, facile cauillor, lepida urbanitate ac la-
bibus utor. Ultimur hoc tropo præcipue, ubi ira coin-
motum ac perturbatum verbis lenire percupimus. Et
hæc tenus de Allegoriz speciebus.

Hyperbole, ὕπερβολή, est cùm dictio vel ratio fidem
excedens, augendi minuendive gratia ponitur.

Mancinellus

Transcensus veri manifestus Hyperbola fiet.

Superlatio, dementiens superjectio, Eminentia & Ex-
cellens etiam appellata: ut Fulminis ocy oralis. Via os-
hibus hærent. Hæc non adhibetur, ut credatur quod
dicimus, sed ut ex eo quod incredibile est, credatur
penè incredibile. Est autem omnis Hyperbole, ultra
fidem, non tamen esse debet ultra modum: *This they
list is not too big, alioquin nō alia magis via in π αραγόντες*
perveniri solet. Mentitur utique Hyperbole, non ta-
men ita, ut mendacio fallere velit, sed ut illo ad verum
perveniamus. Breviter, plus dicit Hyperbole quam
res habet. attamen quod verum est, ex fallo intelligi-
tur; ut, hic vel faxa sua loquacitate rupere possit. Cœ-
lum digito attingere. Cœlū terreat at: nis. Feriq; ad
sydera fluctus. Risū difluo. Est autē Hyperbole Ada- *Hyperbole*
gio, generi ad modum peculiariis efferturq; vel per quatuor modis
denominationes, ut alter Aristarchus. Vel per com- *dis efficiuntur*
parationē, utn. sterhi Phalaris: Vel per similitudinē,
ut Stentore clamisor: Vel per Epipheton, ut Nestoria
eloquentia. Sunt porro novē cœi fontes, à quibus hic
Tropus duci potest. Prin: ab ipsa re, quum videjicit g.
res pr: persona usurpatur, ut quoties hominem scele-
stū Scelus appellauis: Pestilentē, Pestem: Tenebri-
onem, Tenebras: Carcere dignum, Carcerem. Potest
& unumquodq; per comparationē esterri, ut ipsa ne-
quitia nequior, cæcitate cæcior, ipsa sitis situs clofior, &c.

modo probes, immo ipsa probitas, deformitate deformis-
 2 or. Secundò, à rebus trahitur similibus, ut Melle dul-
 cior, pice nigror, nive candidior, oleo tranquillior,
 plumbō stupidior, spongia bibacior, labyrintho invo-
 lutor. Tertiò, ab animantibus, ut Muliere loquacior,
 3 cervo vivacior, luscinia vocalior, diplape nocentior, li-
 mace tardior, scropha fuscudior alba, &c. Quartò, du-
 4 cūtur à personis falsorū deorū ut Diana intactior, Ve-
 nere formosior, Mercurio facudior, Momus mordacior,
 Vertumno inconstantior, Proteo mutabilior, Empusa
 5 magis varius. Quintò, à personis fabulosis, ut Tantalo
 fiticentior, Cyclope immanior, Nestore facundior, Ul-
 lyssē dolosior, Penelope castior, Niobe fecundior,
 Gryllo stulior: quorū hodiē infissus est numerus, qui
 6 inventis frugibus malūt arrodere glādes. Sextò, à per-
 sonis Comediarum, ut Thrasone Terentiano gloriōsi-
 or, Demea jurgiosior, Mitione facilior, Gnathone adul-
 lantior, Phormione cōfidentior, Davoversutior, Thais
 7 de blandior. Septimò, à personis historiarum, ut Zoilo
 invidentior, Catone severior, Timone inhumanior,
 Phalaride crudelior, Ctesio ditionis, Codro pauperior,
 Fabio cunctantier, Socrate patientior, Milone robusti-
 or, Curione obliviousior, &c. Octavò, à gentibus sumi-
 tur, ut Pæno perfidior, Scytha asperior, Cretēsi mēda-
 cior, Pigmæo brevior, Milesiis effeminateior, Care vi-
 lior, Scythotauris inhospitalior. Nonò denique duci-
 9 tur ab officiis, ut Lenone magis perjurus, Cinēdo mol-
 lior, Milite gloriōsior, Areopagita tristior, Tyranno
 violentior, Carnifice immanior, &c. Differt porrò ab
 amplificatione Hyperbole, quod hæc naturæ modum
 excedit, illa intra fidei limites consistit.

Annotatiuncula.

Superiores Tropi, nempè Allegoria, Parœmia, Ironie ad orationem etiam exornandam haud mediocri-
 ter faciunt. Parœmia item confirmandi gratia non ra-

rd adhibetur. Usum porrò istorum omnium Troporum, præter Fabium, D. Eras. in commentariis de duplii copia abundè docet.

DE SCHEMATIBUS.

Schema quid sit supra in fronte definitum est. Schemata sunt duplia, Grāmatica scilicet, & Rhotorica. Grammatica, & ipsa bisariam diducuntur: nam alia Orthographica, alia Syntactica. De quib. ordine dicā.

Orthographica Schemata dicuntur, quod circā dictionum literas ac syllabas versentur. Hæc in Regno solum Poetico. Commanipulones absque stipendio (quod Mezenates è logisteriis sese subducentes, nusquam apparent) sub Peniæ vexillis militare coguntur, sub imperatore cui nomen Metaplatus.

Est autem Metaplasmus, Transformatio quædam literarum vel syllabarum in dictionibus, præter loquendi formulam, aut necessitatis, aut ornatus gratia in carmine figurata. Mεταπλάσιον, Græcè, Latine transformo vertitur. Cujus species numero quatuordecim à Grammaticis recensentur, quæ quidem in quinq; classes digeruntur. In quarum prima sunt Prothesis, Aphæresis, Syncope, Epenthesis, Apocope, Paragoge, sive Proparalepsis: quarum Prothesis, Epenthesis, & Paragoge literam vel syllabam in dictionis tum initio, tum medio, tum fine addunt: reliquæ tres auferunt. In secunda sunt Systole & Diaxole, quæ syllabarū quantitatem commutant. In tertia sunt Ecthliplisis & Synalæpha, quæ vocalem inter scandendum extrudunt. In quarta Synæthesia est & Diæthesia, quarum hæc syllabam in carmine diducit, illa verò contrahit. In quinta deniq; classe regnant Antithesis & Metathesis, quæ literarum vel syllabarum stationem trāponi jubent.

3. Prothesis, Appositio est literæ, vel syllabæ in fronte

ditionis additio. Literæ: ut Turno gnatōque patrōque. Syllabæ: ut Concitum retuli gradum.

2. *Aphæresis*, est literæ vel syllabæ à fronte dictionis ablacio. Literæ: ut ruit omnia latè, pro eruit. Syllabæ: Virg. Pone me tu. Cytherea. den: Ænid. 6. Discite iustitiam moniti, & non temnere Divos.

Mancinellus.

Prothesis apponit caput id quod Aphæresis auffert.

3. *Epenthesis*, Interpositio est, cum litera aut syllaba dictioni interseritur. Litera: ut, Hac casti mancant in religione nepotes. Syllaba: ut Mauortis in antro. Mitis Germanis est Carolus Induperator.

4. *Syncope*, est cum litera vel syllaba è dictionis medio tollitur. Litera: Virg. Manet alta mente reposum Judicium Paridis. Idem: Pocul i porrigit dextris: Syllaba: Quales tunc epulas ipsum glutissime putans. Ita connōrit, pro comit overit. Mancinellus: Syncopa de medio tollit, quod Epenthesis infert.

5. *Parage*, Diductio, est literæ, vel syllabæ in fine dictionis additio. Literæ: ut apud Plautum, hostis pro hosti. Syllabæ: ut summa dominarier arce. Prudentius: Ardentique jubet vestirier estro.

Illud obiter observes, infinitum passivum in i, extendi, sed Poëtæ carminis gratia er adjicientes cundem corripiunt.

Apocope, est literæ aut syllabæ in calce dictionis absitio. Literæ, Virg. Troias reliquias Danaū atque inimicis Achilli, pro Achillis, ad vitandum, ut credo, fibilum: subest & aila ratio, de qua in Grammatica Græca. Idem Ecloga. 1. Nec spes libertatis erat, nec cura peculi: potest tamen & Synæthesi esse.

Syllabæ. Ovid. Adfuit & fertis tempora vincitus Hymen, pro Hymenæus. Mancinellus: Aufert Apocope finem, quem dat Parage. Propatalepsis item,

Syllabæ,

Systole, Συστολή, est, cùm longa syllaba contra artis rationem corripitur, ut eti necessitate cogente. *Aeneid.* 1. Connubio jungam stabili, propriamque dicabo. Ubi, nū, contra ejus naturam corripitur. Idem porrū *Aeneid.* 3. legem sequutus scripsit, *Hectoris Andromache Pyrrhin' connubia servas?* Et alibi, *Dedimus connubia nostra.*

Diastole, Διαστολή, est extensio syllabæ natura contractæ, & etatis etiam dicta. *Virg.* *Aeneid.* 1. Exercet Diana choros, ubi, *Di, contra legem producitur.* *Mancinellus*: *Systola productum breviare, Diastola fertur*. *Ducere correptam, sic Etatis efficit ipsa.*

Synalæpha, Συναλæφα, est cum vocali sante alteram nulla inter-*synalæphæ.* venie ut consona in calce dictionis inter modulandum expugnatur. *Ovid.*

Ludunt formosæ, casta est quam nemo rogavit. Vel est, cùm duabus vocalibus concurrentibus, prior quasi deletur: ut, *Atque ea diversa penitus, dum parte geruntur.* *Vide Grammaticam.*

Ethlipsis, Εθλίψις, est consonantis *m*, cum vocali priore in numerando suppressio. *Virgil.* *Aeneid.* 3. *Monstrum, horrendum, informe, ingens, cui lumen ademptum.* Idem *Aenei.* 1. *Mulū ille & terris jactatus & alto.*

Mancinellus:

Ethlipsis necat m, vocalis autem Synalæpha.

Synæresis, Συναρέσις, est quoties ex duabus syllabis inter modulandum compactis, sit una. H. et etiam *Epi-synalæpha* dicitur. *Virg.* *Aeneid.* 6. *Fixerit æripedem* ceruam, *Pro aëripedem.* *Mancinellus*: *Syllaba de binis facta extat Episynalæpha.*

Hec eadem fertur mihi neque Synæresis esse. *Virgil.* *Georg.* 4. *Scu lento fuerint alvaria vimine texta.*

Vide Prosodiam Grammaticæ.

Diaeresis, Διαίρεσις, est ubi ex dissecta syllaba dux-*unt.* *Ovidius*: *Debuerant fusos evoluisti suos.*

Cætera in Grammatica. Mancinellus :

Dicitur in binas separare Diætælis unam;
Æneid. Dives equitan dives pictai vestis & auri.

Antibesis (aptius *antibesis*, *Antistoechon*) est literæ
commutatio, hoc est, cùm litera pro litera ponitur.
Virg. Æneid. 1. Olli subridens hominum fator atque
deorum, pro illi. Mancinellus :

Dicitur *Antithesis*, si litera ponitur una,
Ponere cùm debes aliam, sic dicimus olli :
Hæc *Antistoechon* poterit quoque dicere aptè.
Metabesis, est cùm literæ in dictione trans-
ponuntur. Versus.

Litera posita transferturque *Metathesis* esse. Æneid.
10. Nam tibi Thymbrie caput Evandrius abstulit en-
sis: si à recto Thymber : si à nominativo *Thymbrus*,
Metathesis non est. In *Speculo Grammatica* in redun-
dantibus recto.

Observatio.

Græci Poëti in his figuris Latinis multò sunt auda-
ciores, illarum enim vius apud illos frequentissimus
est, & præcipue in lingua lònica, qua Homerus scrip-
vit. Sunt & variæ *Synalæches* formæ, quæ Atticis & in
soluta oratione apprimè familiares sunt, queisde om-
nibus præter cæteros, consulendi sunt; Constantinus
Lascaris Bizantinus, Theodorus Gaza, lib. Gramma-
ticæ introductionis 4. in fronte, Hadrianus Ameri-
tius Sueffionensis in calce compendii Grammaticæ
fux, & Tripho Grammaticus, quem quatenus ad hoc
negotium attinet, D. Glarianus (Poëta haud incele-
bris, Græcæ & Latinae linguae apprimè doctus, vete-
rum historiarum, ut ita dicam, helluo, *μαθήτης ιωνι-
κήν*) Grammaticæ Urbani Minoritæ per Typo-
graphum annexi curavit.

SCHEMATA GRAMMA-
tica Syntaxeos.

Schemata Grammatica syntactica sunt, quæ nova-
figurata constructioni deserviunt. Est autem si-
gurata constructio, cui aliquid deest, vel redundat, vel
loco suo adest, vel immutatur: non tamen sine summo-
rum in Romana lingua virorum exemplo. Hinc facile
colligitur hujus Syntaxeos Schemata vel defectum
indicare, ut Eclypsis, Aposiopesis, Zeugma, Syllepsis,
Prolepsis, & Anopodoton: vel redundantiam præ se
ferre, ut Pleonasmus, & sub eo Parecon, Pétissología,
Macrologia & Epanalepsis; vel ordinem interruptum
ostendere, ut Hypobaton, & quæ sub eo militant, Ana-
strophe, Hysterología, Tmesis, Synchyris, & Paren-
thesis; vel deniq; immutationem quandam arguere,
ut Enallage casus (quæ & Antiptosis) generis, item
numerorum, modorum ac temporum commutatio.
Hæc omnia, quia in Grammatica nostra innovata
Syntaxi, satis, ut arbitror, tractata sunt, hæc brevibus
absolvere placuit. Adjiciuntur præter hæc & plura a-
lia, quæ partim inter tropos, partim inter figuræ, con-
numerari queant, sunt præterea inter hæc, quæ ab
oratoribus inter Rhetorica Schemata usurpantur.

Eclypsis, *Eclipsis*, id est, dictionis sive oratiunculae ad
legitimam constructionem necessariæ in sensu defec-
tus. In hac dictio vel clausula aut cōsuetudine autho-
rū, id est, eruditorum consensu, subaudiri solet, aut ex
exteris verbis in orationis clausula expressis, certa est.

Mancinellus.

Dicitur unius verbi defectus Eclypsis.

ut, Ita ferunt, aiunt, dicunt, scilicet homines, Homo il-
literatus quidem, quem tamen multis non postponas,
pro talis vel is, cui vel quem, auctore Laurentio, Mc-
mini videre, scilicet me. Sed de his haec tenus, scilicet
dictum est. Quid multa? & ne multa, scilicet dicā. Tu

solvendo non es, scilicet sufficiens. Qui oneri ferendo
ercent, scilicet potentes; vel simile aliquid, quo sensui
quadret. Pridie Calendas, scilicet ante. Terent. Magis
id adest, mihi ut incommodeat. Pro ob, sive propter id.
Virg. Projice tela manu, pro e vel a manu. Horat. ad
ungue factus homo, scilicet usq;. Virg. Aeneid. 9. Ferte
citherrum, date tela, impellite temnos, scilicet. & ite.
Plin. Hominemne Romanum tam Graecè loqui? Scilicet
verumne est vel verēne est? aut simile quippiam.
Hanc conjunctionem Elypsin, Asyndeton sive
Di:lyton vocant.

Aposiopesis διανοήσις, est cū ex affectu aut alicujus
interventu, aut etiam transitus ad aliud gratia orati-
onis pars aliqua praeciditur. Cicero Reticentiā & pre-
cisione vocat. Cellus Obticentiam nonnulli Inter-
truit onem. Ex affectu quidem, vel ira, Virg. Aeneid. 1.
Quos ego, sed moto, praefat componere fluctus, scili-
cket, Quos tu audaces puniam. Vel pudoris. Idem Ec-
log. 3. Novius & qui te transversa tuentibus hircis.
Vel timoris, sive religionis: Cicero pro Milone: De
nistro enim omnium, non audeo totum dicere. Vel cū
per se ipsū quis tacet, ac ad illud transit. Terent. Adel.
Scen. Act. 1. Ecce autem de integro, Nisi quicquid est,
volo scire, scilicet, nisi quia, & est sensus, Nisi quia non
tinerem credo & volo scire quicquid est. Virg. Aeneid.
2. Nec requievit enim, donec Caithante ministro. Sed
quid ego, hęc autem scilicet, Ulysses destinat me arę.
Vel tacet, nec ultra loquitur. Ter. Adelph. eadem Scen.
eiusdem Actus: Iam si verbum ullum posthac. Vel
alterius interventu personae obmutescit. Idem Phor.
Scena 8. Actus 5. Demaphonem, si est domi, visam, ut
quod Demipho. Nos ad te ibamus Phormio.

Zeugma, ζεύγμα, est quando in similibus clausulis
comune aliquid in una positum, in aliis non muta-
tum desideratur, Mancinellus:

Cū

Cum plures sensus verbo concludimus uno,
 Fit **Zeugma**, à nobis adjunctio dicitur esse:
 Ut, non locus virum, sed vir locus honestat. Vicit pudorem libido, timorem audacia, rationem amentia;
 Aut ætate forma deflorescit, aut morbo. Tanti nominis erat, quanti quisquam. Tantum habet agri, quantum civis quisquam. Facit aptè, qualiter semper. Studet impensè, quantoperè nullus. Vel quia certò scis,
 vel nihil est loquendum. Potiò **Zeugma** tri, liciter variatur. Primo, ab eo quod detrahitur & hoc fit tribus modis. Secundo, à loco unde trahitur, unde triplicem nomenclaturam sumit. Nam aut **Prozeugma** dicitur, cum videlicet commune illud in fronte clausularum ponitur: aut **Mesozeugma**, ubi commune medium clausularum locum occupat: aut **Hypozeugma** appellatur, quod commune illud postremæ clausulæ in calce annectitur. Tertio, variatur à particulis, quæ clausulas committunt, quæ tribus orationis partibus, nomine scilicet, Adverbio, & Conjunctione continentur. Consule Grammaticam.

Syllepsis, Σύλληψις est, cùm in dissimiliibus clausulis commune aliquid, quod in una ponitur, mutatum aliquatenus in alia desideratur. **Mancinella** sive **Syllepsis** & **conceptio tripliciter** fit:
 Et genere & numero, & persona, indignius autem Hic deducendum est ad dignius, optimè Lector.
 Fit autem hæc per partes orationis, ac earundem accidentia. Per partes quidem, modò cùm earum significatio est varianda, si odò aliter. Per accidentia vero, ubi quod subauditur, genere, persona, numero, casu, modo, & tempore, si exhibetur, est mutandum. Exempla Syllepses generum. Singulariter. Terent. Andr. Scen. 1. Act. 2. Ultinam aut hic surdus, aut hæc mutata facta sit. Nulla virgo est dicenda, vel mente corrupta vel corpore. Pluraliter. Terent. And. Act. 6. Scena 3.

Domus,

Domus, uxor liberi inventi, inuitu patre. Virg. Cœsique reportant, Almonem puerum, sœdatique ora
Galesi Ovid. Ilia cum Lauso de Numitore sati. Exempla Syllepsis personarum; Singulariter, Cicer. Et penè
ille timore, ego risu corrui. Idem: Ego illū de suo regno, ille me de nostra Rep. percontatus est. Pluraliter.
Terent. Adel. Hæc si neque ego, neq; tu fecimus, non
sinit egestas facere nos. Virg. Spolia ampla refertis,
Tūq; puérq; tuus. Cicero: Si tu & Tullia lux nostra
valetis, ego & suavissimus Cicero valemus. Ego cum
uxore parum bellè vivimus. Tu cum Andromache tua
strenue certatis. Exempla Syllepsis numerorum, Sin-
gular. Vir. Æneid. 1. Hic illius arma, hic currus fuit. I-
dē. Sociis & rege recepto. Pluraliter, Discipuli & præ-
ceptor cessant. Virg. Sunt nobis mitia poma, Castaneæ
molles, & presli copia lactis. Exempla de Syllepsi nio-
dotū. Et studes, & horrort ne desistas, scilicet studere.
Nec tu faceres, nec ego te permittere, scilicet facere.
Ter. Andr. Act. 3. Scen. 2. Ita ne tandem idoneus tibi
videor, quem tam aperte fallere incipias dolis? saltem
accuratè, ut metui videar, scilicet, fallere inciperes. De
Syllepsi temporum: cum te ante virum ostendisti, tum
hic vel maxime, scilicet, ostendis. Longè nunc doctior
est quidem olim, scilicet fuit. De Syllepsi per partes: Ju-
stinus l. 1. Pro voluntate deinde genibus Alexandri non
mortem, sed ut Darii corpus sepeliant, dilatione mortis
deprecantur. Ibi deprecor in priore clausula pro
precando aversor, in posteriore pro valde precor po-
niuri. Idem lib. 3. in fronte: Ita egregius adolescens &
cædem patris, & necem fratris, & se ab insidiis Attaba-
ni vindicavit. Hic vindico, priori loco, pro ulciscor:
post. pro libero accipitur. Virg. Æneid. 2. Sacra manu
victosque deos, parvumq; nepotem Ipse trahit. Ibi &
voce & significatione, diversum est subaudiendum,
scilicet deus & sacra gestabat, nepotem trahebat.

Ad frærem
in Sosc.
Sci.

Pro-

Prolepsis, προληψις, est cum generale quoddam praecedit, quod inde in partes diducitur. Virg. Convenimus ambo, Tu calamos inflare leves, ego dicere verius. Praesumptio Latinè dicitur. Aquilæ volant, haec ab oriente, illa ab occidente. Milites Cæsariani cepere Turcas, alias integros, alias saucios. Virgil.

Interea reges, ingenti mole Latinus

Quadrijugo vehitur curru, bigis it Turnus in albis

Hinc pater Æneas Romane stirpis origo,

Et juxta Ascanius magnæ spes altera Romæ,
Procedunt castris. Prolepsicos implicitæ, quam vocant
exempla. Sal. Cœpere quisque magis extollere. Ter.
Ad. Act. 4. Scen. Aperite aliquis actum, ostiū scilicet,
aliquis aperiat. Idem Ad. 1. Act. Scen. 2. Curemus
quam uterque partem, scilicet, tu alterum, ego vero
alterum curabo.

Pleonasmus, πλεονασμός, est cum supervacuis verbis orationis contextus, vel affirmationis, vel Epitaphios gratia oneratur. Affirmando, Æneid. 4. Vocemq; his aribus hausi: per Epitaphio, id est, vehementiam sive exaggerationem. Terent. Sed ubinam gentium est? Pleonasmi exempla sunt, Cicero: Accipies igitur hoc parvum munusculum. Idem, Minutis interrogatiunculis, quasi punctis, id quod propositum, effecit. Terent. Interea loci cognovi. Idem, ego hominem callidiores vidi neminem. Terent. Phor. Act. 2. Scen. 1. Servum hominem causam orare leges non sinunt. Potest & servum hoc loco adjективum esse. Terent. Phor. Act. 1. Scen. 2. Quid? senem quoad expectatis vestrum? Ubi, Quid, redundare videtur. Cicero. quid? Orationis quot sunt partes? Solet hoc fieri, teste Donato, pro more quotidiano, cum transitus sit à mentione alterius rei in alteram. Item tu mihi semper dormis, ibi mihi ~~transi~~. Ille mihi assiduè sedet. Salust. Sed urbana plebs, ea vero præceps erat multis de causis. Ea redundat. Salust.

Salust. Tanta vis avaritiae in animos eorum veluti tamen invaserat: hic, in, abundat. Idem. Nam Brutus ab Roma aberat: ab, redundat. Virgil. Et retro sublapsa referri. Terent. Nonne oportuit praescisse me ante? Ibi antea ~~ma~~ ~~ma~~. Idem: Multa simul concurrunt, qui conjecturam nunc facio. Idem Phor. Act. 2. Sec. 3. negat, neque ejus patrem scire, quis fuerit. Ibi neque redundat.

Periologia, μεμονολογία, cum clausula orationi sine pondere rerum adjicitur. Livius lib. ab urbe cond. 8. Legati non impetrata pace, retro domum, unde venerant, abiabant. Superflua locutio.

Maciologia, μεμονολογία, superiori admodum confinis, est cum orationi clausula redundans annexitur: ut Vivat Carolus Augustus, & non moriatur. &c.

Parecnon, μεμονολογία, est quem dictio per syllabicum adjectum, explicandi modo oratione gratia in si e exten-ditur, ut sunt haec ferè Conjunctiones, sive potius Syl-labicae adjectiones. Num, ut etiamnum, Numnam, Ter. An. Numnam perimus & Num. Idem in eadem: Sofia, ad eundem, paucis te volo. Et, Eundem bone vir ad me. Virg. Nam neque Parnassi nobis juga, nam neque Pinguis. Ibi nam ~~μεμονολογία~~, id est, abundat.

Epapha epis, επαφή, est quando post aliqua multa, vel claritatis, vel alia quapiam causa orationi interpo sita id quod in principio est collocatum, repetitur. ~~επαφή~~ Latinè Resumatio, superiorum repetitio. Fit autem epapha epis vel iisdem verbis, vel diversis ab his, quæ proposita sunt, alijs potestate paribus, alijs magis generalibus. Cicero ad Brutum, Cave enim ex illius Brute (quanquam non est necesse ea me ad te, quæ tibi nota sunt, scribere) cave putes probitate, constantia, cura, studio Reip. quicquam illi esse simile. Idem lib. Tull. 1. Confirmato illo, de quo, si mortales animi sunt, dubitare non possumus, quin tantus interis

interius in morte sit, ut ne minima quidem suspicio sensus relinquatur: hoc igitur probè stabilito & fixo, illud excutiendum est, ut sciatur quid sit carere. Idem pro M. Marcello: Verum anionum vincere, iracundiam cohibere, victoriam temperare, adversarium nobilitate, ingenio, virtute præstantem, non modò extolle-re jacentem, sed etiam amplificare ejus pristinam dignitatem: hæc qui faciat, non ego summis viris comparo, sed simillimum Deo judico. In hoc exemplo Ciceron figuram mutavit, ut appositiùs clauderet. Adhibentur aliquando notæ quædam, quales sunt, igitur, inquam, & similes.

Hyperbaton. *vid. Cens.* Transgressio, est cum dictio-num clausularum in elegitimus ordo immutatur. Nec a-lliud teste Fabio, potest orationem facere numerosam, quam opportuna ordinis mutatio. Mosellanus ita de-finit Hyperbaton est transgressio quædam verborum, ordinem communem perturbans. Mancinellus

Vocum turbatus formabit Hyperbaton ordo. Cic. Animadverci, judices, omnem accusatoris oratio-nem in duas divisam esse partes. Paululū da mihi ope-ræ. Cic. Sed amor voluntatisq; conjunctio plus habet suavitatis. Longum est Hyperbaton apud Virg. in Ti-tyro. Et Epistola ad Ron. pluribus scater Hyperbatis.

Anastrophe, anastrophæ, est dictiōnum præposterus or-do. Latinè inversio, sive reversio dicitur. Manci.

Dictio si sequitur cum sit præcedere digna:

Transtra per & res os hic Anastropha dicitur esse.

Vir. Italianam contra. Et his accensa super: & maria omnia circum. Item, Spemque metumq; inter dubii. Ho-

sat. *Quicun* penes arbitrium est. Idem lib. I. S. c. 4. Nam virtus nemo sine nascitur. Persius Sat. 6. Meisse tenus propria vive. *Quicun* sine. *Quicun*, &c. Cicer. Cujus cum patre magna in his sit amicitia. Idem: Cujus, in labris veteres Comici Iepotem habuisse dixerunt.

Cæsar:

Aeneid. 5.

Cxīs : Diū cūm esset pugnatum. **Terent.** Mater quod sua sit sua adolescens mulier fecit. **Plaut.** Vix apud me sum, vigilans qui propè dormio.

Hysterologia, ἑστραγγία, est cūm præpositio non ea sui servit, sed verbo, quasi cum ea composito jungitur, Græcis frequentissima. **Virg.** Tyriam qui adveni eris urbem. **Idem** : Atq; rotis lummis levibus per labitur undas.

Hysteron proteron, ἑστραγγία προτερα. Præposterior, est cūm id quod secundo loco sit, priorem in orationis ordine possidet, vel cūm quid ordine cōverso narratur.

Mancinellus.

Hysteron & **Proteron** nutrit, peperit, vocitatur, **Hæc** sit, cūm rectam serien sententia mutat.

Differit ab **Hystero**logia, quod in hac dictionū, in illa verò sensuum est Metathesis. **Virg.** Æneid. 4.

Et torre parent flammis & frangere faxo. **Idem.**

Postquam altos fluētus tetigit, & ad æquora venit. **Livius** libro ab urbe condita primo : **Quod** bonum, faustum, scelisque sit, **Quirites**, **Regem** creste. **Cicero** lib. 1. Epist. 1. Ego omni officio, ac potius pietate erga te, cæteris satis facio omnibus, mihi ipse nunquā satis facio. **Hec** loquendi figura Grecis est usitatissima. **Vir.** Eclog. 9. Sic tua Cyreneas fugiant examina taxos. Sic cythilio pastæ distentent ubera vaccæ: Incipe, si quid habes, &c. **Horatius** lib. 1. Ode. 3. Sic te Diva potens **Cypri**. Sic fratres **Helonæ**, Incida sydera, Ventorū inq; regat pater, obstrictis aliis præter Japyga, Navis, quæ tibi creditum Debes **Virgilium**, finibus Atticis, Reddas incolumem precor. In his duobus exemplis posterioribus, comprecatio sive votum, precationem præcedit.

Imēsis, ιμέσιη, **Diæope**, διαιεπη, est unius dictionis compositæ divisio, una dictione pluribusve interjectis. **Latinæ** Sectio, sive intercisio. **Manci.**

Dat Tuisim partes in duas dictiones.

Fab.

Fab. Nam rogantibus plebisive scitis sancta sunt ista precepta. Ter. And. Sec. 5. Act. 1. Quæ meo cunque animo libitum est facere. Idem Eunus. Thais maximo orabat opere, ut etas redires. Idem in eadem. Omnia prius experiri quam armis sapientem decet. Plaut.

Sed nec ego stultus, qui rem curio publicam.

Parenthesi, *suppositio*, *Dialyssi*, *Studiorum*, est ordinis dissolutione per interpositam sententiam: Vcl est, dum continuationi sermonis medius sensus aliquis intervenit: Latinè interpositio, interclusio, sive dissolutione.

Manci. Interpositio Romanè Parenthesi extat. Vir. Aeneas (neq; enim patriam consistere mentem Passus amor) rapidu ad naves præmittit Achatem. Idem Aeneid. 1. Juppiter hospitibus (nā te dare jura loquuntur) Hunc lætum Tyriisque diem Trojaque profectis.

Synclysis, *Συγκλισις*, est quoties ordo omni ex parte confunditur: Latinè Confusio: Donatus Hyperbaton obscurum, & ex omni parte confusum interpretatur.

Mancinellus.

Synchyris est vocum aut sensus confusio longa.

En. 1. Vina bonis quæ deinde cadiis onerarat Acestes

Littore Trinacrio, dederatque abeuntibus, Heros Dividit. Hunc habet ordinem, Heros Aeneas dividit deinde vina, quæ bonus Acestes (Siciliæ rex) onerarat cadiis, & dederat abeuntibus Trojanis littore Trinacrio, id est, Siculo. Idem in codem, Tres Noxus abreptas in saxa latentia torquet, Saxa vocant Itali mediis quæ in fluctibus aras. Ordinatur sic: Notas torquet abreptas (scilicet naves) in saxa, quæ saxa latentia in mediis fluctibus Itali aras vocane.

Hypallage, *ὑπαλλαγή*, est quoties oratio converso rerū ordine profertur: Latinè Submutatio sive Subalteratio. Virg. Aeneid. 6. Ibant obscuri sola sub nocte, pro soli sub obscurâ nocte. Idem Aeneid. 2. Tergo sceleratam intorserit hastam, pro ipse sceleratus idem:

Dare

Dare classibus austros, pro dare classes austri. Item in
10. Stygi ad flumina fratris, pro Stygia ad flumina.
Hang: be naile on the bridle.

Anteptosis, est. cum casus pro casu ponitur. Dicitur & *Enallage*, id est, immutatio casus, quam sane variacionem multis modis apud illustres authores legitur. Virg. *Projece tela manu sanguis meus, pro mi.* Persius *Sat. 1. Vos ò patrius sanguis, pro patritie.* Idem *Cen-*
forémve tuū vel quod trābūte salutas, pro trabeatus,
metri causa. Hor. *Macte virtute esto, pro mactus, teste*
Prisciano libro. 17. in calce. Cicer. *Art. In oppido An-*
tiochiae, Pro Antiochia. Vir. Ænid. 1. & fontem supe-
rate Timavi, pro Timavum. Idem. *Et cellam Butroti*
ascendimus urbem, pro Butrotum cellam urbē. Idem,
Cervix cui lactea crines Accipit, pro ejus. Terent.
Andr. Mulier quædam eum igravit h[ab]it[us] viciniæ, pro
ad, sive in hanc viciniam. Juven. *Sat. Porrectura viro*
miscer sitione subclivio. Ablativus pro dativo. Horatius lib. 1. *Sat. 6. Occurrunt annis quales neque can-*
didores Terra tulit, pro quibus. Ter. *Ea primū ab*
ea animadvertenda injuria est, pro injuria ejus.

De Enallage generum, numerorum, personarum, modorum, ac temporum, in Linaero, & Grammatica, & iofra in Alleotheta, fuisse dicemus.

Nos reliqua id genus Schemata prosequemur.

Hendiadys, est cum mobile in fixum vertitur: Virg. Chalybem frænōq; monordit, pro chalybea fræna. Idem, Virg. Georg. Nec n ihed splicat naculis insig-
nis & albo. Idem, Æneid. 1. Molēnq; & montes insu-
per a tos. hoc est, n olen alorum montium. Idem
Georg. 2. Pacem i barnis & auro, id est, auctor pat-
ris. luc, per famam ac populum, id est, famulum popu-
lum. Idem, In partem & prædam, id est, partē prædæ.
Hendiadis composita dictio est, ab h unum, si & er, &
de duo, cum videlicet unus per duo explicatur. Unde

10

& in hunc modū fortasse rectius definiretur. Hēdīdīs est, cūm res una cōjunctione interveniēt in duo, carminis gratia diducitur, sive alterū: ē vocibus rem illā significātibus adjectivū, sive utrūq; substitutivū fuerit.

Tapinōsis, marīnosis, est cūm r̄ i dignitas verbi humilitate deprimitur. Mancinellus.

Esto Tapinōsis, fertur si de mare gurges.

Virg. Aeneid. 4. Apparet r̄ i nantes in gurgite vaste, gurgite pro mari. Idē, Multa malus simulans, pro se-leratus sive celestus. Idem, Dulichias vexisse rates, &c gurgite in alto. Horat. Pelidē stomachum, pro iracun-
dia M. Cato, Locū editum alperumque verrucam ap-
pellat. Teste Geilo lib. 3. cap. 7.

Cacembus, Kas, usq; ad, est illepidā ac incōcinna vo. Diomed.
cum compositio. schema vitiosum, nec imitandum, nisi ~~exāq; q; q; q; q;~~
metri necessitas cogat. Fieri consuevit, quādo præpo-
fitionē cū litera[n] succedit, Virg. Aen. 1. Corpora flū-
dat humi, & numerū cūn navibus x̄p̄t. Vel, quādo
sequens dictio syllabas præcedēti nūtes habet. Cice.
O fortunatam natam me consule Ros. am. virg. Aen.
3. Tres adeo incertos ex ea caligine toles Errant us pe-
lago. Huc referri que āt compositionis vitia. quæ Mar-
tianus Capella, libro de septem artibus liberalibus 5.
cap, de elocutione conscripsit; Paromoeb, ~~magjus~~ vo-
cant, id est, assimile; & sic cūm multæ voces a' eadem
litera incipientes, ex ordine collocantur; ut Machina
multa minax minatur maxima muris. Casus Cassandra Easius;
canebat. Mammam ipsam amo, quasi n̄ eam animam.
Sol & Luna luce lucet Junio. Juno Jovis jure irascerit.
Sofia in solario soleas sarciebat suas, O Tite, tunc Tati
tibi tanta Tyranne tulisti, &c. Hæc vitiosa dictionum
compositio Cacosyntheton, ~~casus~~, s̄m etiam appellat. Cacosynthe-
ton.
Mancinellus.

Compositura mala est vocum Cacosyntheton illa.
Virg. Aenei. 9. Verlāq; juvencum terga fatigamus ha-

ita: ubi Ser. & apud eum & apud eum esse sit.

Asyneton sive *Diatyton*, dicitur & *Asyndeton*. *Eclipses* forma, est cum duæ plurēs tui dictione: tum orationum clausulæ, conjunctionum nexibus carent, quorum loco commata interteruntur. *Mancinellus*:

Cum sine junctura voces variæ locitantur,

Dialyton certè vel *Asyndeton* efficiens.

Asyndeton, Latinè *Inconjunctionum*, *Dialyton*, *dissolutionem*. Ut veni, vidi, vici: quibus verbis Cæsar debellato *Pharnace* rege Pontico, ad senatum scribens vitoriae celeritatem significavit: & ut *Suetonius* in vita *Julii* scribit, *Pontico* triumpho inter cætera pompæ ferecula horum verborum prætulit titulum significantem belliceleriter confecti notam. *Aeneid.* 9. *Ferte* citi ferrum, date tela, scandite muros. *Tullius* in *Catilinam*; *Abiit*, *excessit*, *evasit*, *erupit*, *Aeneid.* 4. *Ferte* citi flamas, date tela, impellite renos. *Hac* figura præcipue utimur, ubi celeritatem rei gerendæ significabimus. *Oratoribus* *Atticulus* appellatur, de quo suo loco, & *Membrum*.

Polyasyndeton, *polysyndeton*. i. variè ac multipliciter conjunctum, est cum oratio multis conjunctionibus vel eisdem vel diversis abundat. Vel est multis nexa conjunctionibus oratio. *Virg. Georg.* 3. *Tectumque*, *laremque* *Armâque* *Arvæque* *que canam* *Cressâmq;* *pharetram*. *Idem Aeneid.* 2. *Demissum lapis per funem* *Athamâsque*, *Theâsque*, *Pelidâsque* *Neoptolemus*, *primusque* *Machaon*. *Idem*. *Multa quoque & bello*. *Figuræ* est *Poeticæ* magis quam oratoriae familiaris.

Mancinellus.

Diversas *voces* *conjunctionis* *plurima* *si* *fere*,

Nempe *figura* *datur* *Polyasyndeton* *esse* *Pelasgum*,

Detur *in* *exemplum* *matræque* *patræque* *nepo'que*.

Sobes *Onomata*, *quæ* *in* *tu*, *is* *tu*, *id* *est* *nominum* *habitudo*, *est* *cum* *singulis* *nominibus* *singula* *Epithe-*

ta conjuncta sunt. Virg. *Marsa Manus, Peligna cohors, festina virtum vis.* Mancillus.

Nominibus cunctis si singulis Epitheton unquam,
Tum Schesis onomatōn dixerunt esse figuram.

Aliter Schesis onon áton est, cùa in contextu sententiarum plures Antonomasiæ posuntur: ut, Armipotens Tritonia virgo: figura non infrequens apud Græcos Poet: s.

Hernos, iugis, est cùm uniformis continuatur orationis series, unius calus tenorem ad clausulam usq; custodiens. Virg. Aeneid. 6. Principiō, cælum, ac terras, campōsq; liquentes, Lucentēque globuni lunæ, Titanīaque astra Spiritus intus alit. Idem Aeneid. 1.

Est in secessu h̄ygo locus, insula portum
Efficit objectu laterum, quibus oninis ab alto
Frangitur, inque sinus scandit sese unda reducto.
Hinc atque hinc vastæ rupes, geminiq; minantur
In cælum scopuli: quorum sub vertice latè
Æquora tuta silent, tum sylvis scena coruicis
Desuper, horrendaq; atrū nemus imminet umbrā:
Fronte sub adversa scopolis pendentibus antrum,
Intus aquæ dulces, vivoque sedilia faxo,
Nympharum donus: hic fessas non vincula naves

Ulla tenent, &c. Et in prosa natalis Domini cantada legitur, *Natus ante secula Dei filius, invisibilis, interminus: per quem fit machina cæli ac terræ & in his degentium: per quem dies & horæ labant, & se iterum reciprocant: quem Angeli in Arce poli voce censona semper canunt: hic corpus assumptus fragilis sine labore originalis crininis, de carne Mariæ virginis, &c. Est Hyperbati species. Portò iugis, Latinè series dicitur, *Xm̄ n̄ h̄ygo*, quod cum denso spiritu, neco, significat: cum tenui verò iugis, dico. Manci. Longa quidem series constructus Hincos habetur. Item Hincos scribitur quasi syrmos, tractus, *Xm̄ n̄ ev̄m*, traho.*

*Epitheton, *attributum*.* Appositum Attributum, est dictio proprio nomini aut ornandi, aut vituperandi, aut judicandi, aut deniq; Emphaseos gratia apposita; ut, Dia Camilla, Scelerumq; invictor Ulysses. Larissus Achilles, Turpis egestas, Effrenata libido, Manci. Appositū proprio mihi fertur Epithetū esse; ut alma Ceres, venusta Venus, cælūq; profundū. Eo Poëtē & frequentius & liberiū utuntur; apud Oratorem, nisi cūm aliquid efficitur, redūdat. Tum autem efficitur, si sine illo quod dicitur minus est, qualia sunt, O Icelus abominandum! O deformem libidinem! Sumuntur autem Epitheta tribus modis, ab animo, ut Carolus magnanimus Imperator, Contemptor Divum Turcū; tum à corpore, ut Pulcher lulus; postremò extrinsecus, & id quidem trifariam: aut enim à loco, ut, Ulysses Ithacus; aut ab actu sive officio, ut, Æneia nutrix Cælestis; aut ab eventu, ut, Insula dives opum Tenedos. Æneid. 1. Differit ab Antonomasia, quod hæc nominis vicem sustinet, illud proprio nomine haud vacat unquam.

*Periphrasis, *descriptio*, loquendi Círculus, Circuitio, Circumlocutio, est quum pluribus veris, id quod uno aut certè paucioribus dicipotest, explicatur, Manci.*

Circuitus Romane Periphrasis esto loquendi.

Fit autem vel necessitatis causa, cūm videlicet aut turpia, sordida, dictiūque deformia operimus. Ut ad requieta naturæ dixit Salust. Voluptatum seminarium; & libidinis officina, apud D. Cyprianum de ratione Circumcisionis; Aut cūm rei nomen non est inditum, sive ignoratur. Matth. 18. μάλα ὀντάται, mola asinaria, pro faxo molari, quod in molis substernitur. Item vici-ni nostri puerilla haud invenusta nupturit, cūm nomen ejus tibi non sit cognitum; vel usurpatur decoris sive ornatus gratia, qui est apud poëtas frequentissimus, apud quos anni, mensis dici, noctis, Veris, Æstatis, Autunni, Hyemis, meridiei, matutini ac vespertini temporis,

*Epitheta tri-
bis modis
sumuntur.*

*Aeneid. 7.
in fronte.*

*Schema em-
plificationis.
Periphrasis
tribus ra-
tioibus.*

temporis, aliarumque rerum complurium periphrases inveniuntur innumeræ. Apud Oratores etiam schema non rarum, semper tamen astrictius. In summa, quicquid significari brevius potest, & cum ornatu latius ostenditur, Periphrasis est: modus tamen in hac, uti, & in cæteris adhibetur.

Differit ab Antonomasia, quod in hac simplex vox Periphrasis simplici commutatur: in illa vero vox una pluribus circiter quatuor modis conscribitur. Hæc quatuor præcipue modis constat: Primum, cum patria, secta, aut facinus proprii nominis voco ponitur: ut Mantuanus sive Andinus vates pro Vir. Venusinus poëta pro Horatio. Sulmonensis vates pro Ovidio. Peripateticæ scholæ princeps pro Aristotele. Stoicæ familie pater pro Zenone. Voluptatis assertor pro Epicuro. Evangelicæ legislator pro Christo: Cœlestis orator pro Paulo: Eversor Carthaginis ac Numantiae pro Scipione: Augyæ stabuli repurgator, sive monstrorum dominator pro Hercule: Troiani bellis scriptor pro Homero. Secundum, sit Etymologia, a cum videlicet nominis rationem explicamus. Ut, alienæ hereditatis captator, pro Hæredipeta: Homocibo ventrique deditus, pro parasito: Vir sapientiae studiosus, pro philosopho: Literarū doctor, pro Grammatico: Plurium locorum possessor, pro locuplete: Veri Dei cultor, pro Christiano. Tertiò, constabit Notatione, cum notis, ac signis quibusdam accidentium rem quamquam depingi vult: Ut, bilis effervescit, pallit vultus, ardor oculi, tremor membra occupat, pro irato. Caput uno scalpit digito, pro molli ac paruni viro. Cubito se emungit, pro lassitudine. Quartò, fieri solita est fictione. Ut, Bene dicendi ars, pro Rhetorica: Civitatis aerarii compilator, pro peculator: Legum ac ciuium libertatis oppressor, pro tyranno, &c.

Lipote, est cum minus dicitur, & plus intelligitur. *Aeneas*.
Vir. Quid prodest quod me ipse animo non spernis

Amyntha? id est, libentissimè amas. **Mancinellus?**
Si dicas minus & plus signes, Liptote habetur:
Munera nec sperno dulcis amice tua.

Vir. Georg. 1. Nec ulla interea est inaratax gratia ter-
Id est, la-
ræ. Idem Georg. 3. Nec mihi displicat masculis insig-
bensa ci-ir. nis & albo. i. valde placeat. Fit plerumq; cùm nos no-
Id est, multa
straque arrogantiaz vitandiz ac modestiz gratia atte-
gratia.
nuamus, ut, Non sumus adeò imperiti rerum, ut quid
in hac causa faciendum sit, necne ignoremus, &c. Fit
communiter, cùm duzx negationes sententiam faciunt
affirmativam.

Epimone, Eurus, est cùm versus idem ac sententia,
sæpius carminis aut orationi interseritur. **Manci.**
Sæpè relata quidem sententia Epimone habetur:
Intercalares versus illud manifestant:
Incipe Mænalius mecum mea tibia versus. **Virg.**
Non infrequens Schema in Psalmis Davidicis, arden-
tem cordis affectum præ se ferens.

Alior posita *Alleotheta* sive *Alleofisis divisione*, est cùm numerus
Permutatio. numero, tempus tempore, genus genere, persona item
Variatio. persona, modus denique modo commutatur. Versus:
Boallage Commutat numerū, tempus, genus, *Alleotheta*, Per-
num. Scen. I. sonam atq; modum, & quæ *Alleofisis* habetur. **Alior,**
40.3. est numeri, temporis, generis, personæ, ac modi per-
mutatio. Numeri **Terent.** **Eun.** Adeón homines im-
mutarier ex amore, ut non cognoscas eundem esse? pro eosdem **Salust.** Inter ea servitia repudiabat, cuius
rei initio ad eum magnæ copiæ concurrebant, pro
quorum pli. In *Africa* major pars ferarum æstate non
bibunt inopia imbrium. **Terent.** **Eunuch.** Eunuchum
Æcid. 3. dixi velic te, quia solz his utuntur reginæ. Huc perti-
tæba sumat. net, cùm nomini collectivo singulari verbum respon-
det plurale. **Virg.** Pars in frustra secant; verubus ue-
trementia figunt. **Idem Æcid. 7.** Pars leveis clypeos
& spicula lucida tergunt; Arvina pingui, subiguntque
in

in eore secures. Idem. Pats stringunt gladios, &c. Est quando addistributivum singulare plurale sequitur. Enallage temporis. Ad. 1. Scen. 1 Ovid. Ultraq; formosæ (me judice) sunt veneranda. Et planixerunt eum omnis Israël planctu magno. Ibi tamen [omnis] collectivum verius diceretur. Temporis variatio. Ter. And. Accedo ad pedissequas, quæ sit rogo: sutorum esse aiunt Chrysidis: pro accessu, rogavi, dixerunt. Virg. Æneid. 3. Et omnis humo fumat Neptunia Troja, protumavit. Idem. Æneid. 4. Vulnus alit venis, & cæco carpitur igni, pro albat & carpebatur. Idem, Æn. 1. Ni faciat, maria ac terras cœlumq; profundum. Quippe ferant rapidi secum, verrantq; per auras: profacerent, ferrent, verterent, prælens pro imperfecto. Ter. And. Scen. 1. A& 2. Tuli hic sis, aliter senties, pro esses & sentires. Ter. Adel. Act. 1. Scen. 2. Nam si esset unde, id fieret, faceremus; pro fuisse, & fecissemus. Livius, me quoque juvat, velut in parte futurum, pro fuisse. Virg. Progeniem sed enim Trojano à sanguine duci Audierat, pro ducentam esse. Hannibal apud Livium: si tales animos in prælio habebitis, quales hic ostenditis, Viciinus, pro vincemus; ibi præteritum plus ponderis habet quād futurum. Cæsar: Nonnulli etiam nunciabant, cù. n castra moveri aut signa ferri jussifet, non fore dicto audientes milites, pro juberet. Generis immutatio, quam neutrum pro masculino aut feminino ponitur. Enallage generis. Scen. 1. Ad. 5 Ter. Eun. Ego quoque una pereo, quod mihi charius est. i. qui mihi chartior sum. Virg. de capris, Georg. 3. Hæc quoque non cura nobis leviore tuenda. Idem Bucol.

Dulce satis humor, depulsiis arbutus hædis,
Lenta salix fætore pecori: mihi soius Amyntas.

Hanc generis Enallagen & in verbis usurpant autores. Virg. Sunt amnes, terræq; dehiscunt, pro sicut sunt. Varro ex Gellio: In priori verbo graves Prosodia, quæ suæ, manent, reliquæ mutant.

Cornel. Celsus de tempest. Pessime quę variante maxi-
mę. Vir. Aene. 1. Et jam nox humida cęlo Pręcipitat.
Idem Aen. 3. Ingeminant abruptis nubibus ignes. Idę:
Ingeminant austris & densissimus imber. Ter. Atq; illa
si laverit, nuncia mihi. Idem: Quę restib; vortat male
pro mutantur, variantur, pręcipitatur, ingeminatur
Nisi ēclipsim potius pronominis (se) dicas, quam inter-
pretationem sequutus est. Serv. 2. Commen. inquiens,
Accingunt operi, pro accingunt se operi. Personę va-
riatio non admodum usitata est, ut Danai, qui parent

Essallage
personę
Scen. 1. Ađ. 3
Essallage
modi.
Georg. 2.

Attridis, contra Priamum arma suę uite. Ter. Phor. Si
quis me querit, Rufus, pręsto est, desine, pro pręsto
sum; nam de se loquitur, Modorum varietas. Vir. Et si
non aliud latè jačaret odorem, Laurus erat, pro esset.
Idem: Impulerat terro Argolicas: pro impulisset. Cic.
Dices, quid? quasi istuc erat magnum, pro esset. Cic.
Sed valebis, me à que negotia videbis, mē que diis adju-
vantibus ante brumam expectabis; futurum indicandi,
pro imperativo. Virg. Eclog. 7. contrā imperati modū
pr. futuro indicandi posuit. Si fortuna gregem supple-
verit, aureus est pro eris. Idem Aene. 3. imperativum
pro operativo posuit: Vivite scilicet, quibus est fortu-
na perfecta. Jam sua, pro vivant. Ter. And. Facilè om-
nes perf. rre ac pati, cuin quibus erat, pro ferebat ac
patiebarur, Idem. Eun. Omnes invadere mihi & mor-
dere clanculum, egū autem flacci pendere; more histo-
rico, infinitus pro imperfecto indicandi.

Significatio
latens.

Emphasis, suspensio, est cùm altior subest intellectus ac
magis significantia, quam verba per se ipsa declarant.
Hęc plurimum adfert jucunditatis orationi, nonnun-
quam & dignitatis, actimoniaręq; non parum. Hęc Ec-
clesiastę interdū uti licebit, vel cùm tuti non est rem
aperte proloqui, vel cùm id prohibet pudor. Manci.

Altior est sensus quoties quam quem tibi verba
Declarant, vel quam dicas plus significatur.

Aut

Aut etiam quo non dicas, scito Emphasim esse. Emphasent
tres formas. 1 Hu-
jus tres sunt formæ. Prima, cùm plus significatur quæm
dicitur. Ut apud Homerum, Demodotus canebat Grai-
os Vlyssem in equo Trojanæ circum sedisse, quo verbo
equi lignæ latitudinem ostendit. locus est, *wher the men*
sat upon the wood *where the* *men* *were* *gathered* *round* *the* *wood* *where* *the* *men*
Impr. id est, Cæteri jam præclarum circum Vlyssem so-
dabant, in Trojanorum absconditi eq. 10, s. 17. i. scde-
bant, non ascendebant, ut Fab. legit. lib. 8. cap. 3. Id Inclusi.
quod & Gulielmus Philander anno avit. Virg. AEn. 2.

Tisandrus & thenelusque duces & dirus Ulysses De-
missum lapsi per funem, &c. quo altitudo equi de non-
strata est. Secunda Emphasos forma est, cum quippi-
am significatur quod non dicitur. Idque bifariam, aut
voce omnino suppressa, id quod pro Ligario Cicero
fecit: *Quod si, inquit, in tanta tua fortuna lenitas tan-
ta non esset, quam tu per te, in quam, obtinens, intelli-
go quid loquar. Hic intelligitur etiam quod non dici-
tur. Tacuit enim illud, quod nihilominus intelligi nus-
non deesse homines, qui ad crudelitatem cum impelle-
rent. Aut voce omnino abscissa, idque per Apophope-
fin, de qua suprà. Tertia denique emphaseos forma, est 3
in verbis vulgo pro tritis ac plerisque pronominibus:
ut virum te præstes oportet. Hic est ille Propheta, qui
in mundum venturus est. Ille ego qui quondam, &c.*
Ubi est scelus illud, qui me hodie perdidit? &c. Est por-
to Emphasis denique cum ex aliquo dicto latens ali-
quid eruitur. Ut cùm Dido Virgiliana inter cætera
hæc secum corde volutans. Non licuit thalami exper-
tem sine crimine vitam Degere amore feræ? de matri-
monio conqueri videatur, tamen hac ejus eripuit affec-
tus, ut sine thalami vitam hominum non puter, sed
feratum. Simile est illud Myrrhæ Ovidianæ, quæ nu-
trici amorem partem sic confitetur. O dixit, felicem
conjugem matrem! Meta. 10. Fab. 9.

Lenitas. i.
clementia &
facilitas ad
ignoscendā.

Paradiſtola, magistrorum, est cum civili interpretatiōne nostris aut aliorum vitiis affentando blandimur, ut preputiē i nostra tempestate Sileni solent, qui se h̄aud fecus ac muli mutuum scabunt, ut est in proverbio. Ille cum pro astuto, sapientem appelles: pro confidente fortem. pro illiberali, diligenter: cu n̄ item prodigiū dicimus liberalem: temerarium, fortem, varum, frugalem: fastuosum, magnanimum: adulatorem, comēm: affentatorem, amicum. Breviter cum vicia sub virtutis specie lese ostentant. Nam & ipse Satanas transfiguratur in Angelum lucis, 2 Cor.11, Manc. Pro stufo sapientia sit Paradiſtola dicitur.

DE SCHEM. RHETORICIS.

Hactenus dictiōnum simul ac orationum Tropes, schemata item Grammatica tum Orthographicis, tum Syntacticos Laconica brevitate, quoad fieri potuit, perstrinximus: reliquum est, ut de Rhetorum Schematis five figuris dicamus; quæ, ut in fronte etiam admonui, in hoc reperta sunt, ut quotidiani ac protriti sermonis fastidium levent; ut orationem aut jucundorem aut graviorem, aut elegantiorē efficiant; ut vim rebus adjiciant, & gratiam præstent, & nos denique à vulgari tum scribendi tum dicendi genere muniant. Atque miramur Rhetorum in his colligendis industria est cernere, ut Philippus testatur, qui t̄ 5 variis humanae loquutionis formulas, adeōq; & pronuntiationis (ut in Ironia, Epiphonemate, interrogacione, &c.) ac ipsius oris nostri, oculorum, & vultus discrimina haud oscitanter observant, ac ita tandem in artem redegerunt, non aliter, ac qui auscultatione sonorū, Musicam certis primū legib⁹ astrinxerunt. Porroque Græci lib.9. cap.8. 29/40 m. Latini figuras appellant. Figura autē spud hos duobus modis dicitur, auctore Fabio; Uno quidem latius,

cius, pro qualicunq; sententię formā: & hoc modo omnis sermo figuram habet, nihilq; non figuratum est: Altero vero modo strictius, pro eo quod sit à simplici ac in promptu posito tum scribendi tam dicendi modo, vel poeticè vel oratoriè commutatum. Hinc dicimus aliud esse orationem *ἀρχαίνεται*, hoc est, quæ figuris careat: aliud *ἀρχαίνεται*, id est figuris ornatum. Jam viri, qui in arte dicendi primas tenent. Schemata illa Rhetorica in duas partes dividuntur. Alteram quidem verborum vel Dictionis, vel Orationis, Graecè *ἀρχαίνεται*, Alteram Sententiarum, Graecè *ἀρχαίνεται* nominantes. Chirius Fortunatianus, consultus libro Rhet. 3. tria figurarum genera facit, *ἀρχαίνεται*, *λίγη* & *πλεισταί*. At quia Melanchthonis, viri disertissimi partitio parum aut ferè nihil ab illis dissidet, ejus divisionem, & quidem docendi gratia imitari placuit; Is hæc Rhetorum Schemata in treis ordines digerit. In quorum primo ea colligit, quibus cum dictionibus, in oratione tamen positis, neg. tium est: secundo ea copulat, quæ sententiis exornandis magis quam dictionibus, quadrant: In tertio ea *πλεισταί* quæ non modò figurandæ, sed etiam tum verbis tum sententiis amplificandæ orationis gratia adhibentur. Illud obiter observandum, (schemata, figuræ, exornationes, orationis lumen, colotes, ejusdem rei plura esse nomina.

PRIMI ORDINIS SCHEMATA.

R Epetitio est, cùm in continenter ab uno eodemq; verbo plurium membrorum principia sumuntur. Vel est, cùm eadem vox in plurium clausularum initio iteratur. Hæc pulchritudinis ac venustatis habet multum, tum gravitatis & actinioni plurimum. Unde nullā orationis exornationem invenies, qua crebrius licet uti, aut quæ tam variis dicendi generibus congruat, authore Trapezuntio, ut Scipio Numantiam sustulit.

Scipio

Lib. t. de
pulchritu-
dine.
Cic. ora in
Cat. .

Pgl. 39.

Psal. 18.

Scipio Carthaginem delevit, Scipio pacem peperit.
Scipio civitatem servavit. Idem: Nihilne te nocturnum
præsidium palatii, nihil te urbis vigiliz, nihil timor
populi, nihil concursus bonorum omnium, nihil hic
munitissimus habendi Senatus locus, nihil horum ora
vultusque moverunt? Item: Tu in forum prodire, tu
lucem conspicere, tu in horum conspectum venire co-
naris? Item: Cum nudus sisteris ante Tribunal supremi
Judicis, ubi tunc divitiae tuas, ubi delitiae, ubi super-
bum famulitium, ubi stipatores armati, ubi splendi-
da ædificia, ubi latifundia? Hæc figura Davidi re-
gio Prophetæ ac Psalteri admodum frequens est, ut
illud, Dominus illuminatio mea, & salus mea, quem
timebo? Dominus protector virtutum mearum, à quo trepi-
dabo? Idein: Vox Domini in virtute, vox Domini in magnificencia, vox Domini confringentis cedros,
&c. Poëtæ usurpant, cum uiam ac eandem vocem
per pluriorum versuum principia repetunt. Virg.
Ænid. 1.

Venus ad Cupidinem:

Nate meæ vires, mea magna potentia solus,
Nate patris summi, qui tela Typhoea temnisti.

Horatius libro secundo: Ode. 16.

Otium Divos rogat in patenti,
Otium bello furiosa Thrace,
Otium Medi pharetra decori.

Apud Græcos variam sumit nomenclaturam, appellatur ἀναρρογή, id est, relatio, ἀναρροή, id est, adjectio: è Ru-
tilio *anarrans*, i.e. adæquatio uniformis: Ab Aqualia
ἀναρρογή, id est, repetitio, relatio.

Conduplica-
tio à Cicer.
voca:ur.

Vehementer
auditem
commover-

Ἐπανα/εψίσ, Επανα/δηψί, est cum eadem dictio & initi-
um & finem occupat. Virg. Ænid. 1.

Multa super Priamo rogitar, & super Hectore Multa.
Item: Ante etiam sceptrum Dictæi regis, & ante.
Item: Pater, inquam, me lumine orbavit.

Item:

Item: Cognitum est temp, venalem habuisse, cognitū ejusdem re:
est. Latinè Replicatio, sive Reiteratio. Mancinellus: disintegratio
verbū.

Incipit & finit verbo Epanalepsis eodem.
Pauper amet caute, timeat maledicere pauper.

Sulpit. Victor hanc ~~is~~ vocat. luven.

Crescit amor nummi, quantuiri ipsa pecunia creseit.

*Epizœxis, επιζητία, Subjunctio, est ejusdem dictio nis
citra morem, cum impetu pronuntiationis ac majoris
vehementie gratia geminatio: fit vel amplificandi pro Milone.
gratia: *Ltr.*, *Cic.*, *orat. in Cat. 1.* Hic tanen vivit; vivit?
imò etiam in senatum venit. Idem: *Occidi, Occidi non
Spu.* Melium. Vivis, & vivis non ad deponendam, sed
ad confirmandam audaciam: *Cic. in orat. in Cat. 1.* Vel
commiserationis causa: *Virg. Eclog. 2.**

Ah Corydon, Corydon, quæ te dementia cepit?
Idem *Aeneid. 9.* Me, me, adsum qui feci, in me conver-
tite ferrum, o Rutuli. Mancinellus:

Est Epizœxis similis geminatio verbi,

Significantis idem, me me petit Hectore dignam.

Hor. li. 2. Ode 14. Eheu fugaces posthume, posthume
labuntur anni. Idem. Sic sic juvat ire per umbras. Hoc
Schema nonnunquam per Ironiam ad elevandum ef-
fertur; ut, O bone, bone vir, quām probè te geris?

*O thou good fellow, how honestly doest thou behave thy
selfe?*

*An. 1. diploüs, ἀναδιπλωσις, Reduplicatio, est cum ultima
prioris consonantis dictio in sequentis initio iteratur, vel
cum antecedentis membra exitum, consequentis initi-
um facimus. Maro *Aen. 10.* Sequitur pulcherrimus A-
stur, Astur equo fidens. Idē: Sit Tytirus Orpheus, Or-
pheus in sylvis. Idem: Vos hæc facietis maxima Gallo,
Gallo cuius amor, &c. Itē Magna Reip. spes sita est in
juventute; lucenter inquam illa quæ à cunabilis ipsis
honestis tum moribus tum literis instituitur. Hæc etiā
nominatur. Pl. 1. 2. 1. Stātescunt pedes nostri*

*Eclog. 9.
Eclog. 10.*

reduplicatio.

in atriis tuis Jerusalem, Jerusalem, quæ ædificatur, &c.
Pro M. Mart. celo. *Conversione, ærnesti, est quando continenter ad unum atque idem verbum plura membræ excunt, Ut Petrus pop. Romanus justitia vicit, armis vicit, liberalitate vicit. Frumenti multum è Gallia, peditatus amplissimæ copiae è Gallia, equites numero plurimi è Gallia. Cicero, De nobis, quos in Repub. salvos esse voluisti, quoties cogitabis, toties de tuis maximis beneficiis, toties de incredibili liberalitate, toties de singulari sapientia cogitabis. Hic per Zeugma verbum in duobus commatis supprimitur. Solus Christus est, qui condidit hominem, redemit hominem, Patri recondit hominem, h. minis causa induit hominem, variis spiritus sui dotibus instruxit hominem, breviter solus beat hominem. Hanc Rutulus nominavit.*

Pro Milone ad Herennium. *Complexio, Συμπλεξη, est cum orationis alicujus membra idem principium eundemque finem fortuntur. Cic. Quis eos postulavit? Appius. Quis perduxit? Appius. Idem. Qui sunt, qui foedera sæpè ruperunt? Carthaginenses. Qui sunt, qui bellum crudelissimè gesserunt? Carthaginenses. Qui sunt, qui Ital. à deformaverunt? Carthaginenses. Qui sunt, qui sibi ignosci postulant? Carthaginenses. Item, Quis nobis Christianis ob Principium nostrorum oscitantibus ac mutuam inter se digladiationem, ad dilatanda ditionis quisque suæ pomeria, deniq; ob nefandissima scelera nostra, duo Orientis Imperia Trapezuntium & Constantinopolitanum per vim absulit? Turca. Quis superioribus annis Pannoniam inferiorem misere, intersecto Rege Ludovico, igni ac cæde plusquam Tyrannica profligavit? Turcs. Quis Vicinam urbem superioris Pannoniarum celeberrimam omnibus belli machinis ac strategematis acerrimè oppugnavit, nec, volente ita Deo, expugnavit? Turca. Item: Qui et ras priusquam te conderet Deus? Nihil. Quid et ras priusquam te redemerat Christus? Minus quam*

quādū nihil. Quid nunc futurus es, si tibi subducatur gratiam suam? Nihil. Quid est autem ad veram felicitatem conducibile, quod tibi non largiter subministravit? Nihil. Quid habes, aut potes ex teipso? Nihil. Quidigitur est quod aliunde speres boni? Nihil.

Copulatio, sive *Duplicatio*, est cūm idem verbum cum Emphasi quadam repetitur, hoc modo. Sed tandem ad illum diem Memmius erat Memmīus; posterius enim notat eū jam antē cognitos mores. Ita recte dicetur. Paulus apud Ananiam pontificem erat Paulus, hoc est, sui similis. Græci vocant *Asalū*. Differt ab *Epizeuxi*, quod hæc principium geminat, illa finem.

Observationula.

Unaqueque predicatorum septem repetendi formam sive Schematum uno codēmque generali nomine, Repetitio appellari potest. Suntq; venustati, acri- monia, ac vehementia per quam accommoda. Ex his Repetitio, Conversio & Complexio, ad objurgandum etiam, exhortandum & exprobandum mirè faciunt.

Tradutio, est cūm eadem dictio aliquoties diverso schema se- casu repetitur. Hæc non modo non offendit aurem judicium, sed etiam orationem auditu reddit concinnitatem, hoc pacto; Qui nihil habet in vita jucundius vita, is cum virtute vitam non potest colere. Item, Eum tu hominem appellas, qui si fuisset homo, nunquam tam crudeliter hominis vitam petiisset. Hoc Schema Poetis nominatur *polyptoton*. Polyptoton, hoc est, multitudo casuum varietate distincta. *Æneid*.4.

Littora littoribus contraria, fluctibus undas

Imprecor, armis, pugnant ipsisq; nepotes.

Perf. Sat. 1. Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter. Virg. Hæret pede pes, densiusque viro vir.

D. Paulus; Quoniam ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia, ipsis honor & gloria in secula seculorum. *Rom. 11.*

Mancinillus:

Dātque

Dátque Polyptōton varios casus retinendo
Clauſula, littoribus contraria littora, fluctus
Fluctibus esse, precor, populis populos inimicos.

Pro. Plan.

Articulus, est cùm singula verba intervallis distin-
guuntur cæſa oratione. hoc modo: acrimonia, voce,
vultu adversarios perterritiſti Cicero. De eorum dei-
derio, luctu, querelis, quotidie tecum ſia ul audiebam.
Idem: Talis in rem noſtram labor, affiduitas, dimica-
tio, virtus digna ſummo Imperatore. Fab. Quæro ab
inimicis, ſunne hæc investigata, comperta, patefacta
per me? Item: Rem, famam: parentes, amicos, Deum
amifisti. Facit ad acrimoniam orationis, nam crebris
veluti vulneribus ad imū ferit. Poëta: Aſyndeton vo-
cāt, de quo ſuprā. A Fabio Diſſolutio nominatur, ab a-
liis etiam βεργολογία, quæ potest eſſe copulata Diſſol-
utio, ad verbum, Breviloquentia. Aptum etiam ſche-
ma, cùm quid instantius dicimus. Ilibung; enim acri-
ter erit & inſtanter, pugnaciterque dicendum, mem-
bratim, cæſinque dicendum.

Schema am-
plificationis.

Membrum, irizans, eſt cùm duo vel plura membra,
vel abſque nexo, vel cum eo copulatæ proferuntur, hoc
modo: Vide quantum infelicitatis uno criminē tibi
conſcivisti, patrimonium prodegisti, parentes in luctu
conjecisti, amicos abalienaſti, famam contaminaſti, De-
um ad iram provocasti, item: & inimico proderas & a-
micum lædebas, & tibi ipſi non conſulebas. Item: Nec
Reip. conſulüiſti, nec amicis profuſisti, nec inimicis re-
ſtituſisti. Hoc Schema, cùm in ſe orationis membra con-
tinet, quæ ex pariferè numero syllabarū conſtant, i.e.
nam ſive compat nominatur. In prælio mortem pater
oppetebat, domi filius nuptias comparabat. Scipionis
virtus & Reip. profuit. & hostibus terrori fuit, & ſibi
aeternū cognomē peperit. in fuga fœda mors, in victo-
ria glorioſa. Ego conſilio, nummis, & ſanguine uvi:
tu me dolo, arte, & gladiis invaſisti. Maximē probātur,
quæ

Compas.
mūſicay.
1. Prop. in
quatuor.þεργολογία.
Fab. lib. 2.
cap. 4.

quez tribus constant membris, quanquam nihil verat & duobus uti vel pluribus. Haec schematis gratiam amittunt, si sint longiora; numero & brevitate commendantur. Omissio item coniunctionum addit gratiam, acrimoniam, ac vehementiam. Porro partium sive membrorum æqualitas, non digitis, sed aurum sensu quodam dijudicanda est. Puerile siquidem est numerare syllabas, cum pauciores, si productæ sint, frequenter æquent numero plures.

Similiter cadens ipsissimum, est quando iisdem casibus dictiones aut sententiae effruntur, hoc modo; *Moerentes, flentes, lachrimantes, commiserantes, Sal.* Maximis ducibus, fortibus strenuissq; ministris. Item; *Laudas hominem egentem virtutis, abundantem felicitatis.* Item; *Nunquam fruetur sapientia, cui invisa est industria.* Item; *Cujus omnis in pecunia spes est, ejus à sapientia est animus remotus.* Diligentia comparat divitias, negligentia corruptit animum. Nec refert utrum haec caluum similitudo sit in fronte, an in medio, an in fine.

Similiter desponsans, quaerit asinus, est cum dictiones vel sententiae similiter excent. Ennius: *Eos deduci, evichi, quam descri malui.* Turpiter aedes facere, nequiter studes dicere. Vivis invidiosè, delinquis studiosè, loqueris odiosè. Audacter territas, humiliiter placas, Difficile est sapere simul & amare. Mellus est à sapiente corredi, quam stultorum adulacione decipi. Cie. orat. in Catil. 2. Sed quamvis multos fuisse putatis, qui quez ego defendarem, non crederent: quam multos etiam, qui defendent: quam multos & qui propter improbitatem faverent. Idem pro M. Cælio in fronte. Qui armati Senatum obsederint, magistratibus vim attulerint, Remp. oppugnârint. Differt à superiori, quod haec in partibus orationis casibus obnoxijis locum teneat, illa verò in ceteris. Nonnunquam in u-

nam orationem coire possunt, hoc modo; Perditissima ratio est amoreni petere, pudorem fugere, deligere formam, negligere famam.

*Agnominatio, recompensatio, est jucunda quedam vocum conclusio, significatu tamen diverso. Vell est, cum vox repetitur non proculs eadem, sed aliqua ex parte immutata. Fitque haec immutatio vel adjectione, detractio- ne, litera aut syllaba; vel productione aut correptione syllabarum, hoc pacto; Deliges quem diligas. Vide Patres conscripti, nec circumscripti videamini. Sit divus, modo ne vivus. Magistratus illi oneri potius est quam honori. Ter. Inceptio est amentium haud amantiuni. Christianissimus neutquam est, immo Gastrimus, i. ventris ingluvies ac indulgentia. Cic. Qui fuit locus religiosissimus, is et locus desertissimus. Non Theologus, sed Macologus. Non te praetore sed pra- donem dicimus esse. Cicero, ex oratore orator. Phil. 3. Hunc avium cantus ducunt ad avium. Hic non tantum curam diligit, quantum Cutiam; Cutia prima correpta, meretricis vocabulam est. Hec eadem *meretrice*, sive *meretrice* appellatur. Latinè possis Assonantiam dicere. Etiam *meretrice*, id est, rei denominatio; quam cur *Denominatio*.*

meretrice
meretrice,
meretrice
Denomina-
tio.

Hoc solam
sit in aman-
do Deum.

*Antanaclysis, à rebus, est eiusdem verbi contraria significatio; à verbo *antecedere*, i. refringo, reverbero. Unde à rebus, propriè est reciproca motionis reverberatio, ut in ludo pili fieri solet. Hæc superiori vicina, sed rarius illius usus est: Ut, amari jucundū est, si curetur nequid insit amari. Itē Proculius querebatur de filio, quod expectaret mortē patris, cūq; filius respondeisset, Ego vero non expecto: līmō inquit pater, rogo ut expectes. Expectat mortē hominis, qui iuvaret ac optat, & expectat qui nihil molitur ante mortē, sed a quo animo fert illū cūc vivacem. Ecclesia Christi ab*

infan-

infantia ejus ab Hareticis oppugnata est, ac nondum expugnata, quāquam præpositio hic variet. Ita 2 Cor. 4. *προστίθεται*, *πάλιν ἡ ίδια προστίθεται*, i. laboramus, at non *πάλιν*, 118. deſtituimur; ſive redigimur ad egestatem, at in egeſtate non deſtituimur. vel, ut Græci, ad ſumnam an- guſtiam redigimur, ſed malis nec oppreſſi nec vieti, &c.

De Hypallage, Eclipti, Apofopei, Onomatopœia, Antonomalias, Metonymia, Catachresi, & Allegoria, quæ in hūc ordinē redigēda ſunt, ſuprā partim in Tropis, partim in Schematibus Grammaticorū dictum eſt.

SECUNDI ORDINIS SCHEMATA,
quæ ſententiis magis quam verbis
accommodeantur.

INTERROGATIO diducitur in ſimplicem & Figurem. Simplex eſt, quæ ſolū ſcīſcītādi ac à reſpondente dicendi gratia cum ſpiritu quodam intertegantis profertur. Ita Virg. Aeneid. 1. *Sed vos qui tandem,* quibus aut veniſtis ab oris? Figurata vero, quæ ſcīſcītandi gratia non аſſumitur, ſed percontando variis ſervit affectibus, Aſſeverationi, miſerationi, instantiæ, indignationi, admirationi, dubitatione, quæ Fab. exacte perſequitur. Aſſeverationi: ut, Nōnne Mōrus hic noſter hunc tenebriοſe ē propriois adanuſſim depinxit coſtibus? Miſerationi: ut, Sīnō Virgilianus; Heu, quæ me tellus, inquit, quæ me aequora poſſunt accipere? Inſtādi ſive urgendi: Quid tuus ille, Tubero, diſtrictus in a- cie Pharalica gladius agebat? Idem. Quousq; tandem abutētē Catilina patientia noſtra? Idem in eadem: pa- tētē tua conſilia non ſentis? & totus hic deniq; locus Indignationi: Et quisquam Iunonis num ē adoret? In- dignationi ſimul & tædio: O generatio incredula & perversa, uſquequo vobisſū ero? Quam diu vos patiar? Admirationi, Quid non mortalia pectora cogis, Auri Aeneid. 2.

Vide Fab.
lib. 9. cap. 2.

Aeneid. 2.
Cic pro Lī-
garo.
Ora. 1. in Ca-
tilinam.

Aeneid. 3.

Bref. in Be-
clicasti. sacra fames? Dubitationis: ut, Quid me vertam? quid te-
dam? quid faciam? hic nosmet rogamus. Ita D. Hiero-
nymus, Quid agimus anima? Hęc Gręcc ięzus dic-
tus: quid tumulta rogantur, vocatur, à præteri-
to, verbi depositii interrogatio, augmento ac, i. ē, diphthongo rejectis. Schema est acrimo-
niz; tempestivè enim adhibita multum vigoris & aqui-
leorum addit orationi. In tempore porrò adhibetur in
re vel perspicua vel argumētis jam efficta, undē pecu-
liariter convenit Epilogis: Quanquam in aliis quoque
orationem reddit vividiorem. Eadem, n. sententia per
interrogationem prolata, plus habet vigoris quam
simpliciter enunciata. Velut illud ex Ovidii Medea:
Schema am. Servare potui, perdere an possim rogas? Ardentius est,
plificationis.

Subiectio fit
tribus modis. Subiectio, est cum ipsis nostris interrogatori respon-
demus. Id sit tribus modis. Primo, cum nobis ipsis ob-
jiciamus, quod ab auditoribus objici poterat, & quasi
objectum sit, respondemus. Secundo, cum adversarios
compellamus, ut respondeant, & quasi responderint,
refellimus. Tertio, cum quasi deliberates, varia propo-
nimus, ac singula confutamus. Primus modus, authore
Erasmo, convenit argumētationi; Secundus Epilogo, uterque convenit Inductioni; Tertius aptus est ad deli-
berandū. Exemplum prissimi. Cicero, dicit aliquis: hęc

Pro M. Celi. igitur est tua disciplina? sic tu instituis adolescentes; ob
hanc causam tibi hunc puerū parens commendavit &
tradidit, ut in amore & voluptatibus adolescentiam suā
collocaret; & hanc tu vitā, atq; hęc studia defenderes?
Ego si quid judices, hoc robore animi, atq; hac indole
virtutis ac continentiae fuit, ut respueret omnes volup-
tates, omnēmque vitę suę cursum in labore corporis at-
que in animi contentione conficeret: quem non quies,
non remissio, non æqualium studia, non iudi, non con-
vivia delectarent: nihil in vita expetendū putaret, nisi
quod

Quod esset cum laude & honore, & cū dignitate con-
junctum: hūc, mea sententia, divinis quibusdam bonis
instructū atq; ornatum puro & cetera. Exemplum se-
cundi: Nunc appello vos Judæi, quibus freti persistitis
in vestra dementia? Prophætarū oraculis? Ostendimus
eos omnes pro nobis facere. Mose? Declaratum est, il-
lum non de alio quādū de Christo nostro scripsisse Ty-
pis ac figuris? Omnes ad unguem in Christū quadra-
re demonstratum est. Miraculis? Majora nemo potuit
desiderare. Numero consentientiū? Vos pauci mussatis
in angulis totus orbis Christū adorat. Evētus vos spes
lactat? Videlis jam olim eversum Templū, sublata Sa-
crificis, disipata Civitatem, dispersam & abjectam
Gentem, nec eā alio præsidio superstitem, quādū Chri-
stianorum clementis. Quid igitur supereft, nisi ut resi-
piscatis, & nobiscū Messiam vētū amplectamini? Ex-
emplū tertii: Dic mihi quæso, quid habet mundi cul-
tor, quo turget, & in quo spem suam figat? In divitiis?
Neminem reddunt magnū aut beatū, læpē vivum de-
serunt, tantū abest ut moriente comitentur. In liberis?
Possessio est ipsis opibus incertior. In uxore famulitio,
cæterisque comodiis? Nihil in his neque stabile, neq;
tale, ut animum hominis tranquillū efficiat. Ad Deum
confugiet? Eum habet iratū. Ad suum ipsius animum?
Ilic inserviet camificem conscientiam. Est præterea
subjectionis species, qua dum ipsi quæstionem propo-
nimus, ac mox ad eam respondemus, reddimus audi-
torem attentum ac docilem. Ita D. Pau. Gal 3. Quid
igitur lex? propter transgressiones posita est. Et ad
Ro. 3. Ubi est gloriatio tua? exclusa est? Per quam le-
gem? factorum? non, sed per legem fidei. Hæcque Fi-
gura tam frequens est apud Paulum, ut nusquam non
occurrit exempla. Et Christus aliquoties ulla est, ye-
lit, Luk. 7 Quid existis videre in desertum? arundinem
vento agitatum? Sed quid existis videre? hominem
mollibus

mollibus vestimentis iudicū, &c. Idem in eodem. Cū autem affinilabo homines generationis hujus? au cui similes sunt? Similes sunt pueris ledentibus in foro, &c. Itē, Mat. 7. Quæ est mater mea, & qui sunt fratres mei? &c. H̄st & alia subjectionis forma, qua quidam velut ab adversario nobis objectū concedimus, sed subjici nus aliud, quo illius objectionē ad nos der

Alia subje-
ctionis for-
ma.

Verba Turni

Alia subje-
ctionis for-
ma.

Vtus subje-
ctionis.

incipit.

Omnia.

terquamus. Virg. Aeneid. 9. Sed perisse semel satis est, peccare fuisse. Ante satis, Item, Difficilis est labor discendi lingas, sed necessarius. Alterum enim h̄c velut ab adverlario objectum, alterum eidem opponimus. Fit denique subjeſtio, cum quaſtio quaſtioni opponitur, quale est illud ad Rom. cap. 3. Si iniq̄itas nostra iuſtitiam D̄ci commendat, quid dicemus? nūquid iniq̄us est Deus? abſit, alioqui quoniam d̄iūcabit Deus hunc mundū? Habet autem hoc Schema nonnihil affinitatis cū Erotemate, Dialogisino, occupatione, & cum Dubitatione. Nec ad unam orationis commodi- tatem utilis est. Facit ad perspicuitatē & ad vehemen- tiam ſive gravitatem, & ad docilitatē. Gr̄ci ἀντορθο- παράδιγμα, & appellat. Est autē ἀντορθοπαράδιγμα per ſer- monis exceptionē: objectio, ἀντορθοπαράδιγμα verò contra- ria induc̄tio & oppositio, eūm aliquid difficile, & contrariū conſerimus. Ut Cicero de rege Ptolomæo: Dif- ficilis ratio belli gerendi, at plena fidei, plena pietatis.

Exclamatio est, quæ conſicit ſignificationem aut do- loris aut indignationis, per h̄ominis aut urbis, aut lo- ci, aut temporis, aut rei cuiuspiam compellationem, Cicero Philip. 2. O tempora, o mores, o n̄a miferum! O incredibilem audaciam! O imprudentiam pr̄dicā- dam! O ſedilitatem hominis flagitiosam! O impruden- tiam, nequitiam, libidinem, nō terendam! O miferum te, ſi intelligis! n̄uſeriorem, ſi non intelligis! O auda- ciam immanem! O hominem nequam! O impudenti- am singularē, quid videras! O teſta n̄isera, quam diſpari

dispari domino, &c. O detestabilem hominem! Hoc Sche na movet auctores affectus, sed in loco adhibi-
tum. Nam statim ab exclamacione ordiri, aut in re fri-
gida tollere vocē, dementium est. Verū ubi res mag-
nas persuaseris, ubi jani animos auditorum inflexeris,
tum lōcuserit exclamatio, quam tamen nec frequen-
tem esse oportet, nec diuturnam. Neq; tibi tantum ex-
clamatio est, ubi auditur ô neq; satis est ad exclamatio-
nem, quantum potes exclamare ô, quæ vox est asino-
rum, sed quoties impotens affectus erumpit, ibi de-
mum est exclamatio. Ut Paulus, qui multa loquutus Rom.7.
de invincibili carnis imbecillitate, tandem exclamat,
In felix ego homo! quis me liberabit de corpore hoc
morti obnoxio? Ea nonnunquam inseritur per paren-
thesin. Velut, Heu piget ac puder. Aut, Deum immor-
talem! quām nihil ulquam tutum in rebus humanis?
Horresco referens. Væ durius cordis humani. Condu-
plicatur autem vñtementia, si accesserit apostrophe.
Tale est illud. D. Ies. cūn asinum, quem cunscendit
Dominus, interpretatus esset carnem nostram indomi-
tam ac spiritui rebellem, exclamat. Conscende ac pre-
me hunc asinum nostrum, Domine Iesu. Ite Æneas
Virg. Quid non mortalia pectora cogis Auri sacra fū-
mes? Huc pertinent imprecatio, Græcè apia' evo-
cant. Ut, Væ vobis Scribæ & Pharisei &c. Item Oba-
testationes, Græcè Akone. Virg. Per ego has lachry-
mas dextramque tuam te, &c. oto. Item Ominatio-
nes, Idem Æncid. 10. Turno te apus erit, magno cum
optaverit emptum Intactum Pallanta. Denique tota
vita affectuum motio ac varietas. Qui quidem af-
fectus à circumstantiis, ab habitu, ætate, fortuna, loco,
tempore, causa, modo, materia, & personis peti solent,
quorum formas in Virg. Macrob. adamussim adnota-
vit, & literarum studiosas horum discrimina in bonis Aeneid. 6.
authoribus per se se observavit ab infantia. Virg.

Erasm.

Rom.7.

Æncid. 3.

Æncid. 4.

Dido Patho-
pæria. Sche-
ma amplifi-
cationis.

Lib. Sat. 4.

Per. 6. cap.

Æncid. 6.

Continuò auditæ voces, vagitus & ingens,
Infantumque animæ flentes in limine primo,
Quos dulcis vita exortes, & ab ubere raptos
Abstulit atra dies, & funere meruit acerbo.

A Senica. Item : Dauni miserere senectæ. Et, Duci-
tor infelix ævo confectus Alctes. A conditione: Idem,
Enclid. 13. Æn. 4. Hoc solum quoniam nomen de conjugè restat,
&c. A petronia. Cic. O me miserum! ô te infelicem! re-
Pro. Milone. vocare me tu in patriam Milo potuisti per hos, ego te
in patria per eosdem retinere non potero? Idem in ea-
dem. Frustra, inquit, mei suscepit labores. O spes fala-
ces, o cogitationes meas inanes, &c!

Insultatio, (Exclamationi æffinis, Tropus Ironiz &
Sarcasmo non admodum dissimilis) hoc modo defini-
tur: Est qua alicui contumeliosè quiddam, nec sine
irritione opprobamus. Ita Dido Virgiliana:
I, sequere Italiam ventis, pete regna per undas;
Spern equidem mediis (si quid pia numina possunt)
Supplicia hausurum scopulis.

Phædra Ovid. scortum nefandum,
In avaram. In nunc, & meritu lectum reverere parentis,
Quem tugin, & factis abdicat ille suis.
I nunc, & ventis animam committe, dolato
Confusus ligno, digitis à morte remotis

Tæda pro. Quatuor aut septem, si sit latissima tæda. Juv. Sat. 13.

Dubitatio, Græcè Ἀντίστασις, est cum perplexi animisq;
dubili & scitamus, quidnam potissimum inter duo plu-
ræve dicendum sit aufaciendum, hoc modo; Obfuit
eo tempore plurimum reipub. Consulum five stultitiam
five malitiam dicere oportet, five utrumque. Item,
Quero quoniam te digno moribus tuis appellem no-
mine? Eloquar, an fileam? Maro. Crudelis mater ma-
giam viam, quis an puer improbus ille. Ter. Ubi quætam, ubi in-
vestigem, quem perconter, quam infistam viam, incertus
sum. Item, Quo me vertam? quos appellem? unde im-
plorem

plorem opem? Item; Copia rerum facit, ut dubitem unde exordiar, quæ primo aut ultimo loco dicam? Ultimum, illi his malis ereto gratulari debeam potius, quæ nostram vicem deflere, qui tantum ecclesiæ humen amiserimus, nondum statui. In hoc nomine quid potissimum admirari debeam, hæc sita, malitiâme an imprudentiam, an vecordiam. In ipso statim initio dubius sum, quo nomine vos alloquar, commilitonum an hostium. Ulris potius indignandum, iis qui te ad hoc facinus instigârunt, an tibi qui talium improborum consiliis, quæ bonorum virorum monitis obtemperare malueris. Cicero Ad. 7. Quid primum aut aequalis, aut querar Judices?

Inopinatum, Paradoxum, magisq; dubitationi affine. Est, cum negamus nos potuisse vel suspicari vel opinari. Ut Pollio: Nunquam credidi fore Judices, ut reo Scauro, ne quid in ejus judicio gratia valeret, precarer. Eiusmodi sunt in quibus mirandi verbis utimur. Libenter autem, ut à reliquis affectuum verbis, ita à Paradoxo seu dubitatione ordinatur. D. Paulus: Miror quod tam citò transferimini.

Gals.

Communicatione, amicâme, est cùm adversarium consilimus, aut cum Judicibus quid faciendum sit, aut quid factum oportuerit, deliberamus, hoc modo: Si idem casus tibi inciderit, cedo quid faceres? In hoc turbulentissimo rerum statu, date consilium, quid mali censem faciendum? Hic tuam appello conscientiam, anferres hoc ab alio factum, quod tibi nunc vis esse impunè? Cato. Cedo si vos in eo loco essetis, quid aliud fecissetis? Ter. Tu si hic es, aliter sentias. Quid si tuæ res agerentur? Quid suaderes? Cic. in Verr. Quid deinde? Quid censem, futurum fortasse, aut prædam aliquam? Hoc schema Dubitationiferè ad simile, habetque vim urgendi ac objurgandi.

Permissio, est cùm aliqua judicibus estimanda relinquimus,

Ad. 7.

Imquinus, aliqua nonnunquam adversariis quoque. Habet hoc Schema, aut exprobationem, aut disputationem, aut alevrationem, aut fiduciam. Alevrationem habet illud Calvi in Vatinium: Perfric frontem, & dic te dignorem, qui Prætor fieres, quam Catonem. Fiduciam habet, quod Petrus Apostolus respondit Concilio interninanti, ne postea verba facerent de Iesu: An oportet magis obedire hominibus quam Deo, vos ipsi judicate. Vehementer enim confidit cautela sua, qui non veretur adversario permittere judicium. Tale est illud Esa. 1. Venite, & arguite me, dicit Dominus. Et Christus in Evangelio: Quis ex vobis arguit me de peccato? Cicero, & post illum Trapez. et intus paulo aliter definient, sed in eundem scire sensum, in hunc modum: Permissio est, cum non dicendo offendimus nos rem aliquam alterius potestati concederemus. Quoniam omnibus rebus erectis, solum non mihi superest animus & corpus, haec ipsa, quae mihi de multis sola relicta sunt, vobis & vestrum condono potestati. Interduum non leve momentum habet, ad auditorem, si eum iurice, vel ad benevolentiam inclinandum, vel ad misericordiam, si demonstremus nos omnem fiduciam in ipsis aequitate colloquisse. Ex eodem fonte manat hoc Schema, quo & Communicatio, unde ei in iudicium absimile. Tale est & illud, Vobis Judices cogitandum relinquens, quid hinc Resp. detrimentum accepit. Suntem ex Græcis, qui hoc Schema θεωροῦ, aliqui sive συγγραφεῖ, appellari aiunt.

Littera II (τετράτοιο quendam libertas). Ita in oratione libertate veluti abatentes, autoritatē nobis & fidem conciliare studemus. Præstat haec, ne offendat libertas: unde & in hoc adhibetur, ut mitiget libertius dictane offendane auditorem, hoc modo. Ignotrite, si videbor et pro libertate dico. Ego si vos offendit sermo liberius, illis a me sive parvo est indigatio, quorum incepta obitas,

ut hęc dicere, per pulit. Item: Si molesta est orationis acerbitas, cogitare graves morbos non sanari levibus pharmacis. Item: Durius loquor, sed hic me compellit vestri charitas. Dicam invitus, nequaquam dicturus, nisi esset in rem vestram. Iesus est hoc schemate D. Pet. in Actis: Viri fratres, licet ad vos audenter loqui de Patriarcha David, &c. Mitigiter etiam libertas illa loquendi extenuatione mali, est ad amissam laude. Sic D. Paul. Galatariu[m] etiam per se etrox elevat, culpam rejiciens in pseudopostolos, quin illi aucti impoluerant sim-
plicirati, nec fraudem tantum, sed fascinationem appelle-
bat. Latet interdum sub hoc Schemate Adulatio: Ut est
illud Cic. Suscep[er]to bello Cæsar, gesto etiam ex parte
magna, nulla vi coactus, consilio ac voluntate mea ad
ea arma profectus sum, quæ erant contra te sumpta, &c.
Hic non solum ad utilitatem Ligurii respicit, sed magis laudare victoris clementiam non potest.

Ita Petrus
A. 2. & 3.

Pro Ligario.

Aversio, *ac[er]o*, est cum sermonem ab iis, quibus lo-
quebamus, avertentes ad aliam personam seu præsen-
tem seu absentem, vel jam olim defunctam converti-
mus. Ita M. Tullius à Cæsare ad Q. Tuberonem ser-
monem flexit: Quid enim tuus ille Tubero in acie
Pharsalica gladius agebat? &c. Virg. Scipiadas duros
bello, & te (maxime Cæsar.) Itē si quis de vanitate mū-
di verba faciens subjungeret: O mundo! quā blanda
sunt, quæ prouisit? quā awara, quæ reddis? Et de
peccato loquens exclamaret: O mendax peccatum!
quā n dulcia pollicebaris initio, quantò nunc alia lo-
queris tuis casibus involuto? Et Prudentius, O tortu-
ole serpens! &c. In his personā rebus aslingimus. Hoc
Schemate uti licet, cum oratio fervet, &c ad conci-
randos affectus mirè conductit, si in loco ac l. itē adhi-
beatur. Et Fabius hanc figuram auditores vehemen-
ter moveat, sive cum adversario in yadinus, ut in
prædicto Ciceronis exemplo. Quid enim ille tuus Tu-
beto,

Geor. 3.

Pro Milone.

tero, &c. Sive cùm ad invocationem aliquem conver-
timur: ut idem, Vos enim juxi ego Albani tumultu atq;
luci, &c. Sive ad invidiosam implorationem: ut, O le-
ges Porci, legesque Semproniz, &c. Frequens apud
Ciceronem, ac nobile Schema.

Proseopopatia (οὐρανούσια, Conformatio personæ fi-
ctio) est cùm rebus inanimis personam, sermonem,
aut actionem homini congruā tribuitus. Hæc imita-
tur tropus, cùm res exanimis, veluti animatas trans-
formari. Hoc modo, Prodigus authore Xenophōte, vir-
tutem finxit ad voluptatem: Horatius fortunam. Et O-
vidius in hac mirus est. M. Tullius patriam cum Catil-
ina expostulantem inducit. Socrates apud Platonem in
Critone, leges singit dissidentes, ne se furtim subdu-
cat à carcere. David 1^osa. 11°. alloquitur mare, flumen,
montes, & colles, atque hos facit respondentes. A facie
Domini mota est terra, &c. Similiter Baruch. 3. Stellaris
autem dederūt lumen in custodiis suis, & latitare sunt,
vocatae sunt, & dixerunt, Adsumus. Breviter, hoc Sche-
mate regionibus & urbibus, aliquaque rebus inanimis
sermonē affingimus, tum ipsi virtutibus aut vitiis, si-
milibusque rebus personam damus. Quin & hoc ho-
mimum absentiū personas, quasi adhuc, introducimus.
Etiam jam enim defunctos è sepulchris excitamus, ac
veluti in scenam producimus. Deum denique ipsum ac
divos loquentes facimus. Ita Micheas Propheta Deū
introducit cum populo suo expostulantem. Hæc libe-
riū fiant in Poëmatibus, in Tragœdiis, Comœdiis ac
Dialogis. Plutarchus Gryllum porcum cū Ulyssē dis-
putantem facit. Virgilius & Homerus famæ personam
attribuunt. Ovidius somno ac terræ, &c. Plurimum
confert & ad varietatem & ad gravitatem orationis,
tum auditoris animum vehementer excitat, modò re-
rum magnitudo postulet hujusmodi fictionem.

I. B. 1.
Ode. 35.

TERTII ORDINIS SCHEMATA,
 quibus non modo figuratur oratio, sed simul
 etiam tum verbis tum sententiis
 amplificatur.

Principio autem observandum, Amplificationis Amplificatio vocabulum triplicem apud Rhetores usum habere, triplex. ut M. Veltkirchius in secundum Erasmi commentarium de Copia rerum annotavit. Primo, in verbis est Amplificatio, cum videlicet, gravior quam pro re significatio ac major Emphasis deligitur, sive atrocius verbum proprii loco subjicitur. Ut cum occisum dicimus, quis sit caesus. Latronem, qui sit improbus. Matum, qui nihil responderit, &c. De qua in Copia verborum cap. 27. Secundo, in rebus ijs, nempè cum orationis corpus rerum varietate locupletatur ac figuratur, sive id duorum plurimorum dictionum acervo siat, sive sententiarum congerie, ut sunt omnia hujus tertii ordinis Schemata. Tertio usurpatum pro peculiari hujus ordinis Schemate elegantia ac splendido. De hac amplificatione Fabius Lib. 8. cap. 4. & Erasmus post eum in nona dilatandi ratione admodum clare ac perspicue differunt. Hæc, mea quidem sententia, à secunda significazione parum aut ferè nihil distare videtur, nisi quod sub hac quædam Schemata, veluti subjectæ species, comprehenduntur, ut sunt, Interpretatio, Incretum, Congeries, Contentio, Comparatio, Correctio, & Ratiocinatio.

Interpretatio, ^{exempli} est cum multa verba ejusdem Fabio conseruata, significacionis eidem attribuitur, hoc modo, Rem pub. radicibus evertisti, civitatem funditus dejectisti. Cic. in actione pro Ligario. Quid enim tuus ille Tubero districtus in acie Pharsalica gladius agebat? cuius latus ille mucro percibat? qui sensus erat

erat armorum tuorum? quæ tua mens, oculi, manus, ardor animi? Quid cupiebas? quid optabas? Quæ, multæ hic voces sunt idem serè significantes, gladius, mucro, arma, sensus, mens, animus: cupiebas, optabas. Tum quod sententia eodem spectantes, distingere in acie gladium, latus petere, sensus armorum. Ita Virg. **Quid** puer Ascanius, super ante & vescitur aura Ætherea, nec adhuc erudeñibus occubat umbris? Nihil hic aliud quærit, nisi an auctu super sit Ascanius: sed ex affectu rem eandem ter expressit. Potest & in hunc modum definiri: **Synonymia**, est verberatio aut sententiarum rem perè eandem velut inculcantum multiplicatio. Hoc Schema Ecclesiastæ sequentia usui erit, quoties res poscit affectum.

Incrementum, *al. exponit*, Auxesis, est quæcū gradibus aliquot pervenitur non modò ad summum, sed intectim quodammodo supra summum, hoc rebus: Verbis illis primò convitiorum plenis adortus est, deinde stricto gladio multis vulneribus sauciavit, tandem vulnera in tempore inficto atrociter occidit. Ita M. Tul. in 5. actione in Verrem. Facinus est, vincere civem Rom: scelus verberare: parricidium, necar: quid dicam in crucem tollere? Hic ultra summum perventum est. Ad summū sic: Matrem tuam occidisti, quid dicam amplius? Matrem tuam occidisti. **Increvit** & citra distinctionem oratio, dum cursu quodam gravius graviusque semper ali. quid insequitur: ut, pecuniam, honores, regnum, vitam deniq; patriæ charitate contempsit. Cic. in 2. Philipp. de vomitu Antonii: O rem non visu modò feram, sed etiam auditu! Si inter cœnam in tuis immanibus illis poculis hoc tibi accidisset, quis non turpe duceret? In cœtu verò populi Rom. negotium publicum gerens, Magister equitū, cui ruftare turpe esset, is fructis cœlentis vinum redolētibus gremium suum, & totum tribunal implevit? Hic singulæ voces incrementum habent.

bent. Est & hoc incrementi genus, cum tanquam per fictionem inferiora quae sunt augemus, ut illa majora videantur: ut, Hanc rem tam aequali, si quilibet ignotus abste peteret, tamen ignoto recusare non debet: nunc orat pater, & pater sic meritus.

Congeries, evad. & i. quod. Coacervatio, est dictiorum res varias significantium enumeratio. Quale est illud ad Rom. 1. Plenos omni iniquitate, malitia, dol, scotiatione, avaritiâ, malignitate, contentione, &c. Difserit à Synonymia, quia in hac unius rei est multiplicatio, in illa multarum rerum congeries. Difserit quoq; ab incremento, quod hic gradibus quibusdam ab imo ad summum usq; pervenitur, illuc absq; graduum ordine confusè res variae coacervantur. D. Paulus ad Gal. 5. Fructus spiritus est, charitas, gaudium, pax, lenitas, benignitas, bonitas, fides, mansuetudo, temperantia. A Græcis etiam *ιαντερχερας* dicta, id est, summaria percursio sive collectio.

Contentio, seu contrarium, Græcè αντίθετα, sive αντίθεση, est cum per contraria amplificamus: sit cum singulis verbis, tunc sententiis: ut Servavi, non extinxi. Habet assertatio jucunda principia, eadem exitus amarissimos adserit. Item, Inimicis te placabilem, amicis inexorabilem præbes. Paulus Rom. 8. Si secundum carnem vixeritis, moriemini, sin spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis. Item, Litera occidit, spiritus vivificat. 1 Cor. 3. Item, In otio tumultuaris, in tumultu solus es otiosus. In re frigidissima cales, in ferventissima friges. Tacto cum opus est, clamas; cum loqui convenit, obmutescis. Ades, abesse vis: abes, reverti cupis. Hoc Schema cum primis elegans est, quo vix alio crebrius in varieganda locupletandaque oratione Oratores utuntur.

Comparatio, est quæ petit argumentum ab inferioribus, quæ si magna sunt omnium opinione, maximum appareat necesse est, quod amplificatum voluntus. Vel

M. Velt.
Koch.

cit

est cum à majoribus exaggeratis sumitur conjectura de minoribus exaggerandis: hoc est, cùm minora majoribus, facilia difficultoribus, indigna multò indignioribus comparamus, vel etiam præferimus, non argu-

Comparatio
est duobus
modis.

In Antonii
volumine.

Locus à mi-
nore.

Pauci servi
conferuntur
universis ci-
vibus.

mentandi, sed tantum ornandi gratia. Fit autem Comparatio vel fictione, vel exempli collatione. Fictione, quā ~~de~~ vocat, ut in prima parte exempli, Cic. in incremento suprad commenorat: fngit enim hoc inter cenam accidisse privato. Eiusdem est illud in Catilinam: Servi mehercè mei, si me isto pacto metuerunt, ut te metuunt omnes tui, domum meam relinquentani putarem. Collatione exempli, quoties proposito velut simili exemplo efficiens, ut id quod exaggeramus, aut proximum illi, aut par, aut magis etiam videatur. Velut Cicero pro Cluentio, cum exposuisset Milesiam quandam à secundis hæredibus pro abortu pecuniam accepisse: Quanto est, inquit, Oppianicus in eadem injurya maiore supplicio dignus? Siquidem illa cum suo corpori vim attulisset, scipiam cruciavit: hic autem idem illud effecit per alieni corporis cruciatum. In hoc genere non solum totis, sed etiam partibus comparantur: Sicut Cicero pro Milone: An verò vir amplissimus Scipio, Tiberium Gracchum mediocriter labefactantem Rempub. privatus interfecit: Catilinam orbem terræ cæde atque incendio vastare cupiente, nos consules perfemus? Hic & Catilina Graccho, & status Reip. orbi terrarum, mediocris labefactatio cædi, & incendi, &

Lib. 9. cap. 2. vastationi, & privatus consulibus comparatur. Fabius ferè in calce. Comparationem Schema esse negat, cùm sit interim probationis, interim etiam causæ genus. At nihil vetat

Comparatio
fit uno gra-
du & pluri-
bus.

ex iisdem locis peti Amplificationem aut ornatum, ex quibus petitur Probatio. Neque novum est res easdem ad diversos usus accommodari. Fit preterea Comparatio interdum uno gradu, ut in exemplis, à dictis: inter-

Interdum pluribus, & hujus illud erit exemplum: Si quis homo gratis tibi donaret in singulos annos centum mille drachmarum, non hunc ex animo diligenter, ac pro virilitua gratiam referre studebas? Si quis hospes te suo ære redemisset è misera servitute Barbarorum, aut è tetrio carcere liberasset, annon eum virum adamares, ac per omnem vitā coleres? Si quis in prælio, aut in naufragio perit, utrum sua virtute servasset, annon eum hominem numinis loco coleres, profectus nullam unquam parem sibi gratiam abs te referri posse? Quæ igitur ingratitudo est. Christum Deum & hominem, qui te condidit nobilissimi nam secundum angelos creaturam, cui totum debes, quicquid habes: quæ tibi præter corporis almoniam gratis donavit iustitiam, gratis impertit sui Spiritus dona, qui pro te cum Satana pugnavit, qui te totum non ære, sed suo sanguine redemit: qui super hæc omnia ad cœlestis regni consortium invitat, sic negligere, aversari, sic quotidiè criminibus offendere, ac pro tanta benevolentia tantam contumeliam reponere? Hic pluribus gradibus increvit oratio à minoribus. Ad Comparisonem pertinere videtur & illud, cù. n, quæ omnium opinione gravia sunt, & à nobis exaggerata, rufus extenuantur, collata cum eo quod augeamus. Ita Cicero in Verrem, Levia sunt hæc in hoc reo. Metum virginatum Navarchus nobilissimæ civitatis pretio redemit, humum est: alius ne ferrietur pecuniam dedit, usitatum est. His dictis atrox quoddam & immane facinus expectat auditor, ad quod collata, quæ per se sunt crudelissima, humana dicuntur & usitata. De personis hoc erit exemplum: Omnia judicio laudatissimus Imperator fuit Trajanus, laudator Antonius Philosophus: at Imperator noster Carolus hocce multis passibus longoque intervallo à tergo relinquit. Item: Nero sextus omnium consentiu Princeps sceleratissimus

Alia compa-
tationis
forma.

fuit, at hunc prę Turca humanum Principem diceres.

Judas iudeus in bonis manus, &c. Eadem ratio valet in amplificandis virtutibus ac vitiis. Veluti si quis ad pietatem adhortetur, posteaquā extulit cætera commoda, quæ pietatem coenituntur. tranquillitatem mentis sibi benè conscient, libertatem spiritus, habere pacem cum Deo, communionem cū omnibus sanctis, pro seruo diaboli, factū esse filium Dei, solatū spiritus, quod Propheta negat ab homine posse concipi, subiicit: Quid his maius? Quid honorificentius? Quid felicius cogitari optarive potest? Et tamen hęc levia videt possunt, si conferantur ad illam beatam immortalis virtutē hereditatem, quæ certò manet omnes, qui hęc pietatem colunt. Eadem ratione poterit augeri impietas: immo quicquid est fugiendum aut expetendum.

Correllio, iudeus, est quæ tollit quod dictum est, & pro eo, quod magis idoneum videtur reponit. Vel est, quæ posteriori comitate prius positum emendat. Ut *theologus, immo Matzologus.* Crudelis homo, at ne homo quidem. Cic. in Ver. Act. 3. Non, n. furem, sed raptorem: non adulterum, sed expugnatorem pudicitiae, non sacrilegum, sed hostem sacerdotum religionum, que, non siccum, sed crudelissimum carnificem civium, socrumq; in vestrum judicium adduximus. Idem

Epist. 14. li. 1. Actione 7. O clementiam populi Rom. seu potius patientiam mitam ac singularem! &c. Politianus: Novi quanta propensione atq; adeò inductione animi provinciā durā, & inexplicabilem suscepis, &c. Particulæ huic exhortationi idoneæ sunt, immo, immo potius, quin potius, atq; adeò, sive potius, &c. Item: Quod si hospites iste suos rogasset, immo innuisset modò, facilementem gesllissent. Item: Perspicuit ille frontem, immo nec frontem quidem habet, Rutilius *marinis* vocat. Et figura quædam cum primis elegans, huic confinis, quæ sententiae vim corrigit; hanc Rufinius *epagapit;* Fa-

bius reprehensionem vocat. *Ue Cic. pro Mil.* Quas ille Reprehensio leges, si modò leges nominandæ sunt, ac non potius facies uebis & peccatis reipub. Item: Punitus est, quanquā illa non pena, sed prohibitio sceleris fuit. Item, Cives inquam, si hoc eos appellari nomine fas est.

Ratiocinatio, est per quam rem conjectura à signo aliquo aut circumstantia sumpta amplificamus. Ex his enim, quæ sequuntur, aut antecedunt, aut conjuncta sunt, ratione quadā colligitur, quantum sit hoc, quod amplificatū volumus. Ex antecedentibus est illud *Maronis de ventis ab Æolo emissis*: *Ac venti velut agminefacto, Qua data porta ruunt, ac terras turbine perflant.* Ex tam violenta omnium ventorum eruptione colligimus, quām seiva sit futura tempestas in mari. Item: *Ad genus humanum à Satanæ tyrannide liberandum, Deoq; vindicandum, Dei filiū factus homo crucis supplicium pertulit.* Hinc ratiocinamur, quām horrenda res sit peccatum, quām misera servitus mancipium esse Satanæ, quam nictuenda ira Uci, quanta Dei charitas erga genus humanum, quod tam admirabili ratione servare voluerit. Exemplum est ex antecedentibus, si ad nos referatur: si ad eos, qui servatoris adventum precesserunt, erit ex consequentibus. Ex insequentibus est illud *M. Tullii de vomitu Antonii*: *Tu istis fauibus, istis lateribus, ista gladiatoria totius corporis firmitate.* Videntur hæc otiosè dicta, cùm fauces, latera, & gladiatoria corporis firmitas in huius faciāt ad ebrietatem: sed nequaquam otiosè sunt addita. Si quidem hinc ratiocinamur, quanto se vino ingurgitaverit in Hippie nuptiis Antonius, quod illa totius corporis firmitas non potuerit concoquere, sed ubi minimè decuit, vomitu coactus sit ejicere, idq; postiudicet nam recentem cibum: aut potum etum: erit, non usq; adeò rarum est. Item, ex eo quod David tam dolenter deflevit interitum *Ablulonis*, colligitus quanta fuerit

Aeneid. 3.

illius erga filium pietas, quem in opium, & patri exiguum molientem sic desideravit. Ex conjunctis videtur illud Maronis de Polyphemo: Trunca manum pinum regit & vestigia firmat: — graditumq; per aequor Jam medium, nec dum fluctus latera ardua finxit, &c. Hinc enim colligimus animo, quanta fuerit totius corporis magnitudo, cum manus pro Scipione haberet pinum arborem. Item ex illo quod Evangelica peccatrix invocata irrupit in convivium superborum Phariseorum, illisque spectantibus unxerit pedes Iesu, ac lachrymis rigatos, capillis suis extenserit, astimamus quanta fuerit illi penitentia, quæ pudorem ac metum omnem excusserit sceminx.

Obse. vatiuncula.

Prædicta hæc Schemata communi Amplificationis nomine appellare licebit.

Diminutio-
nis usus tri-
plex.

Diminutio, minore, est qua personā vel nostram aut rem aliquam venustatis, sive modestiæ, aut contemptus, intercim etiā persuadendi ac mitigandi gratia contenuamus. Hæc Amplificationi ac ejus subjectis fermis, paulò antè præscriptis, ex diametro diffidet. Quatuum utimur, cum nos nostros ac nostra verecundæ, modestæ, & quasi dissimulanter, arrogantiæ ac odii irritandi gratia, elevamus. Prætereat, cum adversarii personam, aut rem in contemptum rapere studemus. Postremò, cum rei alicuius superficienæ difficultatem extenuare ac amoliri percupimus. Est autem duplex Diminutio, verbo, um scilicet, ac rerum. Ad verborū Diminutionem pertinent Hypocoristica contemptus ac blanditiarum, ut hominico, plebicula, fraterculus, atque alia, quæ utilitatem ac probrum ingentunt. Ut Cicero, hominem semissem, terræ filium. Virgil, Semivirum comitatum: Catullus percacatas chartas vocat. Huc pertinent mitigandi, sive extenuandi loquutiones: veluti quoties laetissimè dicimus eum qui vulneravit

Diminutio
duplex.
Diminutio
verborum.

vit. Item, attigisse eum, qui colaphuni infregit. Ita in
Judeo se coram præceptore excusare solent, *I did but
scarce touch him, when he smote me, that he tumbled me
to the ground.*

Hoc pacto Evander Virgilianus super morte Pallantis; Nec vos arguerim Teucti, nec foedera, nec quas
Junxit nos hospitio dextras: fors ista lenectæ Debita
erat nostra. Præterea, quoties vitium nomine vicinæ
virtutis elevamus: Veluti, cuin crudelē appellamus
paulò severiorem, imprudentem, simpliciorem, adulata-
torem, comēm sive affabilem, corruptam licentia civi-
tatem, libertam, &c. Porro diminutio rerum justa sen-
tientia ac oratione personam, aut rem extenuat, toti-
dem ferè modis, quot formis amplificatio auget in
contrarium ferè sumptis.

Prima diminutionis forma, est per Decrementum, Decremen-
tum quo à majoribus anteā extenuatis, minora deinde
haud difficulter elevantur. Sic Hannibal in primo de-
bello Punico secundo, in concione, qua milicibus suis
Alpium juga perhorrescentibus, ad ea superanda ani-
mum adderet, earundē Alpium difficultatē atq; adē
impeditissimum iter ira extenuavit, illis ob oculos po-
nens inexhaustos ac periculofos itineris labores, quos
ab occasu in ortum usq; per Hispanias saltū Pyrenzū,
ferocissimas Gallorū gentes, ac Rhodani trajectū, forti
animo ac vītrici manu exāclarint, tū Alpes habitari,
coli, gignere ac alere animantes, legatos quoscernāt,
non pennis sublimē elatos Alpes transgressos, nullas
montium altitudines cœlum contingere, nec inexu-
perabiles humano generi esse, &c. Secunda forma fit
per comparationem in hunc modum. Cicero artem
militarem, qua Murena præstítit, scientiæ juris civi-
lis, quæ Servio Sulp. familiaris fuit, anteponit. Hac
extenuatione & Christus uti videtur, cùm omnes ho-
mines adhortatur, ut excusso mundi jugo, prima

Æcid. 11.

Diminutio
rerum.Diminutio
comparati-
onis.

Pro Murena.

Jugum Christi
Si est vita
Evangelio
digna.

Diminutio
per ranoci-
nationem.

Diminutio
per conge-
nem.

Castio in
extenua-
tione obler-
vanda.

quidem specie blando, sed revera longè miserrimo molestissimò q; jugum suum, quod facile, commodū, humanum, ac blandum sit, subire velint. Siquidem mundi cultores hoc Christi jugum ut insuavisissimum ac molestissimum, cane pejus & angue abhorrent, ut est in proverbio: at Servator noster illud suis mukis hic gratiarum charismatis, certa spe dramiorum, immortalitatis ac vitæ cœlestis promissione suave levé que reddidit. Tertia forma sit per ratiocinationem, ubi contemptum efferrimus rei ex aliquo signo circumstanti iure minore, quæ sit priore levior. Ut si quis diceret quempiam Thrasoneum, militem in castris adeò militariter strenuum ac fortem, ut crepitum foliorum, atque adeò umbram suam metuat. Quarta forma est congeries, cùm multa, quæ vilitatem ac contemptum præ se ferunt, coacervamus: ut, Convitia, probra, contumelias. Sicut Menedemus inquit, In me quidvis horum convenit caudex, stipes, &c. Ita Christus à perfidis Judæis audivit Dæmoniacus, Samaritanus, &c. *τοιούτοις, καὶ ποτότοις, τολμῶται πάντες καὶ ἀμπτιλαῖται.* M. Tullius mirus est artifex tam in extenuando quād in amplificando, etiam in modesta, civili, verecunda, dissimulatōriaque diminutione. Illud in diminutione cendum, ne sit acerbior atque amarulentior, qua nihil est apud honestos viros odiosus. Multò etiam efficiacior ac gravior est extenuatio offensio que Ironica, veteratissia ac dissimulatrix irrisio, quād aperta nimis atque irata illa insectatio. Irrisiones. n. Syri multò sunt gratiōres in Demeā, quād Demeā Tragica convitia. Et Cicero salsè plerunque in adversarios ludere solet. Quād in comiter Græculos testes, illarūmq; testimonia elevat in oratione pro L. Flac. ? Complura tibi Fab. lib. 6. cap. 4. de risu & facetiis suppeditabit.

Gradatio, καὶ ποτε, est cùm consequentia membra ab iisdem ordiuntur verbis, casu plerunque mutatis, quibus

bus antecedentia clauduntur: vel est, quoties ita per gradus oratio distinguitur, ut dictio finiens particulā praecedentē inchoet sequentem, hoc modo: Nam quę reliquę spes libertatis manet, si illis & quod liber, licet: & quod licet, possunt: & quod possunt, audent, & quod audent, faciunt: & quod faciunt, nobis molestū non est: Itē: Aphricano industria virtutē, virtus glori-
am, gloria æmulos comparavit. Ad Rom. 5. Scientes quod afflictio patientiā pariat, patientia verò probatio, & probatio autē spē porrò spes non pudefacit, &c. Item: Ver propellit ætas, æ statem excipit autumnus, autumno succedit hyems. Item, Pueritiam exc ipit adolescentia, adolescentiam juventus, juventutem etas virilis, virilem æatem senectus, senectutē mors, mortem immortallitas. Item negligentia parit errorem, er-
ror lapsum, lapsus flagitium, flagitium consuetudinē, consuetudo impudentiā, impudentia mentem repro-
bā, mens reproba desperationem. Tale est ihsud Pauli, Caput mulieris vir, viri caput Christus, Christi autem Deus. D. Joan. Evangelista mirè hoc Schema dele-
statuſ est. In principio erat verbum, &c. Habet hoc schema multum lepbris, venustatis, ac jucunditatis, facit ad acrimoniam quoque, si per correctionem aut amplificationem sit. Per correctionem illud est Cice-
ronis: hic tamen vivit, vivit? Imitò etiam in senatum venit. Per amplificationem sic. Occidisti amicum, ami-
cum (inquam,) occidisti: & occidisti non ferro, sed ve-
neno, veneno autem omnium præsentissimo linguae,
linguae tartareo veneno intinctæ. Ille illius etiā est
haud invenustus, quando res gradus habet: velut in
genealogiis recensendis, aut in serie magistratum si-
bi succendentium. Exemplum est apud Homerum non
inelegans de sceptro, quod à Jove ad Agamemno-
nem usque deducit.

Gradationis
ætas.Commutationis (Fab. ap. num. 22, Sulpitio Victorino
magistratus)

Adversus est cum invertitur aliqua sententia per ebraizam. *Ut* Est oportet ut vivas, non vivere ut edas. *Cujusmodi* poēmata volebam facere, non possum: cujusmodi possum, nolo. *Si* Poēma loquēs pictura est. picturatum poēma debet esse. *Item*: Non p̄s s̄llet pecuniam, qui servit pecuniae, sed cui servit pecunia. *Item*: Non homo propter Sabbatum, sed Sabbatum propter hominē factus. *Item*: illud Laceræ, quæ rogata an ad virū accessisset: Non inquit, sed ille ad me. *Itē*: Si quid turpe facias cum voluptate, voluptas abit, turpitudo manet; si quid honestum facias cum labore, labor abit, honestum manet. *Ad Rom. 2*. Si circumcisio prævaricatoris præputium sit, consequitur, ut præputium legis observans sit circumcisio. *Aristo*. Beati quorum fortunæ sapientia, & quorum sapientiz fortuna suppeditat. *Ex hâc* sunt Enthymemata. Nam Rhetori Enthymema ex contrariis confit.

Synecdoche, enantiosis, est cum contrarium contrario tribuitur, vel quādo duæ res diversæ simul colliguntur. *Ut*, *Idem* peccant prodigus & avarus, quia neuter rebus rectè utitur. Sic labor est etiā ipsa voluptas. *Item*: Tam deest avaro quod habet, quād quod non habet.

Regressus, reditio, est cù u semel propositum iteratur, ac diversum quiddam in partibus divisum significatur. *Virg. Aen. 2*. Iphitus & Pelias mecum, quorum Iphitus sevo iam gravior, Pelias & vulnere tardus Ulyss. *Item*: Vicerunt Romani, vicerunt mari Carthaginenses, Terra Gallos. *D. Paulus 2 Cor. 2*. Christi odor fuisse Deo, aliis quidem odor mortis in mortem, aliis autem odor vitæ in vitam.

Occupatio, Præteritio, Paralipsis, παράληψη, est cùm simulamus nos aliquid præterire, aut non scire, aut nolle dicere, quod tum maxime dici nus: vel cùm in transcurso dicimus: quod nos velle dicere negamus. Pertinet ad eam Amplificationis speciem, quæ sit p̄r compa-

Mar. 2.27.

*Plato. in
Apoph.*

*Ex Mimes.
7. Syll.*

comparationem. Nam si per se magna sunt, quæ dicimus nos nolle commemorare, ut citius ad id quod gravius est perveniamus, in crescere illud, cu us comparatione illa negligimus. Ut, Non hic commemorabo quam brevis, quæm incerta, quod malis hæc vita sit obnoxia, quod exposita periculis: ut horum nihil sit, quid est, nisi somniorum, si ad illam cœlestē vitam comparetur? Rursus: Non est mei pudoris occultorum scelenum lernam movere, finam domesticas illorum fordes in tenebris latere, satis est ipsos sibi cœlios esse: de manifestis tantum loquer, quæ nemo nescit, & de quibus ipsi tantum non gloriatur. Pudet me dicere, quod illos non pudet facere. Venit ad nos pastor, p[ro]n[ost]i dixerat de pastor. Hæc sunt edicta Regis, nolim etiam dicere tyranni. Item: Non dicote à locis pecunias accepisse, non sum in eo occupatus, quod civitates, regna, domus omnium depeculatus es, furta, rapinas omnes tuas omitto, &c.

Præsumptio, præoccupatio, προσθέψη, & προκαταθέψη, est cùm id quod objici potest, prius quæ: objiciatur anticipamus. Id neque in aliis partibus rhetoricae orationis parum est, sed proœmio præcipue convenit. Ita Cicero in proœmio Milonianæ causæ, & pro Archia Poëta. Et cœlestis orator, D. Paulus ad Rom. 3. Cùm antè tum gentes tum Judæos accusaverat pariter peccati, præoccupavit quæstionem: Quid igitur interest inter Judæos & gentes? Schema est omnibus scriptoribus necessarium, ut consilia, cogitationesque hominum apud se se despiciant.

Transf[er]atio, μετάσταση, est cùm paucis monemus quid dictum sit, & quid poste à simus dicturi. Fabius Interfactionem vocat. *As vaderstelling*. Docenti peraccommoda est; revocans in memoriam quod dictum est, & paucis ostendens quid sit dicendum: Hoc modo, auditus quæ antè acta sunt, accipio nunc quæ insequuntur.

De narratio-
ne.
In copia
verborum.
cap. 53.

1 tur. Hujus octo sunt forme. Sumitur enim aliquando
 ab æqualiȝ, At erant hæc jucundissima, neq; minus
 2 voluptatis attulerunt illa. Interdu ab inequali; sed hæc
 utcunq; ignoscenda, illud quis ferat? Audistis gravis-
 3 sses, sed audictis graviora. A simili, ut; Hæc perhda de-
 signavir, cujus generis sunt & illa, qua: nuper Romæ
 4 patrassæ dicitur. A contrario; sed hæc privatim nunc
 quæ publicè. Hæc tenus quæ domi geslit, nunc quæ sub
 signis. Sed hæc juvenis peccavit, nunc senis virtutes
 5 audictis. A diverso, De moribus habes, nunc de doctri-
 6 na reliquæ est ut dicamus. Qæsi per occupationem. Ja
 ad reliqua properabimus, sed si prius illud unum adje-
 7 cerimus, Per reprehensionem. Verum de his plus satis.
 Quotsum nos transversos abripuit dolor? ad rem rede-
 amus. Quid his immoror? ad id quod est hujus cause
 8 caput festinet oratio. A consequentibus sive relativis;
 Habes quid in illum contulerim beneficiorum, nunc
 quam gratiam mihi retulerit audi. Quid pollicitus sit
 expositiū est; nunc quid ille præstiterit, paucis accipite.

Causa, a i n s a r y, i s, est cùm propositi alicujus statim cau-
 sae subjicimus. Cic. pro Archia poëta statim ab initio;
 si quid est in me ingenii, aut si qua exercitatio dicendi,
 &c. vindicabit jure Archis. *Causa*: fuit enim mihi
 princeps ad suscipiendam rationem horum studiorū,
 &c. D. Pau. cap. 8. *Caro non implet legem*. Nam qui
 secundum carnem sunt, quæ carnis sunt affectant.

confessio, w a g g u e l o g i a, est cùm multa adversario con-
 cedimus, ac unū tandem inferimus, quod omnia prius
 concessa evertit, hoc modo. Esto sanè, fueris illi ali-
 quando amicus, eodem usus præceptore, in uno co-
 dêmq; versatus contubernio, iildē studiis addictus, de-
 ambulationis individuus comes, secretorū deniq; om-
 nium concius: quid tum? annon hæc omnia amicitiae
 judicia hoc uno facinore nuper adeò turpiter per te
 designato intermori, atq; adeò tota inter vos gratia dis-
 filire

filire potuit? Usurpantur in conjecturalibus, & argumentum verius est quam schema. At in confessu est, unam candēinq: rēw ad diversa accommodari posse.

Dicēologia, Διεργαλογία, est cūm æquitatē causarum, & nostram causam ut æquum defendimus, hoc modo: Lapsus sum, sed adolescens, ac inter hos verētūs, inter quos non potui non corrumpi. Ita Æn. 1. *Excusatio*. Furor arma ministrat. Alii διάνοια vocant. Tale est διάνοια. *ἀνεγκαύμα* apud Rut. ut, amicū deterri, sed coactus à le. Quod vixi nequit, sive quod alicet fieri non potest.

Definitio, οὐσία θ., est qua rei alicujus proprias amplectiuntur potestates breviter & absolute. Hic notabis puer, non omnem finitionem esse schema, sed ferè illā quā Dialectici *εργαλεῖα* vocant, quando vide licet in vocabuljs differentia quadratur, hoc modo: Non est ista diligentia, sed avaritia: id è quodd diligentia est accurata conservatio suorum, avaritia in juriosa appetitio alienorū n. Item: Non est ista fortitudo, sed temeritas: proptere à quodd fortitudo est contemptio laboris & periculi cum ratione utilitatis, & compensatione commodorum; temeritas vero est, cum inconsiderata laborum propensione gladiatoria periculorum Alias pessimā suscepit. Item, Iste rex non est, sed tyrannus, quod pessime. rex religioni studet, subditorum mores emendat, illorum utilitati ac recip. tranquillitati omnibus modis consulit; iste vero suum curat, & omnia ad suum ipsius non subditorum commodum refert, id quod tyranni proprium est. Item, Non est repudium, sed divortium; quod illud quidem sit, cūm futuri matrimonij sponsalia dissolvuntur; hoc vero, cum inter conjuges nunciū mittitur, ut divortant.

Hypotyposis, ψευδώνυμο, est quando persona, res, loci, diarij, moncus, tempus, aut aliquid quippiam, tum scribendo, tum Informatio dicendo

dicendo ita verbis exprimitur, ut cerni potius ac eorum geri, quam legi, quam audiri videatur. Hæc eius ~~hypoth~~ Enargia, Evidentia, Illustratio, Suffiguratio, Demonstratio, Descriptio, Effectio, Subjectio sub oculos appellatur. Hoc schema ad orationis evidentiā, ad jucunditatem, ad quo scunque etiam affectos movendos confert. Adhibetur autē vel amplificandi, vel ornādi, vel delectandi gratia. De hoc schemate D. Eras. Comment. de Copia 1. cap. 5. diligentissimè scripsit. Sub hac Hypotyposi comprehenduntur Protopographia, Prosopopœia, Pragmatographia, Topographia, Topothesia, & Chronographia.

Protopographia, προτυπογραφία, Effectio, est cūm persona hominis tum veri, tū fabulosi à forma, à corporis habitu, à moribus, ac aliis circumstantiis, ad id quod agit appositis, veluti pictura quadam describitur, atq; ob oculos ponitur. Exempla vera ab Historiis, ac Orationibus, fabulosa à Poetis petenda sunt, qui hæc affatim suppeditabunt.

Prosopopœia, προσωποποίησις, est cūm rei sensu carenti ac mutaz personam eidem idoneam fingimus. Cujusmodi sunt stultitiae apud Erasnum, Virtutis ac voluptatis, quas Prodicus Sophista apud Herculem inter se certantes facit, ut author est Xenophon. Itē, Mortis ac vite, quas Enn. in Satyra contendentes inducit, teste Fab. Item Calumniaz apud Lucianum, apud cunctū Eruditionis & Statuariæ, Occasionis apud Ausoniūm, Fortunaz apud Hor. & Qu. Curtium. Cupidinis apud Moschum: Penias & Pluti apud Aristophanem: Iustitiaz apud Chrysippum, referente Gellio: Philosophiaz apud Boetium Severinum: Lamiz apud Politianum: Virtutum ac Vitiorum pugna apud Prudentium. Item, Musarum, Gratiarum, Furiarum, Bellonaz, Sphingis, Scyllaz, Charibdis, ac similiū apud Poetas. Et de hac quoque suprà dictum est.

Pragma

Pragmatograpbia, ιστορια, ιστορια, rei descriptio, est
cum id quod sit aut factum est, omnibus fucatū colo-
ribus ob oculos ponimus, ut auditorem sive lectorem
jam extra se posatum, velut in theatro, avocet. Veluti
si quis expugnatā civitatem dicat, cuncta nimirum in
summa complectitur, quæ cunq; talis fortuna recipit,
ut Fabius ruit: At si aperias hæc, quæ uno verbo inclusa
erant, apparebunt effusæ per domos ac tempora flāmæ,
& ruentium tectorū fragor, & ex diversis clamoribus
unus quidā sonus: aliorum fuga incerta, alii in extre-
mo complexu suorū cohærentes: & infantium scemi-
narūmque ploratus, malè usque in illum diem forvati
fato senes, tum illa prophenorū sacrorumque direp-
tio, cfferentium prædas, repetentiumque discursus, &
ante suum quisq; prædonem catenati, & conata reti-
nere infantem suum mater, & sicubi majus lucrū est,
pugna inter viatores. I. icet enim hæc omnia comple-
etatur Eversio, minus est tamen totū dicere quād om-
nia. Haec tenus Fab. Hujusmodi exemplorum nulquam
non magna copia: præterim apud poëtas, & Histori-
cōs poetis proximos. Hoc tamen genus descriptionis
præcipuè constat circumstantiarum explicacione, ea-
rum præsertim, quæ rem oculis maximè subjiciunt, ac
moratam reddunt orationem. Sunt præterea descrip-
tiones turbinum, tenpestatum, aut naufragiorum, &c.
Reliqua in copia rerum.

*Topographia, ιστορια, est vera, dilucida, ac signifi-
cans locorum descriptio. Ab hac frequenter narratio-
num sumitur exordium, non à Poetis modō, verume-
tiā ab Historicis: & apud Oratores nonnunquā inci-
dunt. Hujus generis est, quoties tota loci facies veluti
spectāda depingitur: Ut urbis, mōtis, religionis, flumi-
nis, portus, villæ, hortorū, amphitheatri, fontis, specus,
templi, luci. Ut est Carthaginis & portus apud Maro-
nem descriptio apud Plinium in Epist. Laurentis
villæ:*

villa: apud Statium Surrentinum Polii, & Tibur-
tinum Manlii, &c.

Meta. 11.

Meta. 12.

Meta. 13.

Encl. 6.8.

Afini aucto
à fratre.

Encl. 4.

Topotthesia, *τοποθεσία*, est facta ac fucata loci depictio,
cum locus aliquis ponitur, qui nusquam terrarum est.
Ut est sedes Somni apud Ovid. Domus Famæ & Regia
Solis apud cundem. Infectorum & Caci domus apud
Virg. Tarnari apud Statium. Domus apud Lucian.
Regia Psyches apud Apuleium, &c.

Chronographia, *χρονογραφία*, est aperta ac circumstan-
tiis colorata temporis decriptio. Unde non raro nar-
rationis sumitur initium. Non nunquam delectandi dun-
taxat gratia adhibetur; velut, quoties poëta diem, no-
ctem, aurorā, aut crepusculum exprimunt. Quanquam
ne hęc quidem omnino otiosę debent adhiberi. Quod
genus est illa Virgiliana nox erat, & placidum carpe-
bant fessa soporē Corpora per terras, sylvæq; & sa-
va quierunt Aequora; cum medio volvuntur sydera la-
pſu; Cūm tacet omnis ager, pecudes, pictæq; volu-
cres. Quæque lacus latē liquidos, quæque aspera du-
mis Rura tenent, somno posita sub nocte silenti Le-
nibant curas, & corda oblita laborum. Pertinet enim
hęc nocturnæ quietis decriptio ad amplificandum
Didonis dolorē, quæ ne tum quidem conquiescebat,
cum cætera omnia quietem agerent. Nam mox sequi-
tur: At non infelix animi Phœniss, nec unquam sol-
vitur in somnis. Veris, hyenis, autumni, æstatis, vin-
demiæ, justitiae, Saturnaliūm descriptiones, ad hoc ge-
nus pertinent, quæ se penitus rō valent & ad proba-
tionem. Mixtæ sunt illæ, quoties temporum qualita-
tem exponimus, putā pacis, belli, seditionum, factio-
num, Monarchiæ, Democratiæ, &c.

Observationula.

Absoluta Hypotyposis est, quæ speciebus illius jam
dictis omnibus constat. Qualis est Horatii Satyra 1.
lib. 1. In ea Hor. Primo locum exquiliarum describit:
deinde

deinde tempus: tum Priapi ac Maleficarum personas, postremò & lactificium, & fugam crepitu tentatrum mirè exprimit.

Expolitio, ~~Expositio~~ est, cùm idem, sed aliis subinde verbis, orationibus, sententiis, figuris, auctum dicimus. Et est duplex, scilicet verborum & rerum. Verborum expolitio, interpretatio dicitur, & ~~Expositio~~, qua de supra 61. Expolitio rerum, est cùm unam atq; eandem rem aliis atq; aliis modis tractamus, & in ea habemus, ac immoratur: ita tamen, ut aliud atq; aliud dicere videamus. D. Erasmo non tā schema est, quā argumentandi genus. Et revera Expolitio nihil ferè aliud esse videtur, quā expolita probatio, vel argumētatio explicata. Porrò copiosissima Expolitio septē cōstat partibus, propositione, ratione, dupli sententia, cui ratio item duplex subjici potest, contrario, simili, exemplo, & conclusione. Exemplū crit hujusmodi: Sapiens nullum pro Repub. vitabile periculū. Ideò quod sēpē fit, ut cum pro Rep. perire noluerit, necessariò cum Repub. pereat. Et quoniam sunt omnia commoda à patria accepta, nullum incommodum pro patria grave putandum est. Ergo qui fugiunt id periculum, quod pro Rep. subeundum est, stulte faciunt. Nam neq; effugere id possunt, & ingrati in civitatem reperiuntur. At qui patriæ pericula suo periculo propellunt, hi sapientes putandi sunt. Cum & cū quem debent honorem recipi publice reddunt, & pro multis perire malunt, quām cum multis. Etenim vehementer est iniquum, vitam à natura acceptā per patriam cum servaveris, naturę cùm cogat reddere, patriæ cum roget, non dare. Et cum possis cum summa virtute ac honore pro patria interire, malle per dedecus & ignaviam vivere. Pro amicis & parentibus, ac ceteris necessariis adire periculum cùm velis, pro Rep. in qua & hoc illud sanctissimum patriæ nouen continetur, nolle in discri-

Propos.

Ratio 1.

Ratio 2.

Ratio 3.

Sententia 1.

Ratio.

Sententia 2.

a contrario.

Ratio 1.

Ratio 2.

a contrario.

Ratio 3.

Ratio 4.

Simile.

men venire. Itaq; uti contemendus est, qui navigando se quām navium mavult incolumem; ita vituperandus, qui in reipublicā discriminē, suę saluti plus quām communī consulit. Nave fracta multi incolumes fuerunt: ex naufragio patrī, salvis nec o potest enatare. Quod mihi videtur Decius intellectissc, qui se devorissc dicitur, & pro legionibus se in hostes immisisse medios. Unde vitā amittit, non perdidit. Re enim vilissima maximam redemit: vitam dedit, accepit patriam, anisit animā, potitus est gloria, quæ cūl summa laude prodita vetustati, quotidiē magis enitescit. Quod si pro Rep. debere accedere periculū, & ratione demonstratum est, & exemplo comprobatum, hi sapientes sunt existimādi, quin nullū pro salute patrī periculū vitant. Reliqua librio rhetorico ad Herenium quarto. In copia tercī capite 10. Et in commentariis M. Vekkirchii. *Distributio*, *magistris* est, cū in genu, vel notum, vel subiectum, per enuntiationē specierum, partium, sive accidentiū dilatamus. Nascitur hoc schema à loco generum ac specierum, totius ac partium. Prima est locupletandi ratio in 2. Commentario Erasmi de Copia rerū: ut Rem universam luxu perdidit. Illud totum, per plurimas possessiones formas amplificare licebit, hoc modo. Quicquid vel patris vel matris nomine hæreditati obveniat: quicquid aliorum: affinium morte adveniat: quicquid ex uxoris dote, quæ quidem neuti- quam erat vulgaris, accesserat: quicquid ex legatis acceverat (accreverat autem permultum) quicquid ex principiis acceperat liberalitate: quicquid peculii castrensis conflaverat: pecuniā omnem, vala, vestes, fundos, agros, unā cū iphis & villis & pecoribus, breviter, rem omnem seu mobilem seu soli, denique familiam etiam ipsam, sed filia, is sc̄torum animalibus, quotidianis comune stationibus, sumptuosis obsonationibus, nocturnis perpetrationibus, popinis, cupediis, unguentis, alea

**Collatio si-
militudinis,
ā maiore
Exemplum.
Sententia.
Ratio sen-
tencie.
Conclusio.**

alca, lusibus, paucis diebus ita absumpfit, abligurisit, absorbuit, ut ne teruncium quidem sibi reliquum feceris. In hoc exemplo proposuit et ratatus primò propositionem, totum complectens, deinde partium enumerationem, postremò complexione in propositioni Synonymam, sed per partes explicatam atque diductam. Item apud Ciceronem pro Ige Manilia insignis est virtutum enumeratio, quae in Imperatore requiruntur. Et in Catilinaria conjuratione diversi generis homines recensentur. Hoc Schema à Cicerone lib. ad Heren. 4. ab Erasmo item in Eccl. lib. 3. ita definitur. Distributio est quae singulis personis aut rebus dispergitur, quae convenient. Vel cum in plures res aut personas negotia certa quædam disperiuntur. Hæc non parum aderit decoris orationi, si commoda accedat brevitas, presentatio in præcipiendo; ut Principis est toti Reip. prospicere: Procerū salubribus consilis Principis sol. citudinē adjuvare: Magistratum est, inunctū munus bonâ fide gerere: Populi est, Principis ac magistratus imperata fideliter obire: Episcoporum est, quæ ad pietatem faciunt modis omnibus promovere: Monachorum pro salute omnium deprecari Dominum. Congeminatur schematis gratia, si aliud accedat schema, ut: Oti corruptitur ingenium, industria crevit & augevit. Frugalitas servat rem, luxus dissipat. Divitiae docent arrogiam, paupertas modestiz magistra est. Imperitia confidentiam parit, eruditio timidos reddit. Ceremonia superstitionem alunt, fides & charitas pietatem.

Diversi, diversi, est quæ rē à re submovens utramq; subiecta ratione absolvit, hoc modo. Cur ego nunc tibi objiciam quicquam? si probis es, non meruisti: si improbus, non commovēris? Item: Vel avaritia impulit, vel inopia: non avaritia, à quo vitio semper alienum declarat vitæ ratio: non inopia, qui largè suppeditat facultates. Item, Quid nunc ego de meis propriis meri-

Alia finit. 2

tis prædicet; si meministi, obtundat; si oblieti es sis, cum se nihil egerim, quid est quod verbis proficere possim?

Sermocinatio, διαλογισμός, est quæ cuique personæ sermonem affingit congruentem cum decora. Veluti viro forti, tyranno, seni, pueri, juveni, &c. Definitur & hoc modo: *Sermocinatio* est, cum aptè personā aliquā loquentiē singimus. Tales sunt passim apud *Historicos* eōdōnes, ut in T. *Livio* & aliis est cernere. Item, si nunc partes orthodoxi, qui vita innocentia, & mundana divināq; eruditione claruerint, in hanc vitā revocarentur, ac corruptissimos hominum mores & præpostera Christianorū religionē viderent, nōne nox proclamarent: O tempora, o mores, o curvæ in terris animæ & cœlestium inanis! vultisne vos de Christiano nomine gloriaris? ubi vera fides? ubi sincera charitas? ubi Christiana pietas? ubi deniq; legū ac præpositorū reverentia? en ulla inter vos dogmatum consensus, sed velut in dissono choro suā quisque canit cantionem? Ubi Episcoporum ac Pastorū Ecclesiasticorum charitas illa triplex, quā à D. Petro stipulatus est Christus, oviū curam illi demandaturus? ubi Sacerdotum sobrietatis & castitatis amor? ubi tandem populi voluntas obtemperandi præcepit Christi, ac promptitudo obsequiū iis, quibus Deus ipse habenas Reip. administrandas demandavit? Quid dicemus? Verbo tenus quidem vos Christianos esse, vita plus quam Ethnicos, &c.

Serjentia, σύναψις, est quæ cōmoda brevitate demonstrat, quid in vita sit agendum, aut quid fieri soleat. Variatur hoc genus per omnes figurās & si in loco, aptē; interserūtur, velut emblemata seu geminæ potius, multiplicem commoditatē adferunt orationi, fidem & auctoritatem, dignitatem, jucunditatem & acrimoniam. Cavendū tamen ne nimiū sint crebræ honestior enim vestis est geminis distincta, quā tota gemmis opera: præterea ne futile sint, aut flūtæ, ne palam fallat, ne quovis

quovis loco insulciantur. Nam ut magni refert, quas
geminas, quo in loco inseras: ita plurimum interest,
quod sententia genus ubi intertexas. Vitandum & il-
lud, ne preter decorum adhibeantur. Absurdum enim fue-
rit, si quis adolescentulo aut lenoni graves sententias,
aut in re Iudicra levique Stoicorum adhibeat paradoxa.
Quisquis sententias dicit, quodammodo præcipit, ac le-
ges præscribit. **Quix** ex probatis ac celebribus autho-
ribus proferuntur, in primis movent. Porro præcipua
sententiarum genera octuplia sunt. Primum, quodam **U**ni-
versale vocant, nullis circumstantiis implicitum. ut, omni-
nes sibi melius esse malunt, quam aliis. Secundum, quodam **z**
ad rem refertur: ut nihil est tam populare quam bonitas.
Tertium, ad personam relatum: ut, Princeps, qui vult omnia **3**
cognoscere, necesse habet multa ignorare. Quartum
simplex est, cui nihil admiscetur, ut, nihil tenacius ha-
bet, quam quod pueri didicimus. Iterum, non est fidendum
percontatori, quia garrulus idem. Quintum est gemina- **5**
num, ut Obsequiis amicos, veritas odium patit. Sextum, **6**
quod ex duabus sententiis diversis consistit ut, mors mi-
sera non est, aditus ad mortem est miser. Septimum ge- **7**
nus, sententia est recta, nihil habens tropi, aut alterius
schermatis: ut, Amico fidei nihil est quod possit cōpa-
rari. Octavum, cui gratiam auget additus Tropus aut **8**
figura: ut, Hisque adeo mori miserum est? Ita Medea
Quidianus: Servare potui perdere an possim: rogas? Est
dehinc sententia que ad certam personam transfertur,
ut iam sententia vini amittat. Velut illud Ciceron. Ni-
hil habet (Cesar) tua fortuna magis, quam ut possis, nec
natura melius, quam ut velis servare quam plurimos.
Reliqua in a. Comment. Eras. de copia rerum, & apud
Fab. lib. 8. cap. 5. Huc pertinent Apophthegmata; quæ
sunt, definitio et Erasmo, acutè dicta quedam & brevia,
Oratorum, Ducum, Legatorum, Imperatorum: ac, ut
semel dicam, illustrum virorum, de quibus idem octo
libros in lucem edidit. Præterea qualiacunque ve-

rerum dicta, quæ ~~rebus~~ vocat, huc referri debent.

Acclamatio, *Elogium*, est rei narratæ aut probata summa acclamatio. Quæ si commode accinatur, multū habet aculeorum. Narrationi accinitur, illud Maronis: Tantæ molis erat Romanam condere gentem. Proba-

Aneid. rei, utilius M. Tullii: Quorum igitur impunitas, Cæsar, tux clementia: Ious est, curū te ipsorum ad crudelitatem acutæ oratio: Schema est Epigrammatis admodum peculiare, ut in Epigrammate de Ove Lupi catulum uberibus alente Natura haud unquam vertitur officiis, Utitur & Val. Maximus frequenter. Item, Seneca suas Epistolas ferè claudit Epi, h. n. m. a. Apud Hieronymum, Ambrosium & Gregor.ū *crebra* reperiuntur Epiphonemata; veluthio de Petio, qui dixit: Ecce, reliquias omnia. Multum reliquit, qui sibi nihil retinuit. Conveniētius adhibentur in Epilogis, in quibus quæ præcipua sunt in toto argumento, infinguntur auditori animis. Aptè tamen & singulis partibus adhibetur interdum. Vcluti si quis detestatus perjurium, sic acclamat. Deum negat, quisquis per illum pejerat. Aut dehortatus à temere jurando, sic accinat. Qui sine causa assuevit jurare, is & pejerabit, si qua invitet causa. Aut si insecctatus vitium ebrietatis, hoc modo claudat; Cui placet ebrietas, placet & insania. Item, Qui humanitatis putat amicum portætis poculis ad temulentiam adigere, idem humanitatem appelleret, amico dementiae venenui dare. Similiter adhortationem ad liberalitatem in egenos, ita licebit claudere; Qui pauperem sublevat, Christum demeretur, non hominem. Aut ita, Non donat homini, sed Deo fenerat, quisquis opitulatur egeno. Ceterum ut gratiam habet, si commode incidat, ita frequentia & affectatio tedium adfer, & quod gravius est, fidem abrogat dicenti.

Intellexus. *Noem*, *Nisus*, est cū recte significamus, quod auditor ex teles divinat. Vel est obscurum dictu alicui appositum:

sicutum: ut Hortensius negabat se unquam cum matre aut sorore rediisse in gratiam. Intelligitur enim nunquam illi cum matre aut sorore incidisse dissidium. Item, Sutor fratri, quem sapius ē ludo gladiatoria redemerat, dormienti praedit pollicem. Ille cum sorore agit injurium. Pro sorore itaque dicitur, juveni; Dignus eras, qui integrum haberes manum. Hic sermo videtur esse commiserantis, cum exprobret potius servile ingenium, qui toties frustrā redē p̄tus, tandem pollice mutilatus ne posset esse. Gladiator, tamē cū becova sorore agat injuriarum. Ita D. Hieronymus in Epist. ad Chromatium; In mea, inquit, patria rusticitas vernacula. Deus venter est, & in diem vivitur; & sanctior est ille, qui dicitur est. Accessit huic patella, juxta tritum populi sermone; roverbum, digni operculum, significans Episcopum ad improbos populi mores accommodatum.

Continuatio, est densa & continens frequentatio verborum cum abolutione sententiarum. Vel est plena & citra intervalla verborum frequentatio cum abolutione & perfectione sensuum. Huius triplex usus est. In Sententia, hoc modo; Ei non potest multum obesse fortuna, qui sibi fieri quādā in casu præsidium collocavit. In contrario, Hoc pacto; Nam si quis speci non multum in casu collocaret, quid est, quod ei magno perē casus obesse possit? In Conclusione, in hunc modum. Quod si in eos plurimum fortuna potest, qui suas rationes omnes in casum contulerunt, non sunt omnia committenda fortunæ, ne magnum nimis in nos habeat dominationem.

Expeditio, sive *Enunieratio*, est cum rationibus pluribus enumeratis, quibus aliqua res aut fieri ait non fieri potuerit, ceteræ tolluntur, una relinquuntur quā nos intendimus; hoc modo, Necesse est cūm constet fundum istum fuisse nostrum, ostendas te aut vacuum possedisse, aut usū tuū fecisse, aut emisse, aut hereditate tibi obvenisse; Vacuū cūm ego adesse, possidere

non potuisti. Tuum usū fecisse etiam nunc non potes: emptio nulla profertur: hereditate tibi, me vivo, mea pecunia venire non potuit. Relinquitur ergo, ut me de meo fundo dejeceris. Hoc schema argumentationi conjecturali quadrabit, ubi negotiū natura dabit facultatē.

Frequentatio, Tumultus, est cū res in tota causa dispersæ unum coguntur in locum, quō gravior aut aetior fiat oratio. Vel est, cum argumenta fusiū ac sparsum tractata, velut in unum falcam collecta oculis subjiciuntur. Adhibetur attollend.e rei gratia, & Epilogis maxime conducit, hoc modo; A quo tandem abest iste vitio? quid est judices, cur velutis cum liberare? Suæ pudicitię proditor est, insidiator alienæ; cupidus, intemperans, petulans, superbus, impius in parentes, ingratus in amicos, infestus cognatis, in superiores contumax, in x. quos & pares fastidiosus, in inferiores crudelis, denique in omnes intollerabilis.

Exsultatio, est cū n. & nos co-emoti dicere videatur & auditoris animiū cōmōvemus, hoc modo: Quis est tam rēnū cogitatione p̄aditus, cuius animus tantis angustiis invidiæ continetur, qui n̄en hunc hominem studiosissimè laudet, & sapientissimā judicet? qui pro salute patiū, pro incolumente civitatis, pro Reip. fortunis, quaenam magnum atq; atrox periculū studiose suscipiat & libente, subeat? Evidē hunc hominē magis cupio fatis laudare quam possim, idemq; hoc certō scio vobis omnibus usū venire. Expolitionis forma est.

Consoratio, sive lūmoratio, est cū in loco firmissimo, quo tota causa continetur, manet diutius, & eodem īxpiū redditur. Hac uti maximē convenit, & est Oratoris boni maximē proprium. Huic exemplum satis īdōneum subjici non potest, teste Cicerone; p̄toperetā quōd hic locus à tota causa separatus non est, sicut membrum aliquod, sed tanquam ſanguis profusus est per totū corpus orationis.

Simplificatio, iucundus, Hoc aōsis, cū aliquid ex re dispari

disparisimile ad rem quāpiā traducitur. Vel est, quando res cum re ex similitudine confertur. Mancinellus.

Fertur Homoeosis, quæties sit similitudo,

Sunt species Icon, ut Parabola & Paradigma.

Est cūq; ex similitudine alicujus cogniti in aliquod incognitum devenimus. Hoc schema plurimū lucis ac dignitatis adserit orationi. Interim etiā ad probationē multum confert: Hujus exemplū erit: Ut gravissimū peccant, qui fontem publicum, unde hauriunt omnes, veneno inficiunt; ita pessimē merentur de republica, qui principis animum perniciosis consiliis depravant. Item, Quemadmodum in periculosa navigatione non ei committitur clavus, qui opibus aut nobilitate præcellit, sed qui gubernandæ navis peritia cæteris præstantior est; ita non oportet principatum tradere ei qui cæteris ditione sit, aut genere clarius, sed qui prudētia & fide cæteros antecitat. Illud curandum, ut similitudo quaeret ad id cui adhibetur, ne sit forda aut obscura, ne accersatur à rebus auditori ignetis, ne item dura & affectata, ne denique talis, ut statim in diversum torqueri possit. Hoc schemate scatet undique, scriptura divina. Inter Ecclesiæ doctores nullus hac figura largius utitur, quam Joannes Chrysostomus. Pro qualitate portò similitudinis variabitur orationis character. Iucundus erit, si à rebus jucundis ducetur, hoc iucunda modo, Quemadmodum blandis statibus, aspirante Favonio, squallor & tristitia hyenæ depellitur, omnissq; naturæ facies, veluti nova juventa repubescit, arbores novis ornatur frondibus, grama blandè virentia variis florum lumenibus distinguuntur, amnes labuntur amoeniū. Sol ipse totāque cœli species mitiore asperetu delectat oculos: ita simul atq; horumq; animus af- flaverit divini spiritus gratia, protinus abit vita pectoris deformitas, prōq; vitiis omnis vita decoris virtutibus eniteſcit, dicas eum feliciter venatus. Grandis tum Grandis erit, cūm à rebus sublimibus trahetur. Hujus exemplū similitud-

erit illud: Sicuti Deuscum nullius egeat, tamen si apte natura gaudet omnibus benefacere ita qui Deum patrem appellant, debent gratis de omnibus, quod in ipsis est, bene mereri. Porro actis dictioris hoc sit exemplum: Expelleatis ad asperatum aut mortuum viperę, & ad medicum curris? quanto irragis horrenda turpitudo, que venenum habet omnibus vixis prætentius, quanto i; eis tūs quæ tenda medicina? Ceterū si medioris characteris exemplum à rebus medioribus sumendum, hoc pacto: Quemadmodum qui juxtablefi consilium crebro parva parvis addunt, tandem evadunt divites ita qui juxta virtutibus sibi ad meliora proficiunt, tandem profectus evadit. Postremo, Humilis sub illa dictioris hoc exemplum erit. Quemadmodum mendici si quid habent boni celant, sed pannos scilicet ostendunt, quo spectacionem benignitatem provocent: sic nos oportet non pallare nostra benignitas apud Deum, sed mala nostra protegunt, si velius illius in nos mali coram prolixiere.

Iter, **I**mago, **I**mago, cibū uel tritum uel personatum in aperte exprimitur. Vele cibū formā ex quadā fractione line collatio. Vcl est oratio demonstrans corporis aut materialium si uilem uincit. Corporum: ut, **O**stium, **U**ter, **U**ter, **D**eo simili. Naturarum: ut, **U**no fulmina bellū scipiale. Hoc tñchā: nūnū differt à similitudine, quoniam huius species. Nam si similitudo adhibetur ad ornatum, ad voluptatem, ad persuadendū, ad evidētiā, ad gravitatem. & ab omnī genere retinū, ad scitū. **I**mago tñctum ab animantis forma ducitur, & ad rem uel amplificandam, uel oculū islabiciendam, quinetiam ad evidētiā, pravissimum, ac orationis jucunditatem facit: ut, si hominē rapacem, aut virulentum depingas, si nilem pibeto dracōni, qui oculis ardoriosis, dentibus acutis, ungulis aduncis, hiante rictu, per ornata ueliret, cū cunctis spicione si quæm reprimit, cui possit aliqui malis fauicibus allaret, quem ore attingere,

Actis.
Semper à
rebus tem-
bibus.

Medioris
similitudo

Humilis
similitudo

Veritas simili-
tudinis.

Differunt
similitudo
& **imago**.

tingere, dentibus dissecare, lingua aspergere, unguibus dilacerare. Item, Imperator noster, ignis aut solis instar armis relucens, prælium ingressus est, ac, more Leonis, hostes infilir. Mancine illus:

Adf. etiam for. nra collatio dicitur *parabola*.

Parabola, *mag. Cola* Collatio, est similitudo sumpta ab hisque fiunt, aut quæ natura causâ rebus adiunctâ sunt. Dicta Parabola auctore D Hiero quod alterum *exemplum*, hoc est affinatur, & quasi umbra præiunum veritatis est. Parabola res longius, quæ comparantur, repetere solet, nec hominum a odo inter se opera similia spectantur, sed & à mutis atque etiam inanimis inter se huiusmodi dicitur. Cic. pro ure. Quod si è portu solventibus, ii, qui jam in portum ex alto inveniuntur, predicere tununo studiosi & tempestatum rationem, & prædonum, & locos, quod natura aff. it, ut eis favemus, qui eadem pericula, quibus nos perfundi sumus, ingrediantur quomodo tandem animo esse oportet, propè jam ex magna pæctatione terrâ videntes, in hunc, cui ideo maximas Reip. tempestates esse subiundas. Item, Navis pro ventorum ratione velut tollens, aut contrahens, in hoc aut illud latos transferens. Parabola est, quæ doceat sapientem ten posse cedere aportere, ac rebus præsentibus sese commodare. Definitur & hoc a modo: Parabola est, comparatio rerum genere differentiū. Quales in Evangelio multe sunt. Quam igitur alicuius vulgaris rei comparatione nostrū institutū illustramus, id proprie Parabola dicitur.

Paradigma, *mag. Cola*, Exemplum, est enarratio exempli hortantis aut deterrentis. Fabius ita definit: Pa- Lib. 1. cap. 11. ridigma est rei gestæ, aut ut gestæ utiliad persuadendū i.e. quod intenderis cōmēnōratiō. Habent exempla magnam viam, & ad persuadendū & ad inflammandos animos & rulatione virtutis. Adhibentur autem non solum ad fidem faciendam, verum etiam ad orationem, ad illustrandam, id angendam, ad locupletandā. *Sunt*

Quæst. 6. 3
Algismum

*Viesische
magis.*

Sunt porrò paradigmata aut ut similia, aut dissimilia, aut contraria. Rursum, aut ut majora, aut ut minoria, aut ut paria. Dissimilia, sive inæqualia circumstantiis

Circumstan- ferè constant. Sunt autē circumstantia, ut obiter dicā, tia duplices, partim rerū, ut causa, locus, occasio, instrumentū, tem- Græcē Peri- pus, modus, atq; id genus alīe: partim personarum, ut stases vocan- natio, patria, sexus, ætas, educatio & disciplina, habitus tur.

corporis, fortuna, conditio, animi natura, studiū, antea- acta, cōmōtio, consilium, nomen. Ceterum exempla idem efficiunt quod in similitudo: nec quicquam interest,

Differunt si. nisi quod hæc sumuntur à factis cum auctoritate. Ut, militudo & Quidam modum equus, si paulatim exercetas, redditur paradigma. ad terrendos summos labores tolet antior: ita corpus hominis, si per gradus affuerat majoribus, tolerat quæ alius non auderet attingere. Si nile est. Exemplum erit

Milo Crotoniates, qui singulis diebus ad aliquot stadii gestando vitulum, eundem post taurum factum ad tantundem spatiū facile gestavit. Sumuntur autem exempla à personis sive veris, sive fabulis, præterea à brutis & inanimis: Habent enim bruta animalia na- turæ ductu plurimas virtutum imagines: ut Elephanti non cogunt nisi in scemotissimis locis, & forte interveningentiem occidunt: quanto magis decet in congressu conjugim et metu licto, multum adhiberi pudoris?

Plin.lib.6. I:en:, Delphini minores non sinent vagari incomita- cap.8. tos quanto magis oportet hominem libertis suis adhuc teneris adhibere pædagogum? Ite: n, U:naque que ar- bora alit quod genit: decet igitur & matres sua lacte nutritæ filios suos. Porrò exempla illa potissimum in animos movent, quæ sunt antiqua, illustris, nostratia, id est, suæ cajusq; gentis, & domestica, id est, sui cajusque generis. Historici in gente in vim exemplorum viro- rum, Poëtae fabulosorum tibi assatim suppeditabunt.

Fab.lib.4. Digressio, rupia, &c, est alicuius rei, sed ad utilitatem cap.3. cause pertinentis, extra ordinem excurrentia tractatio. Era.2. com- Vocatur cūā Excursus, Egressi, Expatiandi genus, E- ment. gressus

gressus. Et quia h̄c orationē maximē illustrat, ornat
 ac locupletet, haud immēritō illā huic schematū or-
 dini veluti appendicem adscribere placuit. Adhibetur
 autē vel laudandi gratia (qualis est apud M. Tulliū pro
 L. Cornelio populatis illa virtutum Cn. Pompeii com-
 memoratio, in quā ille divinus Orator, velut nomine
 ipso ducis cursus dicendi teneretur, abrupto quem in-
 choaverat sermone, divertit) aut vituperandi, aut or-
 nandi, aut delectandi, aut preparandi causa. Sumuntur Vnde digre-
 autem ab expositione rerum gestarum, à descriptione sso petendā
 locorum, regionum, personarum: item à tractatione Vbi digre-
 fabularum, apologorū, præterea à locis communibus sio locum
 &c. Porro longius immorari licebit excursionibus vel habere im-
 in initio dictionis (Qualis illa Herculis Gallici apud morandi.
 Lucianum & Lamianum apud Politianum descriptio)
 vel in fine, quojam fessus recrēetur auditor: Quenadmodum in Georgicis serē facit Virgilius. in medio, si
 quando digredi licebit, celerius eō redicendum, unde
 digressus sis, nisi pars causæ jam aboluta digressionis
 ansam præbēbit. Veluti post narratam causam quā ad
 secururam argumentationem auditor reddatur alacri-
 or. Aut post probationem, sive omnino post locos ina-
 mōniōtes, quo tedium subtilitatis discutiatur. Aut nisi
 res ipsa locos hujusmodi siapte sponte afferat, quā
 invitent ad diutius immorandum. H̄c Erasmus
 Barbarici in Germania nostra profliga-
 tor, sincere Launitatis reparator,
 ac de omnibus literarum stu-
 diis optime me-
 ritus.

Auctōr Fab.
 & Erasm.
 Digressionē
 lex medis
 unius.

In medio or-
 rationis quo-
 modo digre-
 clunis.
 Longior est
 digressio in
 orationis
 medio.

INDEX TROPORUM
ac Schematum Alphabe-
ticus.

A ntonomasia	9	Antithrophe	46
<i>Abusio</i>	11	<i>Articulus</i>	48
<i>Acclamatio</i>	34	<i>Agnominatio</i>	50
<i>Acyrologia</i>	12	<i>Antanaclasis</i>	<i>ibid.</i>
<i>anagn</i>	12	<i>Antihypophora</i>	54
<i>Antiphrasis</i>	12, 16	<i>Antisaggeza</i>	<i>ibid.</i>
<i>Allegoria</i>	13	<i>Antima</i>	56
<i>Enigma</i>	14	<i>Antinomia</i>	57
<i>Allelismus</i>	15	<i>Avercio</i>	59
<i>Apposito</i>	19	<i>Antecepsis</i>	<i>ibid.</i>
<i>Apparatus</i>	20	<i>Amplificatio triplex</i>	61
<i>Ablatio</i>	<i>ibid.</i>	<i>Auxesis</i>	62
<i>Apocope</i>	20	<i>Ardenza</i>	63
<i>Abscisio</i>	<i>ibid.</i>	<i>Arythmia</i>	<i>ibid.</i>
<i>Antibasis</i>	23	<i>Asyndesis</i>	66
<i>antīcēza</i>	<i>ibid.</i>	<i>Asymmetria</i>	71
<i>Apostrophe</i>	24	<i>Atypologia</i>	74
<i>Anastrophe</i>	29	<i>Atypoglossia</i>	75
<i>Antiprofis</i>	32	<i>Apophthegmat.</i>	83
<i>Ayndeton</i>	34	<i>Begulatio</i>	48
<i>Appositum</i>	36	<i>Catachresis</i>	11
<i>Attributum</i>	<i>ibid.</i>	<i>Charientismus</i>	16
<i>Alleltheta</i>	38	<i>Confusio</i>	31
<i>Allensis</i>	<i>ibid.</i>	<i>Cacemphaton</i>	33
<i>Anadiplosis</i>	45	<i>Cacophaton</i>	<i>ibid.</i>
		<i>Caco-</i>	

INDEX.

<i>Caco</i> 46	<i>synt</i> 48	<i>beton</i> 50	<i>ibid.</i>	<i>Diminutio</i> 36	63
<i>circu</i> 48	<i>itio</i> 50			<i>disquisitio</i> ibid.	75
<i>circumlocutio</i> 50				<i>discur</i> ibid.	<i>ibid.</i>
<i>Conduplicatio</i> 52				<i>Definitio</i> 44	<i>ibid.</i>
<i>Conuersio</i> 54				<i>discretione</i> 46	<i>ibid.</i>
<i>Complexio</i> 54				<i>Demonstratio</i> ibid.	76
<i>Copulatio</i> 54				<i>Distributio</i> 47	30
<i>Compar</i> 54				<i>Divisio</i> 48	31
<i>Communicatio</i> 54				<i>Digressio</i> 57	90
<i>Conformatio</i> 54				<i>Eminentia</i> 60	17
<i>Congeries</i> 54				<i>Excessus</i> 63	<i>ibid.</i>
<i>Coacervatio</i> 54				<i>Epenibetis</i> ibid.	20
<i>Contentio</i> 54				<i>Ellasis</i> ibid.	21
<i>Concretarium</i> 54				<i>Ellipsis</i> ibid.	<i>ibid.</i>
<i>Comparatio</i> 54				<i>Eclipsis</i> ibid.	23
<i>Correlio</i> 54				<i>Epanalepsis</i> 66	28
<i>Commutatio</i> 54				<i>Epitheton</i> 71	36
<i>Causa</i> 54				<i>Epimone</i> 74	38
<i>confessio</i> 54				<i>Elevatio</i> ibid.	16
<i>Chronographia</i> 54				<i>Emphasi</i> 78	40
<i>Continuatio</i> 54				<i>Epanalepsis</i> 85	44
<i>Commonatio</i> 54				<i>Epizenzus</i> 86	46
<i>Collatio</i> 54				<i>Epizem</i> 89	46
<i>Circumstantiae dup.</i> 54				<i>Egymas</i> 90	51
<i>dia</i> 54	<i>metri</i> 54	<i>dis</i> 54		<i>Exclamatio</i> 16	54
<i>Diductio</i> 54				<i>Exordio</i> 21	<i>ibid.</i>
<i>Diasbole</i> 54				<i>Exsysti</i> 24	58
<i>Dieresis</i> 54				<i>Exegesis</i> ibid.	61
<i>Diacope</i> 54				<i>Extergatio</i> 30	63
<i>Dialysis</i> 54				<i>Extrahere</i> 31	66
<i>Dialyton</i> 54				<i>Extrahere</i> 34	72
<i>Duplicatio</i> 54				<i>Excusatio</i> 47	75
<i>Denominatio</i> 54				<i>Exsaga</i> 50	76
<i>Dubitatio</i> 54				<i>Evidentia</i> 56	<i>ibid.</i>
<i>dixi</i> 54	<i>pro</i> 54	<i>pon</i> 54		<i>Effellio</i> ibid.	<i>ibid.</i>
					<i>Expo-</i>

INDEX.

<i>Expeditio</i>	79	<i>Insercio</i>	30
<i>Exigencie</i>	ibid.	<i>Invadere</i>	38
<i>Exsparsio</i>	84	<i>Invenire</i>	ibid.
<i>Expeditio</i>	85	<i>Interrogatio</i>	51
<i>Enumeratio</i>	ibid.	<i>Imprecatio</i>	55
<i>Exuscitatio</i>	86	<i>Insultatio</i>	56
<i>Exemplum</i>	89	<i>Inspinatum</i>	57
<i>Egressus</i>	90	<i>Interpretatio</i>	61
<i>Excusatio</i>	ibid.	<i>Incrementum</i>	62
¶ <i>Figura</i>	7	<i>Illustratio</i>	76
<i>Figurata constructio</i>	23	<i>Intellectus</i>	84
<i>Figura dupliciter sumit.</i> 43	Immoratio		86
<i>Frequentatio</i>	86	<i>Imago</i>	88
¶ <i>Gradatio</i>	70	<i>Icon</i>	ibid.
<i>Tropus</i>	82	<i>Ironio</i>	15
¶ <i>Hyperbole</i>	17	<i>Katolēgēsis</i>	11
<i>Hyperbaton</i>	29	<i>Kλιμαξ</i>	70
<i>Hysterologia</i>	30	¶ <i>Liposte</i>	37
<i>Hysteron Proteron</i>	ibid.	<i>Licentia</i>	58
<i>Hyperbaton obsecu.</i>	31	¶ <i>Metaphora</i>	8
<i>Hypallage</i>	31	<i>Metonymia</i>	9
<i>Hendiadys</i>	32	<i>Metalepsis</i>	11
<i>Hirmes</i>	35	<i>Mythologus</i>	16
¶ <i>Homoiōtētē</i>	49	<i>Metaplasma</i>	19
¶ <i>Homoiōtētē</i>	ibid.	<i>Metabēsis</i>	22
<i>Hypotyphos</i>	75	<i>Macrologia</i>	28
¶ <i>Homoiōtētē</i>	ibid.	<i>Membrum</i>	48
¶ <i>Homoiōtētē</i>	86	<i>Mimica</i>	66
¶ <i>Intellectio</i>	8	<i>Mimica</i>	68
<i>Itaqua</i>	14	<i>Mimicaria</i>	73
<i>Illatio</i>	ibid.	¶ <i>Nominis confusio</i>	11
<i>Informatio</i>	75	<i>Nimica</i>	84
<i>Interpositio</i>	31	¶ <i>Onomatopēia</i>	11
<i>Interrupcio</i>	34	<i>Obtinentia</i>	24
<i>Inversio</i>	12	<i>Obtestatio</i>	55
			Omni.

INDEX.

30	Omnisatio	ibid.	Парадигма	74
38	Occupatio	72	Пропсография	76
ibid.	q Pronominatio	10	Приматология	77
51	Parasita	14	Parabola	89
55	Prothesis	19	Paradigma	ibid.
56	Parage	20	Парасит	90
57	Præcisio	24	q Resemblia	24
61	Prolepsis	27	Resumptio	28
62	Pleonasmus	ibid.	Reversio	29
76	Periphrasis	28	Repetitio	43
84	Particon	ibid.	Reduplicatio	45
86	Parentesis	31	Reprobatio	67
88	Раэмулоз	33	Ratiocinatio	67
id.	Polyphonia	34	Regressio	72
15	Periphrasis	36	q Schema	7.19
11	Paradisitole	42	Synecdoche	8
70	Парадигма	45	Simulatio	15
37	Парадокс	47	Sarcasmus	ibid.
58	Пропсография	50	Superlatio	37
8	Парфюмерия	ibid.	Syncope	39
9	Рафтер	ibid.	Systole	21
11	Риторика	ibid.	Synalypha	ibid.
16	Риторика	52	Synecdoche	ibid.
19	Риторика	ibid.	Syllipsis	25
22	Риторика	55	Scelio	30
28	Paradoxum	57	Synthyesis	31
38	Permissio	ibid.	Submutatio	ibid.
46	Риторика	58	Schemonematon	34
48	Пропсография	60.76	Significatio	40
3	Præteritio	72	Subjunctio	45
1	Paralepsis	ibid.	Хипотехника	46
4	Præpostitio	30	Similiter cadens	49
1	Præsumptio	73	Similiter definitus	ibid.
4	Præoccupatio	ibid.	Subiectio	52
5	Пропсография	ibid.	Subiectio sub oculis	79

INDEX.

Transformatio	58	Transformatio	11
Transgressio	ibid.	Transgressio	29
Transitus	61	Transitus	30
Transversus	63	Transversus	33
Synecdoche: <i>Immutatio</i>	72	Traditio	47
Suffiguratio	76	Transfusio	73
Sermocinatio	82	Transversalia	77
Sententia	ibid.	Transversalia	78
Similitudo	87	¶ Vox aliqua tribus ratio-	
¶ Tropus	7	nibus transferatur	8
Translatio	8	Urbanitas	15
Transmissione	9	¶ Zeugma	24

FINIS.

ITOME TRIBUS
PRIMUM ACI ROME
VATUM ET GRAM
MATICORUM ET
Rhetorium,

Rhetorics

ED MUTHORES TOME 10

wellis quill pen writing instrument

新嘉坡總理司理事會

John N. Odeberg, General Manager

INDEX ALPHABETICALS IN

George Cannan 1854

Counties of Derry, Fermanagh, Tyrone, Antrim, and Down.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

19. *Leucosia* (Leucosia) *leucostoma* (Fabricius) (Fig. 19)

19. *Leucosia* *leucostoma* (Fabricius) *leucostoma* (Fabricius) *leucostoma* (Fabricius)

19. *Leucania* *luteola* (Hufnagel) *luteola* (Hufnagel) *luteola* (Hufnagel)

19. *Leucosia* (Leucosia) *leucostoma* (Fabricius) (Fig. 19)

10. *Leucosia* (Leucosia) *leucostoma* (Fabricius)

London.

16331

LONGFELLO

— 4 —

1431

ORT 3MOTI
AVTHORES QVI HVIC
OPELLÆ OPERAM
PRÆSTITERUNT.

M. T. Cicero.
Fabius Quintilianus.
Georgius Trapenzuntius.
Des. Erasmus Roterodamus.
Philippus Melanchthon.
Diomedes, Grammaticus.
Ælius Donatus, Grammaticus.
Antonius Mancinellus Veliternus.
Martianus Capella.
Consulitus Chirius Fortunatianus ex Capella.
M. Veltkirchius, Rhetor.

florilegium

JOANNES SUSENBRO-

TUS ALMANGANUS, DISCL-

PULIS SIIIS, S.D.

BONVS VITUS. Qui praeceptoris officium est (benevolum
 studiorum) fuisse in primis in iure et primis
 in Authoriorum non modo Etymologij
 ac simplicem verborum Syntaxem, sed id
 genitum alia praeceptoris, interius illarum
 officia tunc Graecorumque, etiam Rhetoriarum,
 et ad Authorum & prophetas & factos rite intelligen-
 tium hanc mediocrem faciunt, adhuc si solum a capitulo
 ut atq; cōmōdū. et, ut inde Authorum praeceptoris mentis et alii
 hinc intelligere queant. Nam quā hęc artificis Tropaeum
 et Schemata, quę praeceptoris inter asperitatem inveniuntur
 etiam: praeferunt: neq; quae, iac; et tunc, q; dicitur: non.
 q; dicitur, quod dicitur, sicut dicitur; b; perinde faciunt, ac quod
 Authorum mentis pugnare, utq; adhuc clavis occulsi est opus.
 cingere quemque amorem dicitur. Ego sicut, quis h; pug-
 naret, h; j; fuisse dicitur, etiam in oratione et verbo ac cōdicto
 disceptatio vobis mei, pro vobis ac incepit caput, et p; non
 mors semper, qua occurrerant, p; itaq; tamen, qua etiam
 pugnare videtur, inter praelegendum velut digno etiam
 nullatus, quod sensu illius, quod praegebatur, ad iubet.
 utrum ac ciura obscuritatem praecepereatur, simulq; habere
 inscribendi discendi, fornicari, quae officia non esse in
 tuleret. Ceterum, quia praeceptor Moscianus fabulam p; illa
 non Tropaeum ac figuratum in magnitudine erat, q; dico etiam

Notandum
 praeceptoris
 officia sunt
 Authorum, huc
 etiam, huc

apud à Iudeo Estyario per id temporiū (que in ferme illa huius
fimile per distinſione ſeruantes, per ratiōne oppiduntur) ut
velut Iſuſis alio pericula aut infernum pericula congiungit
ſuſum deſuſum conſularit, Basche Veneris, partem in
nelli ſitare, ac reibiqui plusquam Eſthnicis, ne dicimus
più, ratiōne ſtrenue vocare, & mihi per casu rursum, pō
quam ut illam ratiōne, ad liberīva, ac publica, & quā
deinde beneſſa libeſſa libeſſa vītūrum ac ſcītū convītū, ne
Spana lepīſis. Et omnis apud nos iſuſis Bascheſſa libeſſa recipit a moribū pō
te non facere: nec in quā tempore, ut illam ratiōne devo
rarem, Tropos ac Schemata, que apud Poētā, Hillaricū,
ac Rhetorē in frequentiō uſi ſunt, ex ſimilitudinē
in hanc Epīſtomē colligere vīſum est: quo vobis & in hu
parte, ſicut in Grammatica, conſultarem, ac ſim pōpōrē,
ac viam commonitorē ad berum leſionem Authorum,
quale hanc Epīſtome exarcta eſt. In qua quidem à oris
(quem Philo. Meli. leui ac lepida ſacaudia vir, prius
attingiſſe videtur) à me obſervata eſt. Primo cum hinc
Tropos pofuimus tuum diſſionem tuum Orationum, deinde
Schemata, que & ipſa in Grammatica & Rhetorica di
duilla ſunt: ſunt Grammatica literum in Orthographia &
Syntaxis diſſidentur. Rhetoriconum pōrī Schemata
tres ordines fecimus: Diſſionem, Orationem, & Ampli
cationem. Idq; nōq; doctordi gratia, quād ſuperfluiq;
obſtrutiones: nam & Rhetorē & Grammaticō Schema
ta quādām habent vel immutatiū, vel variatiū nomi
natiū ſunt communia. Sunt & orationum Schemata
& Fortunatiorum libri: appellat) quae etiam Amplificationis
exhortationes dici merentur. Hanc igitur Epīſtomena co
cipiatis animo, quo vobis vel etiā abſentibus Discipulis de
dicavi, hoc eſt, iubet, candide, ac bene vobis. Hanc abrī,
ut aīent, mentibus accipite, legite, relegite, ac animo in
ſcribete, ſum in ſcribendō ac loquendō uſum redigite, pō
aliqui (ut ſuperum eſt vobis inculcavi) citra media
ſionem ac uſum eis omniū omniū ſcribant vobis.

Quod

NUNCUPATORIA.

5

etiam in festis et in diebus mortuorum precellis pro mortuis. Veneris 1.
Valete, as Domini in vellis precellis pro me in se. vnde dicitur.
Iust. Rosalia, as. Magdalena mortuorum, 5. Martii. Anno
domini in Canticis precellis pro mortuis 42. Scholastica
martyris 35. Agatha 36. qui mortuorum canticis
dicitur, quod Domini piezas bene vortas. Ita cum tu-
lisse, ab hunc liturgia, omnia ac diuina profectio-
ni, omnibus mortuorum suscumbere. Olim
non regnabat.

A 3

TY-

10. annuntiatio

11. Ego dico

12. annuntiatio

13. annuntiatio, 14. annuntiatio, 15. annuntiatio, 16. annuntiatio

17. annuntiatio

18. annuntiatio

19. annuntiatio

20. annuntiatio, as tempore 21. annuntiatio

22. annuntiatio, 23. annuntiatio

1207. HODIUM
TYPOUS HUJUS EPITOMES.

<i>Tropes,</i> <i>quorum</i> <i>alia sunt</i>	<i>Dictionem, &</i> <i>sunt novum.</i>
	<i>Orationem, &</i> <i>sunt decem.</i>
<i>Figura</i> <i>discipi-</i> <i>tur in</i>	
<i>Sche-</i> <i>mata,</i> <i>quorum</i> <i>alia</i> <i>sunt,</i>	<i>Gram-</i> <i>tics, &</i> <i>sunt du-</i> <i>plicia,</i>
	<i>Orthographi-</i> <i>ca, & sunt, 15,</i>
	<i>Syntax. &</i> <i>sunt, 32.</i>
	<i>Dictionem, &</i> <i>sunt, 14.</i>
<i>Rhetori-</i> <i>ca, & sunt</i> <i>triplicia,</i>	<i>Orationem, &</i> <i>sunt, modis</i> <i>revera, 19.</i>
	<i>Amplificatio-</i> <i>nem, & sunt, 41.</i>

Summa Troporum ac Schematum
in hac Epitome, 132.

Figuræ effimicis quædam; qua de recto ac simpli-
ci loquendi genere, cum aliqua dicendi virtute, Fab. lib. p.
afficitur. Hæc authoritatem, veritatem, consuetu-
dinem, & consensu doctorum plerunque, sive etiam
nione quædam ac metri necessitate defenduntur.
Una tamen in re maximè utilis, ut quod illani, & semi-
per eodem modo formati sermonis fastidium levet, &
non à vulgari tum scribendi, tum dicendi genere de-
fendat.

Quod si quis hinc figuris parcet, & cum res posset,
natur, velut asperio quodam condimento, oratio ju-
nior erit; at qui nimis affectaverit, ipsam illam
potiam varietatis amittere.

Illud tamen observandum, figuræ certò numero Fab. refra-
nes comprehendendi non posse. Unde notiores, ac ab gnum,
authoribus frequentiore in uia usurpatas, propria hic
se certa ratione, tum exemplis quoque, discernere
sunt. Potrò figura dicitur in Tropum &
Schema, sive figuræ propriæ.

Tropus est dictionis sive orationis à propriis signis. Tropus Po-
catione in cognatam ornandi gratia variatio, lib. 8. cap. 5.
Sunt, quod dictionis, vel rationis significacionem in-
vertat atque commutet. Motum appollant.

Schema, vel figura propriæ, est aliqua ornata & scri- Schema.
bendi & dicendi forma. Vel est quædam artificiosa
ut scribendi tum dicendi ratio. Schema estiam or-
ationis lumen, exornationes, ac colores appellantur.
Et Ciceron colores Rhetoricos pro pigmentis Rhetor-
icos accipit, ac orationis ornamentis.

Tropus potrò à Schema in hoc diffidet quod in
ilio significatio mutatur: ut, Progenies viperarum, id
est, majorum interfectores ac homicidae filii; in hoc
vero nulla est significacionis mutatio: ut, Tancanc
anenit celestibaviræ? Id tamen authores veluti quo-
que plurimæ vertunt. Et Fabius tam Tropum, tam Fi-

Casus: Dju: cùm esset pugnatum. Terebit. **Mem:** quod fuisse sua adolescentia mulier fecit. **Plaut.** Vixi. **pad:** me sum, vigilius qui propè dormio.

Hysteronomia: ἡ τετραγωνία, est cùm præpositio non cui servit, sed verbo, quasi cum ea compagno jungitur, Græcis frequentissima. Virg. Tyriam qui advenit in urbem. Idem: Atq; rotis lumenas lumbos perhabitur undas.

Hysteronomum proterum, διάγνωστης. Præpostens dicitur cùm id quod secundo loco sit, priorem in oratione secundum posidet, vel cùm quid ordine cōverso narratur.

Mancinellus.

Hysteron & Proteron nutrit, peperit, vocitanus, Hæc sit, cùm reditam ferient, sententia mutat. Differt ab Hysteronomia, quod in hac dictione, in illa vero sensum est Metathesis, Virg. Aeneid. 7.

Et torquere parent flammis & frangere falso. Idem. Postquam altos flumus tetigit, & ad sequora venit, Livius libro ab urbe condita primo: Quod bonum, sanitum, felicitatemque sit, Quirites, Regem creare. Citem lib. 1. Epist. 1. Ego omni officio, ac potius peccate cuncte, exteris facilius omnibus, mihi ipse nunquam facilius. Hæc loquendi figura Græcis est usitatissima. Virg. Eclog. 9. Sic tua Cyreneas fugiant examina taxos. Sic cythijs pastore diffident ubera vacce: Incipe, si quid habes, &c. Horatius lib. 1. Ode. 3. Sic te Diva poterit Cypri. Sic fratres Helenæ, Incida sydera, Ventorumque regas pates, obstrictis alim pīster Japyga, Navis, mītib; credidit Debus Virgilium, inib; Atticis, Reddis incolumentem precor. In his duob; exemplis posterioribus, comprecatio five votum, prectionem præcedit.

Tmesis, τμῆμα, Diacope, διακοπή, est unius dictionis compaginæ divisa, una dictione pluribusve interjectis. Latine Sectione, five intercisiō. Manci.

Dat Tmesim partes in duas dictiones scita.

Fab.

lib. Non rogantibus plebibus scitis sensus sunt illa
principia. Ter. And. Sc. 5. Ag. 1. Quae modo cumque
minimo libitum est facere. Idem Eumen. Thales maximo
opus opere, ut cras redire. Idem in eadem. Omnia
plus experiri quam armis sapientem docet. Plaut.

Sed nec ego stultus, qui rem curio publicum.

Partus befit, μηδέ τε, Διαχύτις, οὐδὲν, est ordinis di-
finitionis per interpositam sententiam. Vei est, dum cō-
tinuationi sermonis modius sensus aliquis intervenerit;
Latine interpositio, interclusio, sive dissolutio.

Manci. Interpositio Romane Parenthesi extat. Vir.
Eneas (neq; enim patriam confidere menet) Pasus
unus (rapidū ad nave p̄remittit Achates). Idem E-
neid. 1. Juppiter hospitibus (nā te dare iura loquuntur)
Hunc latum Tyrissique diem Trojāque profectis.

Synchyris, Σύνχυση, est quoties ordo omni ex parte
confunditur. Latine Confusio: Donatus Hyperboreos
discutit, & ex omni parte confusum interpretatur.

Mancinellus.

Synchyris est vocum aut sensus confusio longa.

En. 1. Vina bonisque deinde cadiis onerarat Acestes
Littore Trinacria, dederatque abeuntibus, Heros
Dividit. Hunc habet ordinem, Heros Mancas dividit
deinde vina, quae bonus Acestes (Siciliæ rex) onerarat
cadi, & dederat abeuntibus Trojanis littore Trin-
acria, id est, Siculo. Idem in eodem, Tr. 3. Novus abcep-
tit in faxa latencia torquet, Saxa vocant Itali mediis
vix in flumbris arcta. Ordinatur sic: Novus torquet
abepcas (scilicet navea) in faxa, quæ faxa latencia in
mediis flumbris Itali arcta vocant.

Hypallage, ἡγαλλαγή, est quævis oratio conversio recto
ordine profertur: Latine Submutatio sive Subalter-
natio, Virg. Eneid. 6. Ibank obscuri sola sub nocte pro-
foli sub obscura nocte. Idem Eneid. 2. Terpo scelera-
tum intorserit haifam, pro ipse scelera sum idem:

Dare

Dare classibus ostros, prodare classes auctri flentis
30. Stygii ad flamina fratris, pro Stygia ad flumen.
Hanc habere nolle on the bridle.

Ancipitris, est cum casus pro casu positur. *Dieque* &
Enallage. Id est, immutatio casus, quem sive variatio
sive multis modis apud illustres authores legimus.
Virg. Projice tela manu sanguis incau, pro mi. *Perfus*
Sat. 1. *Vos* & patritius sanguis, pro patritie. *Idem* Con-
sideremus tuu vel quod trahit salutas, pro trahente
noctri causa. Hor. Macte virtute esto, pro machis, sive
Prisciano libro. 17. in calce. *Cicer.* Art. In oppido An-
tiochiae, Pro Antiochia. *Vir.* Eneid. 1. & fontem sup-
rare Timavi, pro Timavum. *Idem.* Et cellam Butrotum
ascendimus urbem, pro Butrotum cellam urbē. *Idem*
Cervis cui lactea etines Accipit, pro cajus. *Terent.*
Andr. Muller quardam commigravit hunc vicinum, pro
ad, sive in hanc viciniam. *Juven.* *Sat.* Porrellum vis-
miserit fitiente rubetam. *Ablativus* pro dativo. *Hes-*
tius lib. 1. *Sat.* 5. Occurrunt animz quales neque can-
didiores Terra tulit, pro qualibus. *Ter.* Es peccatum
ea animadventenda injuria est, pro injuria ejus.

De Enallage generum, numerorum, personarum,
modorum, ac temporum, in Linsero, & Grammatico,
& iofra in Alleotheta, fusius dicemus.

Nos reliqua id genus Schemata prosequemur.

Hendiadis, est cum mobile in fixum vertitur, Virg.
Chalybem frigidoq; a non ordit, pro chalybea frigido.
Idem. Virg. Georg. Nec mihi displicet macutis infu-
nis & albo. *Idem.* Eneid. 1. Molentq; & montes infor-
per altos, hoc est, molem altorum montium. *Idem*
Georg. s. Pateris libantus & auro, id est, auro pat-
ris. *Idem*, per sumam ac populum, id est, famosum popu-
lum. *Idem.* In partem & prædam, id est, partē prædæ.
Hendiadis composta dictio est, ab aliis unum, sive per, &
sive duo, cum significet unum per duo explicatur. *Linde-*

In hunc modū fortasse rectius definiretur. Hē diadē
et cīm res una cōjunctione interveniēt in duo, car-
mī gratia dīducitur, sive alterum ē rectius rem illi
significātibus adjectivū, sive utrūq; substantivū fuerit.

Tāpīnōfīs, mārīnōfīs, est cīm recti dignitas verbī humi-
līate deprimitur. Mancinellus.

Illo Tāpīnōfīs, fertur si de mare gurges.

Virg. Aenid. I. Apparet rati nantes in gurgite vaflo,
sequit pro mari. Idē, Muīta mājus simulans, pro sec-
undus sive scelestus. Idem, Dulichias vexisse rates, &
gurgite in alto. Horat. Pelidē stomachum, pro iracun-
pīlī. Tēste Gellio lib. 3. cap. 7.

Cacophatēs, Karīphōn, est illēpīda ac incūcīna vo- Dioscorid.
dī compositio. Schēmia viriosam, nec imitandum, nisi ~~exāqētū~~
nōcētīss cogat. Fīcti consuevit, quādō præpo-
nētū cī litera[n] succedit. Virg. Aen. I. Corpora fū-
lībūni, & numerū cum navībus æquēt. Vcl, quādō
līpīm dīctio syllabas præcedētū similes habet. Cīc.
Dīstūnūtām nātām me consule Romām. Virg. Aen.
I. Tīs adīo incētōs cāca caligine soles Errant us pe-
tī. Hēc refertī queāt compositionis viria, que Mar-
tini Capella, libro de septētō artibū liberalibū y.
tīp; de dīcūtōne coöscriptīt; Parōnceb, ~~trāgūm~~ vo-
cēt. Id est, affīmīle; & sic cū: multæ vocēs ab eadem
vocē incipientes, ex ordīne collocantur; ut Machīna
multa minax minatur maxima mōrī. Cōfūs Cassandra Eupīm;
doctat. Māmīnārā ipsām amo, quāfī mēsū animām.
Sū & Lūna lūce lūcēt Junio, Juno Jovis jure irascitūr.
Sūla in solario soleas sarciebat sūsa. O Tīte, tūte Tātī
abitānca Tyrānne tulisti, &c. Hēc viriosā dīctionū
compositionī Cacosynthēton, ~~trāgūm~~ etiāb appēl.

Cacosynthe-
tos,
Mancinellus.

Compositura mala est vocēm Cacosynthēton illa.
sg. Eocī. 9. Verīq; juvēcum terga fatigāmūs ha-
sī;

Continuò audire vocem vagitus & ingens,
Infantumque aenique flentes in limine primo,
Quos dulcis vita exortea, & ab ubere raptos
Abstulit atra dies, & funere mersit acerbo.

A Seneca. Item : Dauni miserere senectæ. Et Duci-
tur infelix aeo confessus Alctes. A conditione. Idem,
An. 4. Hoc solum quoniam nomen de conjugè relata,
&c. A persona. Cic. O me miserum! ô te infelicem lis-
ta. Milone. vocare me tu in patriam Milo pociisti per hos, ego u
in patti per eosdem retinet non potero! Idem in an-
dem. Frustra, inquit, mei suscepit labores. O spes falsa-
ces, o cogitationes meas inanea, &c!

Insultatio, (Exclamationi affinis, Tropus Ironizæ
Sarcasmo non admodum dissimilis) hoc modo defini-
tur : Est qua alicui consumeliosè quiddam, nec sine
irritione opprobamus. Ita Dido Virgiliana :
I, sequere Italiam ventis, pere regna per undas ;
Spern equidem mediis (si quid pia numina possim)
Suppicias haefurum scopulis.

Phædra Ovid. scortum nefandum,

In avarum. In nunc, & meriti lectorum reverere parentis,

Quem fugit, & factis abdicat ille suis.

In nunc, & ventis animam committit, dolato
Confusus ligno, digitis à morte remouit

Quatuor aut sepeem, si sit latissima tæda. Juv. Sat. 1.

Dubitatio, Græcè *λύπη*, est cum perplexi animi
dubii hæc fitamus, quidnam potissimum inter duo pli-
rave dicendum sit aut faciendum, hoc modo ; Oferit
eo tempore plurimum reipub. Consulam sive stolidi-
am sive malitiam dicere oportet, sive utrinque. Item,
Quero quoniam te digno moribus tuis appelleam sa-
mino? Eloquer, an fileam? Maro. Crudelis mater ma-
quis an puer improbus ille. Ter. Ulbi quætam, ubi inves-
tigem, quem perconter, quam infistam viam, incepit
sum. Item, Quo me verram? quos appelleam? unde in-
plicem

Vada pro
novi fidei ta-
bula expicea
arbore.

descripsit.

Quam viam.

placuisse opem? Item; Copia rerum facit, ut dubitent
nisi exordiar, quae primo aut ultimo loco dicam? Illi-
mus, illi his malis erupto granulari debemus potius,
quam nostram vicem deflere, qui tantum ecclesie lu-
men amiscimus, nondum statui. In hoc nomine quid
possimus non admirari debemus, haesito, malitia me an
Inprudentiam, an recordiam. In ipso frigore initio du-
biis sum, quo nomine vos alloquar, communiconum an
huius. Ulris potius indignandum, his qui te ad hoc
fuscos instigaverunt, an tibi qui talium improborum
enfiliis, quam bonorum virorum monitis obtempe-
re malueris. Cicer. A. 7. Quid primum aut accu-
sion, aut querar Judices?

*Imputatum, Paradoxum, magisq; dubitationi affi-
nit. Est, cum negamus nos potuisse vel suspicari vel
opinari. Ut Pollio: Nunquam credidi fore Judices,
ut et Scauro, ne quid in ejus judicio gratis valeret,
pocarer. Eiusmodi sunt in quibus mirandi verbis uti-
mus. Libenter autem, ut à reliquis affectuum verbis,
is à Paradoxo seu dubitatione ordinatur. D. Paulus:
Mitor quod tam citò transferimini.*

Gals.

*communicatio, dissensio, est cum adversariorum con-
sensus, aut cum Judicibus quid faciendum sit, aut
quid factum oportuerit, deliberamus, hoc modo: Si
idem casus tibi incidentur, cedo quid faceres? In hoc
turbulencissimo rerum statu, date consilium, quid mi-
hi censetis faciendum? Hic tuam appello conscienti-
am, an ferres hoc ab alio factum, quod tibi nunc vis-
tus impunè? Cato. Cedo si vos in eo loco essetis, quid
alud fecissetis? Ter. Tu si hic es, aliter sentias.
Quid si tuus res agerentur? Quid suaderes? Cic. in
Verr. Quid deinde? Quid censetis, futurum fortasse
sit prædam aliquam? Hoc schema Dubitationi ferè
ad simile, habetque vim urgendi ac objurgandi.*

A. 7.

*Præmissis, est cum aliqua judicibus cunctimanda re-
linquimus,*

inquisita, aliqua nonnunquam adversariis quocum
Habet hoc Schema, aut exprobationem, aut dissi-
lationem, aut afflorationem, aut fiduciam. Afflora-
tionem habet illud Calvi in Vatinium: Perfricu frontem,
& dic te dignorem, qui Praetor fieris, quidam Ca-
tonem. Fiduciam habet, quod Petrus Apołtoli re-
spondit Concilio interminanti, ne postea verba facio-
rent de Iesu: An oportet magis obediere hominibus
quam Deo, vos ipso iudicare. Vehementer enim con-
dit causa sua, qui non veretur adversario permittere
judicium. Tale est illud Esa. 1. Venite, & arguite me,
dicit Dominus. Et Christus in Evangelio: Quis ex vo-
bis arguit me de peccato? Cicero, & post illum Trape-
zuntius paulo aliter definivit, sed in eundem sermone
sum, in hunc modum: Permissio est, cum dicendo o-
stendimus nos rem aliquam alterius potestati conce-
deremus. Quoniam omnibus rebus creptis, solum mihi
superest animus & corpus, haec ipsa, quae mihi de mul-
tis sola relicta sunt, vobis & vestre condono potestati.
Interdum non leve momentum habet, ad auditorem,
sive iudicem, vel ad benevolentiam inclinandum, vel
ad misericordiam, si demonstremus nos omnem fidu-
ciam in ipsis aequitate collocasse. Ex eodem fonte
manat hoc Schema, quo & Communicatio, unde si
hunc est absumile. Tale est & illud, Vobis Judices co-
gitandui relinquo, quid hinc Resp. detinenti acce-
perit. Sunt ex Græcis, qui hoc Schema ιδεῖν, ali-
ον γνωσσιν sive οὐχισιν, appellari aiunt.

Licet sis (τις οὐτις, loquendi libertas): Itcū in oratione
libertate veluti aburentes, autoritatē nobis & fidem
conciliare studemus. Præstat hæc, nō offendat libertas
unde & in hoc adhibetur, ut mitiget liberius dictans
offendant auditorem, hoc modo: Ignotite, si videber-
et pro libertate dicens. Et, si vos offendit sermo liberius,
illis magis & quam est indignari, quorum improbitas,

ut hoc dicerem, per pulit. Item: Si molesta est orationis gemitus, cogitate graves morbos non sanari levibus pharmacis. Item: Durans loquor, sed hoc me compellit vestri charitas. Dicam invitus, nequequis dicturus, nisi esset in rem vestram. Ille est hoc Schemate D. Pet. in aliis Viri fratres, liceat ad vos audenter loqui de Patriarcha David, &c. Mitigatur etiam libertas illa loquendi extenuatione mali, aut admixta laude. Sic D. Paul. Galatarum crimen per se atrox elevat, culpam rejiciens in pseudapostolos, qui illorum impoluerant simpatisti, nec fraudem tamen, sed fascinationem appellat. Latet interdum sub hoc Schemate Adulatio. Ut est illud Cic. Suscepto bello Cæsar, gesto etiam ex parte Pro Ligatu magna, nulla vi coactus, consilio ac voluntate mea ad ea armis profectus sum, quae erant contra te sumpta, &c. Hic non solus ad utilitatem Ligatii respicit, sed magis laudare victoris clementiam non potest.

Les Petits
A. 8. 1. 3. p.

Aut si, *aut* *non*, *est* cum sermonem ab iis, quibus loqueremur, avertentes ad aliam personam seu præsens: seu absentem, vel jam olim defunctam convertimus. Ita M. Tullius à Cæsare ad Q. Tuberonem sermonem sicut sit: Quid enim tuus ille Tubero in acie Pharsalica gladius agebat? &c. Virg. Scipiadas duros bellis, & te (maxime Cæsar). Itē si quis de vanitate mundi diversa faciens subjungeret: O mundo! quām blanda sunt, quae promittis? quām amara, quae reddis? Et de peccato loquens exclamaret: O mendax peccatum! quām dulcia pollicebaris initio, quantō nunc alia loquens tuus cassibus involuto? Et Prudentius, O tortuosa serpens! &c. In his personā rebus affingimus. Hoc Schemate uti licebit, cum oratio fervet, & ad concitandos affectus mirè conductit, si in loco ac scitè adhibetur. Et Fabius hanc figuram auditores vehementer movere ait, sive cum adversarios inyadimus, ut in predicto Ciceronis exemplo. Quid enim ille tuus Tuberon Pro Milio bero,

bero, &c. Sive cum ad invocationem aliquem con-
stitutus: ut idem, Voc enim jam ego Albanus tumulans
luci, &c. Sive ad inviolosam imploracionem: ut, Ole-
ges Porciz, legesque Scamproniz, &c. Frequens apud
Ciceronem, ac nobile Schema.

Proseopopoeia (conformatio, Conformatio, persones-
atio) est cum rebus inanimatis personam, sermonem,
aut actionem homini congrua tribuimus. Hec ini-
tutus tropus, cum res exanimis, veluti animatas trans-
format. Hoc modo, Prodicus auctore Xenophoe, vir-
tutem finxit ad voluptatem: Horatius fortunam. Et Q.
vidius in hac mirus est. M. Tullius patriam cum Caes-
na expostulantem inducit. Socrates apud Platonem in
Critone, leges singit dissuadentes, ne se furtim subdi-
cat a carcere. David Ps. 113. alloquitur mare, flumina,
montes, & colles, atque hos facit respondentes: A fata
Domini mota est terra, &c. Similiter Baruch. 3. Stella
autem dederunt lumen in custodiis suis, & Iustitiae suis,
vocatae sunt, & dixerunt, Adsumus. Breviter, hoc Sché-
mate regionibus & urbibus, aliisque rebus inanimis
sermonem affingimus, tum ipsis virtutibus aut vitiis, &
milibusque rebus personam damus. *Quin* & hoch-
minutus absentia personas, quasi adhuc, introducimus.
Etiam jam olim defunctos ex sepulchris excitamus, &
veluti in scenam producimus. Deum denique ipsorum
divos loquentes facimus. Ita Micheas Propheta Dei
introducit cum populo suo expostulantem. Hec lib-
rius hunc in Poëmatibus, in Tragediis, Comedias
Dialogis. Plutarchus Gryllum porcum cum Ulysses di-
putantem facit. Virgilius & Homerius famae personas
attribuunt. Ovidius somno ac terrae, &c. Plurimum
confert & ad varietatem & ad gravitatem orationis,
tum auditoris animum vehementer excitat, modorum
magnitudo postulet hujusmodi fictionem.

TERTII ORDINIS SCHEMATA.
 quibus non modò figuratur oratio, sed simul
 etiam tuen verbis tunc sententiis
 amplificatur.

Principio autem observandum, Amplificationis Amplificatione
 vocabulum triplicem apud Rhetores usum habere, triplicem
 ut M. Veltkirchius in secundum Erasmi commentari-
 um de Copia rerum annotavit. Primo, in verbis est
 Amplificatio, cum videlicet, gravior quam pro re sig-
 nificatio ac major Emphasis deligitur, sive atrocius
 verbum proprii loco subiectum. Ut cum occisum dici-
 sun, qui sit caesus. Latronem, qui sit improbus. Mu-
 nium, qui nihil responderit, &c. De qua in Copia ver-
 bus cap. 27. Secundo, in rebus ijs, tempore cum o-
 rationis corpus rerum varietate locupletatur ac figu-
 ratur, sive id duorum plurimum dictiorum acervo fa-
 sit. Tertiò usurpatum pro peculiari
 huius ordinis Schemata. Tertiò usurpatum pro peculiari
 huius ordinis Schemate eleganci ac splendido. De
 huc amplificatione Fabius Lib. 8. cap. 4. & Erasmus
 postulam in nona dilatandi ratione admodum clarè
 et perspicue differunt. Hac, iuxta quidem sententia, à
 secunda significatione parum aut ferè nihil distare vi-
 dentur, nisi quodd sub hac quædam Schemata, veluti
 subiectæ species, comprehenduntur, ut sunt Interpretatio,
 Invenit, Congeries, Contentio, Comparatio, Correlio, & Ratiocinatio.

Interpretatio, etiam quia est, cum multa verba ejusdem Fabio con-
 significationis eidē attribuuntur, hoc modo, Rem-
 pib. radicibus evertisti, civitatem funditus dejeci-
 li. Cic. in actione pro Ligario. Quid enim tuus
 ille Tubero districtus in acie Pharsalica gladius a-
 gebas? cuius latus ille mucro petebat? qui sensus
 erat

erat artisorum tuorum? quæ tua mens, oculi, mens
ardor animi? Quid cupiebas? quid operabas? Quid
multæ hic voces sunt idem serè significantes, gladium,
mucro, armæ, sensus, mens, animus: cupiebas, operabas.
Tum quod sententiae eodem spectantes, distinguebant
acie gladium, laus petere, sensus altorum. Ita Virg.
Quid puer Ascanius, superatne & vescitur auro? Fide-
rea, nec adhuc crudelibus occubat umbris? Nihil ne
aliquid querit, nisi an adhuc superficit Ascanius: sed ei
affectione rem eandem ter expressit. Potest & in hunc
modum definiri: **Synonymia**, est verborum aut senti-
tuarum rem penè eandem velut incuicantum multi-
plicatio. **Hoc Schema Ecclesiastiq; frequenter usum est,**
quocies res poscit affectionem.

Incrementum, Zepherus, Auxesis, est quoties gradus
aliquot pervenitur non modo ad summum, sed in eis
quodammodo supra summum, hoc modo: **Verbi** illi
primo convictorum plenis adorsis est, deinde cum
gladio multis vulneribus suciavit, tandem vulneribus
tempore inflito atrociter occidit. Ita M. Tul. in solli-
cone in Verrem. **Facinus** est, vincere clivem Ro: scis
verberares partidum, necare quid dicam in tritu
tollere? **Hic ultra summum perventum est.** Ad sum-
mum sic: **Matrem tuam occidisti, quid dicam amplius? Ma-**
terem tuam occidisti, In crescere & citra distinctionem
ratio, dum cursu quodam gravius graviusque semper
aliquid insequitur: ut, pecuniam, honores, regnum, si-
tam deniq; patriæ charitate contempt. Cic. in 1. Phi-
lip. de mortu Antonii: O rem non vnu modu stades,
sed etiam auditu! **Si inter coenam in tuis immanibus illis**
poculis hoc tibi accidisset, quis non turpe diceret?
In cœtu vero populi Rom. negotiorum publicū genit.
Magister equitū, cui ructare turpe esset, is fructus cœli-
lentis vñrum redolētibus p̄sumum suam, & tociusdū
enal implevit? Hic singulæ voces incrementum habent,

Item. Et hoc incrementi genus, cum tanquam per editionem inferiora quae sunt augemus, ut illa majora dilatentur; ut, Hanc rem tamquam, si quilibet ignorans abs te peteret, tamen ignorare recusare non debet; nunc orat pater, & pater sic meritus.

Congeries, etnōgymēt. Coagervatio, est dictiōnum varias significantium enumeratio. Quale est illud ad Rom. 1. Plenos omni iniuitate, malitia, dolo, scorbutio, avaritiam, malignitatem, contentionem, &c. Differt ab synonymis, quia in hac unius rei est multiplicatio, in illis multarum rerum congeries. Diffidet quoq; ab incremento, quod hic gradibus quibusdam ab uno ad finem usq; pervenitur, illuc absq; graduum ordine confusa res variae coagervantur. D. Paulus ad Gal. 5. Fructus spiritus est, charitas, gaudium, pax, lenitas, benignitas, bonitas, fides, mansuetudo, temperancia. A Grecis etiam ἡμεράς dicta, id est, numeraria per annos five collectio.

Contraria, seu contrarium. Græcè αντίθετα, etnōgymēt, est cum per contraria amplificamus, ut cum singulis verbis, cum sententiis; ut Servavi, non extinki. Malorum affectatio jucunda principia, eadem exiunt amarissimas adferit. Item, Inimicis te placabilem, amicis inexcessibilem praebet. Paulus Rom. 8. Si secundum carnem viseris, morieris, sed spiritu facta carnis mortificatio, vivetis. Item, Litera occidit, spiritus vivificat. 1 Cor. 3. Item, In otio tumultuaris, in tumultu solus es octosus. In re frigidissima cales, in fervescissima friges. Tactus enim opus est, clama cum loqui convenit, odiuus scis. Ad ea, abesse vis, ab ea, reveri cupis. Hoc Schema cum primis elegans est, quo vix aliquotius in varieganda complectendaque oratione Oratores utuntur.

Comparatio, est que per argumentum ad inferiorum, quæ si magna sunt omnium opinione, maximum apparcat peccare est, quod amplificari volamus. Vel est

M. Vde
kirch,

men venire. Itaq; uti contemnendus est, qui nemo
do se quam navem naufragi incolumentem; ita vicinum
dus, qui in re publice discrimine, suæ salutis plus onus
communi consulit. Nave fracta multi incolumentem
runt; ex naufragio patriæ, salvus nemo potest enu-
re. Quod mihi videtur Decius intellectus, qui se
vovisse dicitur, & pro legionibus se in hostes immis-
medios. Unde vita amissit, non perdidit. Re enim vita
firma maximam redemit: vitam dedit, accipit pacem
amissit anima, potitus est gloria, quæ cum summa la-
ude prodita vetustati, quocidiè magis eritescit. Quod
pro Rep. debere accedere periculū, & ratione de-
fensum est, & exemplo eocomprobatur, hi si pectora fu-
existit adi, quin nullū pro salute patris periculū viret.
Reliqua libro Rhetoricorū ad Herennium quartō, in
copia rerū capite 10. Et in commentariis M. Veltkii.
Distributio, inquit, est, cum genus, vel notum, vel su-
jectum, per enumerationem speciem, partium, &
accidentiū dilatamus. Nascitur hoc schema à loco ge-
nerum ac specierum, totius ac partium. Prima est lo-
plicandi ratio in 1. Commentario Erasmi de Copia re-
sum: ut Rem universam luxu perdidit. Illud totum, ut
plurimas possessionum formas amplificare licet, uno
modo. Quicquid vel patris vel matris nomine ha-
bitatio obvenerat: quicquid aliorum affinium morte
venerat: quicquid ex uxoris doce, quæ quidem non
quam erat vulgaris, accesserat: quicquid ex legatu
creverat (creverat autem permultum) quicquid
principis accepserat liberalitate: quicquid pecunia
strenuis conflaverat: pecunia omnem, vala, vestes,
dos, agros, una cū ipliis & villis & pecoribus, brevi-
rem omnem seu mobilem seu soli; denique familiam
tiam ipsam, fordiffinis scortorum amoribus, quocidi-
eiscomitie illationibus, super priuatis obsonationibus,
eternis perpetuationibus, popinis, cupediis, unguicu-

propositum, prout dicitur ita absumptus, absumptus
est, ut ne ceterum quidem filii reliquum faceris.
Hoc est exemplo propositus Erasmius primo propositio-
num complexum, deinde partium communicati-
onem postrem complexum propositioi Synony-
mum per partes explicatum atque distinctum. Item
quod Cicero cum pro lege Manilia insignis est virtutis
moralis, quae in Imperatore requiriuntur. Et in Ca-
sulae coagulatione diversi generis homines recen-
suntur. Hoc Schema a Ciceroe lib. ad Heren. 4. ab E-
tio item in Eccl. lib. 3. ita continetur. Distributio est
quae singulis personis aut rebus dispergitur, quae con-
venit. Vel cum in plures res aut personae negotia
cum quadam disperguntur. Hac non patrum adserit
dum orationi, si commoda accedat brevitas, prefer-
enda in principiendo; ut Principis est toti Relip. prospili-

Proceris salubribus consilis Principis sollicitudine
alium Magistrorum est, inunctu manus boni fa-
cere; Populi est, Principis ac magistrorum impo-
nere sive obire; Episcoporum est, quae ad piacem
hunc modis omnibus promovere; Monachorum pro-
fessionem deprecari Dominum. Congenitac
gratia, si aliud accedat schema, ut: Otio cor-
riger ingenium, industria crescit. Et magnific. Fri-
gia servat rem, luxus dissipat. Divitiae docent arro-
gantiam, paupertas modestiae magistra est. Imperitia
negligentia parit, crudicio timido reddit. Cercino-
nus, avaricia abire, fides & charitas piastare.
Avaritia, avaritia, est que re a re submovens utramque;
non radice absolvit, hoc modo. Cur ergo nunc tibi
sunt quicquam nisi probus es, non meruisti; fini im-
perii, non cognoveris? Item: Vel avaricia impulit,
inopia; non avaricia, a quo videlicet alienum
hunc vice ratione non inopia, qui largè suppeditat fini-
bus, Item, Quid nunc ego de tuis propriis meri-

Alia statim.

qui prædicet si meminiſtiſ, obtundet ſin oblieti efficien-
te nihil egerim, quid eſt quod verbis proficere posſit.

Sermocinatio, ~~Admonitio~~, eſt quæ cuique per ſimilis
ſermonem affingit congruentem cum decoro. Vnde
viro forti, tyranno, ſeni, puer, juveni, &c. Definitor
hoc modo: Sermocinatio eſt, cum apte per ſonā aliquā
Iouenit singimus. Tales ſunt paſſim apud Hiſtore-
cōciones, ut in T. Lívio & aliis eſt cernere. Item, ſi ſunt
partes orthodoxi, qui vita innocentia, & mundanit
eiusq; eruditione claruerunt, in hanc vitā revocam-
tur, ac corruptiſſimi hominum mores & præpotentiā
Christianorū religionē viderent, nōnne mox prodi-
marent: O tempora, o mores, o curvæ in terris anima-
& coeleſtium inanis! vultusne vos de Christiano domi-
ne gloriari? ubi vera fides? ubi sincera charitas? ubi
Christianæ pietas? ubi deniq; legū ac præpositoriā
verentia? eni illus inter vos dogmatum conſentit, ſi
velut in diſſono choro ſuū quisque canit cantinat.
Ubi Episcoporum ac Paſtorū Eccleſiarum charia? ibi
triplex, quā à D. Petro ſtipulatus eſt Christus, orationis
illi demandatur? ubi Sacerdotum ſobrietatis
caſtitatis amor? ubi tandem populi voluntas obtem-
randi præceptis Christi, ac promptitudo obſeruantur
iis, quibus Deus ipſe habendas Resp. adminiſtravit?
Quid dicemus? Verbo tenuis quid
vos Christianos eſſe, vita plus quam Ethnicoſ, &c.

Semestria, ~~Parva~~, eſt quæ cōmoda brevitate: deu-
tſtrat, quid in vita ſit agendū, aut quid fieri ſolcat. Ver-
atur hoc genus per omnes figurās & ſi in loco, quod
interferatur, velut emblema ſeu gemmæ potius
tipicem commoditatē adferunt orationi, fidem, au-
thoritatem, dignitatem, jucunditatem & acrimoniam.
Cavendū tamen ne nāmū ſint crebræ: boniſtior
vestis eſt gemmis diſtincta, quā tota gemmis operata
præterea ne futilis ſint, aut ſtulte, ne palam fallere

quovis loco insulciantur. Nam ut magni refert, quas
genus, quo in loco inferas: ita plurimum interest;
quod sententia genus ubi insertexas. Vitandum & il-
lud, ne preter decorum adhibeantur. Absurdum enim fue-
rit, si quis adolescentulo aut lenoni graves sententias;
in re Iudicra Ieviq, Stoicorum adhibeat paradoxas.
Quisquis sententias dicit, quodammodo præcipit, ac le-
gitim prescribit. Quæ ex probatis ac celebribus antho-
logis proferuntur, in primis movent. Porro præcipua
ingeniarum genera octuplia sunt. Primum, quod Linus &
verbis vocant, nullis circumstantiis implicitum: ut, om-
nisibi melius esse malunt, quam allis. Secundum, quod 2
suum refertur: ut nihil est tam populare quam bonitas.
Tertius, ad personam relatum: ut, Princeps, qui vult omnia 3
applicere, necesse habet multa ignorare. Quartum 4
superius est, cui nihil admiscetur, ut, nihil tenacius ha-
bit quam quod pueri didicimus. Item, non est fidendum
commentatori, quia garulus idem. Quintum est geminum 5
ut, Obsequium amicorum, veritas odium patitur. Sextum, &
quid ex duabus sententiis diversis confit ut, mors mi-
serior est, aditus ad mortem est miser. Septimum ge- 7
nus, clementia est recta, nihil habens tropi, aut alterius
liberatis: ut, Amico fidei nihil est quod possit cobra-
re. Octavum, cui gratiam auget additus Tropus aut 8
punctus: ut, Ilisq; adeoque mori miserum est? Ita Medea
Divina: Scrvare poeni, perdere an possim rogat. Est
sententia que ad certam personam transfertur,
sententie vnam amicrat. Vehement illud Ciceron. Ni-
habet (Cæsar) tua fortuna maius, quam ut possis, nec
inclusus, quam ut velis scrvare quamplurimos;
qua in a. Comment. Eras de copia rerum, & apud
lib. 8, cap. 5. Huc pertinent Apophthegmata, quæ
definitore Erasmo, acutè dicta quedam & brevia;
Centum, Ducum, Legatorum, Imperatorum: ac, ut
dicam, illustrium virorum, de quibus idem octo
minus lucem edidit. Præterea qualiacunque re-

serum dicit, quae ap̄lōis vocat, hoc referri debet.
 Acclausio, laus, est rei narrat̄ aut per-
 summa acclamatio. Quia si commode accinatur,
 habet aculeorum. Narrationi accinatur, illud M.
 Tante molis erat Romanam condere genem, P.
 t̄z rei, ut illud M. Tullii : Quorum igitur impo-
 Ces̄ar, nuz clementie laus est, corū te ipsorum
 delitatem auctor oratio? Schema est Epigramma
 modum peculiare, ut in Epigrammate de Ovo
 carum uberibus alete: Natura haud unquam ren-
 tur officiis, Licitur & Val. Maximus frequenter. Iu-
 Seneca suas Epistolas ferē claudit Epiphonemata
 pud Hicronymum, Ambrosium & Gregorium
 periuntur Epiphonemata; velut hoc de Petro, qui dicit
 Ecce, reliquias omnia. Multum reliquit, qui
 retinuit. Conveniētius adhibentur in Epilogis
 bus quæ præcipua sunt in toto argumento, in
 auditori animis. Aptē tamen & singulis parti-
 hibetur interdum. Veluti si quis detestatus per-
 sic acclamat. Deum negat, quisquis per illum p.
 Aut dehortatus à temere jurando, sic accinat. Q.
 causa affuevit jurare, is & pejerabit, si qua invitatio
 Aut si infedatus victimæ christiatis, hoc modo elat.
 Cui placet christas, placet & infanias. Item, Q.
 manoscis pueri amicū portectis poculis ad te-
 tiam adigere, idem humanossem appellat, animo
 membra venenum dare. Similiter adhortationem
 beralitatem in egenos, ita licet claudere; Qui per
 rem sublevat, Christum demeretur, non homini
 ita, Non donat homini, sed Deo fuerit, qui for-
 tulatur egeno. Ceterū ut gratiam habet, si co-
 dē incidat, ita frequētia & affectatio tardium
 & quod gravius est, fidem abrogat dicens.

2. *sc̄mo, N̄m̄os, cū tētē significamus, quod
 ter ex se se divinat. Vel cū obscurum dīctū abou-*

Hortensius negabat se unoquācumque iuxta aut
alio rediisse in gratiam. Intelligitur enim manquissi-
mū cum iuxta aut foro incidisse diffidū. Item. Scor-
biti, quem suspensū ē ludo gladiatorio redemerat, do-
minū præcidit pollicem. Ille cum foro agit injuri-
am. Pro foro itaque dicitur juveni; Dignus eris,
quod integrum haberes manum. His sermo videtur esse
comiserantis, cūm exprobret pocius servile ingenium,
quod toties frustrā redemptus, tandem pollice mutilatus
non posset esse. Gladiator, tamē cū benevolā foro agat
in iuxtam. Ita D. Hieronymus in Epist. ad Chromati-
um; In mea, inquit, patris rusticitas vernacula. Deus
mister est, & in diem vivitur; & sanctior est ille, qui di-
vit est. Accessit huic pæcelli, juxta tritum populi ser-
mone proverbium, dignū operculum; significans Epis-
tulam ad improbos populi mores accommodatum.

Accidens, est densa & continens frequentatio ver-
bi cum absolutione sententiārum. Vel est plena
notra intervalla verborum frequentatio cum absolu-
tione & perfectione sensuum. Hujus triplex usus est.
In sententiis, hoc modo; Ei non potest malum ob-
stat fortuna, qui sibi firmius quam in casu præsidium
adlocavit. In contrario, Hoc pacto; Nam si quis speci-
us multum in casu collocaret, quid est, quod ei mag-
nus ē casus obesse possit? In Conclusione, in banc
modum. Quod si in eos plurimum fortuna potest, qui
sunt rationes omnes in casu consultarunt, non sunt
omnia committenda fortunæ, ne magnas nimis in-
mobilis habeat dominationem.

Expedicio, sive Enumeratio, est cum rationibus com-
binibus enumeratis, quibus aliqua res aut fieri aut nō
fieri poterit, ceteræ telluntur, una relinquuntur quam
non intendimus; hoc modo, Necesse est cūm constet
tum id est suum fuisse nostrum, ostendas te aut vacuum
pæsidiū, aut uso tuum fecisse, aut emisse, aut heredi-
tati tibi obvenisse; Vacuū cūm ego adfleam, possidere

non posuisti. Tuum usū fecisse etiam nunc non posse: emptio nulla profertur: hereditate tibi, me vivo, mea pecunia venire non potuit: Relinquitur ergo, ut me a meo fundo dejecteris. Hoc schema argumentationis conjecturali quadrabit, ubi negoti in natura dabit facultatem.

Frequentatio, Tumultus, est cum res in toto caelo dispersae unum coguntur in locum, quod gravior accidit fiat oratio. Vt est, cum argumenta fuisse ac fuisse tractata, velut in unum fascem collecta oculis habijicimus. Adhibetur attollend' rei gratia, & Epilogus maxime conducit, hoc modo; A quo tandem ait iste vitio? quid est judicis, cur velitis cum libertate? Siue pudicitie proditor est, infidior alienae; cupido, intemperans, petulans, superbus, impius in patrem, ingratus in amicos, infestus cognatis, in superius contumax, in aequos & pares fastidiosus, in inferius crudelis, denique in omnes intollerabilis.

Exasperatio, Est cum & nos commoti dicere videamus & auditoris animum commovemus, hoc modo: Quis est tam tenue cogitatione praeditus, cuius animus tam angustiis invadiz continetur, qui non hunc hominem studiofissime laudet, & sapientissimum judicet? qui in salute patris, pro incolumentate civitatis, pro Recip. Iustinis, quamvis magnum atq; atrox periculū studiū suscipiat, & libenter subeat? Evidē hunc hominem magis cupio satis laudare quād possum, idemq; hoc censio vobis omnibus usū venire. Expositionis forma est.

Conveniaria, sive Immoratio, est cum in loco firmisimo, quo tota causa contingetur, manetur diutius, & eodem tempore redditur. Hac uti maxime convenit, & est Oratoris boni maxime proprium. Huic exemplum statim idoneum subjici non potest, teste Cicerone; propter quod hic locus à tota causa separatus non est, sicut membrum aliquod, sed tanquam sanguis pulsus est per totum corpus orationis.

Simplificatio, iunctio, Homoeosis, est cum aliquid ex-

disparitione ad rem quispiā traducitur. Vel est, quando res cum re ex similitudine confertur. Mancine illus.

Fertur Homorosis, quoties sit similitudo,

Sunt species Icon, ut Parabola & Paradigma.

Est cum ex similitudine alicuius cognati in aliquod incognitum deveniens. Hoc schema plurimū lucis ac dignitatis ad fert orationi. Interim etiā ad probationē nullum confert; Hujus exemplum erit: Ut gravissimē peccant, quis fontem publicum, unde hauriunt omnes, veneno inficiant; ita pessimē merentur de republica, qui principis animum pernicioſis consiliis depravant.

Iten, Quemadmodum in periculosa navigatione non ei committitur clavus, qui opibus aut nobilitate præstet, sed qui gubernandæ navis peritiae cæteris præstantior est; ita non oportet principatum tradere ei qui cæteris diuīor sit, aut genere clarior, sed qui prudētia & fide cæteros antecet. Illud curandum, ut similitudo quaeret ad id cui adhibetur, ne sit sordida aut obſcenæ, ne accersatur à rebus auditori ignotis, ne item dura & affectata, ne denique talis, ut statim in oversum torqueri possit. Hoc schemate scaret undiq; Scriptura divina. Inter Ecclesiæ doctores nullus hac figura largiū utitur, quām Ioaannes Chrysostomus. Pro qualitate porto similitudinis variabitur orationis character. Iucundus erit, si à rebus jucundis ducetur, hoc Iucundus modo, Quemadmodum blandis flatibus, aspirante Fa- similiem-
ronio, squaliō & tristitia hyenæ depellitur; omnisq; naturæ facies, veluti nova juventa repubelcit, arbores novis ornantur frondibus, grama blandè virentia vanis florum lumenibus distinguuntur, amnes labuntur amoeniū. Sol ipse totaque cœli species miriore aspe-
ctu delectat oculos ita simul atq; hominiis acutius as- flaverit divini spiritus gratia, proctinus abit vitez prioris defoemitas, proq; vitiis omnis vita decoris virtutibus enitescit, dicas cum feliciter venatur. Grandis tum Grandis erit, cum à rebus sublimibus trahetur. Hujus exemplū qualiter

erit illud: *Sicuti Deus cum nullius cogitat, tamen super natura gaudet omnibus benefacte. ita qui Deus patrem appellant, debent gratias de omnibus, quod in ipsis est, bene mereri.* Porro acris dictionis hoc sit exemplum: *Expallescis ad afflictum aut mortuum viperę, & ad medicum curris?* quanto magis horronda turpitudine, quæ venenum habet omnibus viperis præsumit, quæcūq; celeriusquærenda medicina? *Caterium mediocris characteris exemplum à rebus mediocribus sumendum,* hoc pacto: *Quemadmodum qui juxta Hebrei consilium crebro parva parvis addunt, tandem evadunt divites: ita qui in virtutibus semper ad meliora proficiunt, tandem profectus evadit.* Postremo, *Humiles sine subiecto dictionis hoc exemplum erit.* Quemadmodum mendici si quid habent boni celant, sed pannos & ulcera ostendunt, quo spectantium benignitas evocent provocent: sic nos oportet non jaçtare nolim beneficia apud Dicūm, sed mala nostra proficeri, si vero illius in nos misericordiam prolicere.

Icos, Imago, ires;, est cūm vel rerum vel personarum imago exprimitur. Vel est forma cum forma ex qualibet similitudine collatio. Vel est oratio demonstrans corporum aut naturarum similitudinem. Corporum: ut, Os humerosq; Deo similes. Naturarum: ut, Duo fuisse na bellii Scipiadez. Hoc schema nimirum differt à similitudine, quum sit hujus species. Nam similitudo adhibetur ad ornatum, ad voluptatem, ad persuadendum, ad evidentiā, ad gravitatem, & ab omni genere rerum aspiscitur. Imago tantum ab animantis forma ducitur, & ad rem vel amplificandam, vel oculis subiiciendam, quintam ad evidentiā, pravitatem, ac orationis jucunditatem facit: ut, si hominem rapaces, aut virulentum depingas, similem iubeto draconi, qui oculis dentibus, dentibus acutis, usquibus aduncis, hiante rectu, per omnia volitet, circumspiciens si quæm reperiat, cui possit aliqui malis fauibus afflare, quem oculi attingent,

angov, dentibus diffractare, linguis aspergere, anguis dilacerare. Item, Imperator noster, ignis aut foliis vel armis relucens, prælium ingressus est, sc. more Lomis, hostes infilat. Mancinellus:

Ad formam formæ collatio dicitur *in se*.

Parabola, *magis* *causa*, Collatio, est similitudo sumptuosa his quæ sunt, ut quæ natura causive rebus adiuncta sunt. Dicta Parabola auctore D. Hiero quod alteri in *glossam*, hoc est, assimilatur, & quasi umbra præzi-
ma veritatis est. Parabola rebus longius, quæ comparantur, repetere solet, nec hominum modo inter se opera similia spectantur, sed & à multis atque etiam inanimis inter hismodi ducuntur. Cic. pro *rose*. Quid si è
prou solventibus, ii, qui iam in portum ex alto inveniuntur, predicere summo studio solent & tempestanum
minorem, & prædonum, & locorum: quod natura affert,
ut eis favemus, qui eadem pericula, quibus nos per-
fundi sumus, ingrediantur: quomodo tandem animo esse
oportet, propè jam ex magna jactatione terrâ viden-
ti, in hunc, cui video maxima. Recipit tempestates esse
fieundas. Item, Navis pro venturis: ratione velum
vallens, aut contrahens, in hoc aut illud latus transfe-
rit. Parabola est, quæ doceat sapientem tempore co-
debet oportere, ac rebus presentibus scie coammodare.
Definitus & hoc modo Parabola est, comparatio rerum
genere differentiū. Quales in Evangelio multæ sunt.
Quam igitur alicuius vulgaris rei comparatione no-
bi institutū illustramus, id propriè Parabola dicitur.

Paradigma, *magis* *causa*, Exemplum, est enarratio ex-
empli hortantis aut deterrentis. Fabius ita definit: Pa-
radigma est rei gestæ, aut usq; gestæ, utilis ad persuaden-
ti id quod intenderis cōmemoratio. Habent exempla
augnam vim, & ad persuadendū & ad inflammandos
mimos simulatione virtutis. Adhibentur autem non
solum ad fidem faciendam, verum etiam ad ornandam
rem, ad illustrandam, ad augendam, ad locupletandū.

Sunt

Quæst.
Algolam

Vies
Schœ-
mais.

Sunt porrò paradigmata aut in similia, aut dissimilia, aut contraria. Rurum, aut ut majora, aut ut minora, aut ut paria. Dissimilia, sive inæqualia circumstantia ferè constant. Sunt autē circumstantiae, ut obiter dicti, partim rerū, ut causa, locus, occasio, instrumentū, ictus, modus, atq; id genus alīze: partim personarum, natio, patria, sexus, aetas, educatio & disciplina, habens corporis, fortuna, conditio, animi natura, studiū, amata, commotio, confilium, nomen. Ceterum exempla idem efficiunt quod similitudo: nec quicquam interēs, nisi quod hæc sumuntur à factis cum autoritate. Ut, **Quemadmodum equus, si paulatim exerceas, reddire ad ferendo, summos labores tolerantior: ita corpus hominis, si per gradus affuerat majoribus, tolerat quod alius non auderet attingere.** Simile est. Exemplum est Milo Crotoniates, qui singulis diebus ad aliquor studia gestando vitulum, cundem post taurum factum ad tancundem spatij facile gestavit. Sumuntur autem exempla à personis sive veris, sive fabulosis, præterea brutis & inanimis: Habent enim bruta animancia naturæ ductu plurimas virtutum imagines: ut Elephanti non coēunt nisi in semotissimis locis, & forte intervenientem occidunt: quanto magis decet in congregata conjugium impeti licto, multum adhiberi pudocis? Item, Delphini minores non sinent vagari incomitatos: quanto magis oportet hominem libertis suis adhuc teneris adhibere pædagogum? Item, Una quæque arbor alic quod generat: decet igitur & matres sua lacte nutrire filios suos. Porrò exempla illa potissimum in animos movent, quæ sunt antiqua, illustris, nostratia, id est, sui cuiusq; gentis: & doceistica, id est, sui cuiusque generis. Historici in gente in vim exemplorum viorum, Poëtae fabulorum tibi affatim suppeditabunt.

Digressus, rapaces, est alicuius rei, sed ad utilitatem causæ pertinatis, extra ordinem excurrens tractatio. Vocatur etiā **Excursus, Egressus, Expatriandi genus, Egressus**

gratia. Et quia hac oratio est maxime illustrat, ornat, & decupletet, haud immerito illi haec schematū ostendit veluti appendicem adscribere placuit. Adhibetur autem vel laudandi gratia (qualis est apud M. Tullium pro L. Cornelio popularis illa virtutum Cn. Pompeii commemoratione, in qua ille divinus Orator, veluti nomine ipso ducis cursus dicendi tenetur, abrupeo quem inchoaverat sermonem, divertit) aut vituperandi, aut ornandi, aut delectandi, aut preparandi causa. Sumuntur unde dissimilis ab expositione rerum gestarum, à descriptione locorum, regionum, personarum: item à tractatione fabularum, apologetarum, præterea à locis communibus &c. Porro longius immorari licet excursionibus vel in initio dictionis (Qualis illa Herculis Gallici apud Lucianum & Lamia apud Politianum descriptio) vel in fine, quojam fessus recurret auditor. Quemadmodum in Georgicis ferè facit Virgilius. In medio, si quando digredi licet, celerius eò rediendum, unde digressus sis, nisi pars causæ jam absoluta digressionis aniam præbebat. Veluti post narratam causam: quod ad futuram argumentationem auditor reddatur alacriter. Aut post probationem, sive omnino post locos inaccessiores, quo tedium subtilitatis discutiatur. Aut nisi res ipsa locos hujusmodi suapte sponte afferat, qui inviterent ad diutius immorandum. Hæc Erasmus Barbarici in Germania nostra profligator, sinceræ Latinitatis reparator, ac de omnibus literarum studiis optimè meritus.

FINIS.